Co-funded by the European Union

StandUp for Europe!

Az antidemokratikus szlogenek megfelelő kezelése

1. KÖTET: Az európai demokrácia előmozdítására irányuló megközelítés elmélyítése

Stand up for Europe:
Argumentation training against antidemocratic slogans

Project Reference: 2023-2-DE04-KA220-YOU-000175190

WWW.STANDUP4.EU

Szerzők: Florian Wenzel, Katrin Kuhla, Dr. Christian Boeser, Prof. Dr. Klaus-Peter Hufer

Közremüködők:

• Ari Inovasyon ve Bilim Egitim Hizmetleri Anoim Sirgeti – Consortium of private Doga-schools, Istanbul, Türkiye Dr. Zuhal Yılmaz Doğan, Umur Bakkal, Danny Arati

• Katolikus Ifjúsági Alapítvány – Catholic Youth Foundation, Szeged, Hungary
Zsuzsanna Farkas, Áron Ternovácz, Barnabás Gergely

• Socialna akademija – Social Academy Ljubljana, Slovenija
Eva Gajšek, Matej Cepin

• InEuropa, Modena, Italy
Barbara Grazzini, Elisa Lai, Maria Rosaria Gagliardi, Daniela Ottolini

• Universität Augsburg / Netzwerk Politische Bildung Bayern am Lehrstuhl für Pädagogik mit Schwerpunkt Erwachsenen- und Weiterbildung
University of Augsburg / Network Civic Education Bavaria at the Chair of Adult and Continuing Education, Germany
Katrin Kuhla, Florian Wenzel, Dr. Christian Boeser

• Akademie Klausenhof – Academy Klausenhof, Hamminkeln, Germany
Dr. Michael Sommer, Pia Ziyout, Julia Bödeker

Korrektúra és tördelés: Michael Sommer, Akademie Klausenhof, Germany Munich 2025

Ez a mű a következő licenc alapján használható: Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Az Európai Unió finanszírozásával készült. A közölt nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül esnek egybe az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) álláspontjával. Az Európai Unió és az EACEA nem vonható felelősségre ezekért.

Tartalomjegyzék

Bevezetés: A kézikönyv használata és a megközelítés elmélyítése

1. rész*: Az antidemokratikus szlogenek megfelelő kezelése*
kihívás: Populista tendenciák Európában
A válasz: A demokrácia mint életforma

2. rész: 40 tevékenység gyűjteménye
A különböző tevékenységek jellege és logikája
A nézőpont: Identitás és értékek
A1. Ki vagyok én?
A2. Gyorsrandi a demokráciáról
A3. A nevem története
A4. Életvonal
A5. Közmondások, értékek és a vitorlás hajó metaforája
A6. Az Értéktérkép
A7. Mit ad nekem a demokrácia?
A8. Gyengeségek gyengítése? Erősségek erősítése!
A9. Közösséghez tartozás – lépések a közeledéshez
A10. Identitásom négy aspektusa
A11. Idézetek a demokráciáról

B nézőpont: Konfliktusokkal és dilemmákkal való foglalkozás
B1. Az ideális aktív állampolgár és politikus
B2. A hiányosságoktól az aktív állampolgárságig
B3. Aktív állampolgár építése Lego®-val
B4. Az én és a mi Európa-házunk
B5. Itt vagyok: helyünk meghatározása a közösségünkben
B6. Értékaukció
B7. Értékek konfliktusban
B8. Az én értékeim – a te értékeid
B9. A bennem élő populista hangok
B10. Figyelmes meghallgatás
B11. Légy te a változás, amit a világban látni szeretnél

C nézőpont: Szembenézés az antidemokratikus szlogenekkel

Tartalomjegyék

C1.A vélemény ellenzőinek dátumai
C2. Az ő cipőjükben járva: A versengő beszélgetés
C3. Két tény, egy hazugság
C4. Szólásszabadság!? Álhírek!?
C5. Vélemények az én világomon túl
C6. Hitek és mítoszok, amelyekben hiszünk
C7. Populizmus? Antidemokratikus szlogen? Gyűlöletbeszéd?
C8. Akció! Beavatkozási technikák
C9. A demokratikus döntéshozatal öt lépése
D nézőpont: Hatalom, kiváltság és diszkrimináció struktúrái
D1. Tolerancia és határai
D2. Tényleg szükségünk van politikai pártokra?
D3. Úgysem változik semmi, ugye?
D4. Amikor a szavak valósággá válnak
D5. Bizalom, érzelmek és hovatartozás – Mentális egészség és demokrácia
D6. Demokrácia-ellenőrzés a csoportunkban
D7. Diskurzus a csoportdinamikáról
D8. A hatalom produktív kezelése
D9. A változás járműve

3. rész: Hogyan szervezzünk tréninget a demokrácia erősítésére Európában
Téma szerinti tréning-összeállítás
Konkrét példák különböző időkeretekre és célcsoportokra
Tippek trénereknek: folyamat a végeredmény előtt
A demokratikus értékelés integrálása

4. rész: Útmutató európai polgároknak
A beavatkozás szükségessége
Tíz tétel az aktív állampolgárságról

5. rész: Háttér az antidemokratikus szlogenekhez
Prof. Dr. Klaus-Peter Hufer megközelítése
Európai partnerek meglátásai

Melléklet
Európai partnerek

Bevezetés
A kézikönyv használata

Háttér

A „Stand Up for Europe” (Állj ki Európáért) projekt (www.standup4.eu) célja az ifjúsági munka minőségének, innovációjának és elismertségének növelése, valamint az aktív állampolgárság, a fiatalok kezdeményezőkészségének és a fiatalok vállalkozói készségének, beleértve a társadalmi vállalkozást is, előmozdítása annak érdekében, hogy az emberek hatékonyan magukévá tegyék az európai értékeket. Ez a képzési kézikönyv a német „Képzés a hagyományos asztali szlogenek ellen” (Argumentationstraining gegen Stammtischparolen) korszerűsítésére és európaizálására, valamint más európai országokba való terjesztésére összpontosít. Dr. Michael Sommer, az Akademie Klausenhof munkatársa (www.akademie-klausenhof.de) kezdeményezte a projektet, és sikeresen pályázott egy ERASMUS+ projektre, hogy ezt az elképzelést a gyakorlatba ültesse törökországi (Doğa Iskolák), magyar (Katolikus Ifjúsági Alapítvány), olaszországi (InEuropa SRL) és szlovén (Socialna Akademija) partnerekkel együttműködve.

A kezdeti képzést 25 évvel ezelőtt fejlesztette ki Dr. Klaus-Peter Hufer professzor, és ez az egyik legismertebb és legelterjedtebb állampolgári nevelési képzés Németországban és a német ajkú országokban. Eredetileg a jobboldali szélsőségesség tendenciáinak leküzdésére összpontosított Németországban, racionálisan megalapozott érvelési stratégiák alkalmazásával. Az évek során Hufer és kollégái az önreflexió, az értékek, az érzelmek és a modern nyugati társadalmak strukturális fejlődésének elemeit adták hozzá, átvéve az ötletét és integrálva azt a saját megközelítéseikbe.

Az Augsburgi Egyetem, ahol a Bajorországi Állampolgári Nevelési Hálózat (Netzwerk Politische Bildung Bayern – www.politische-bildung-bayern.net) található, számos projektben alkalmazta ezt a megközelítést elméletben és gyakorlatban is, és Dr. Hufer professzorral együttműködve összeállította ezt a képzési kézikönyvet.
A Stand Up for Europe! (Állj ki Európáért!) projekt Hufer professzor koncepciójára és könyveire épít, a megközelítést további perspektívákkal integrálja, beleértve az összes szélsőségesen populista, Európa-ellenes megközelítést, és hozzájárul a tanterv elkészítéséhez, különös tekintettel a képzési tevékenységek meghatározására.
Szeretném hangsúlyozni, hogy nemcsak a jobboldali szélsőségekkel állunk szemben, hanem minden szélsőséges megközelítéssel, legyen az baloldali vagy jobboldali.

Célok és célcsoportok
Az európai demokrácia előmozdításáról szóló képzési kézikönyv elsősorban ifjúsági vezetőknek, ifjúságsegítőknek és tanároknak szól, akik gyakorlati anyagokat szeretnének szerezni a fiatalokkal való képzések megtervezéséhez. A 40 tevékenység széles skáláját kínálja a kognitív, érzelmi, konkrét és nagyon nyitott lehetőségeknek az ilyen képzések összeállításához, 60 perctől öt napig terjedő időtartamban. A hangsúly egyértelműen azon van, hogy a fiatalok személyesen találkozzanak, és mindennapi tapasztalataik, félelmeik és reményeik alapján dolgozzanak, mint emberi lények, akik békésen akarnak együtt élni. Most minden eddiginél nagyobb szükség van ezekre az analóg terekre a személyes és egyéni találkozásokhoz. Az oktatás digitalizációjával kapcsolatos legújabb eredmények azt sugallják, hogy rendkívül fontos a nem digitális tanulásra szánt idő biztosítása; ezért sem lesznek kifejezettek a közösségi médiában tapasztalható populizmussal és demokráciaellenes fejleményekkel foglalkozó tevékenységek.

Az elmúlt 2-4 évben világossá vált, hogy a bizalomra épülő pedagógiai munka már nem működik a jelenlegi „közösségi" média kontextusában: az átláthatatlan algoritmusok, az úgynevezett szólásszabadságot védő erős kapitalista platformok, valamint a digitális botok hatalmas térhódítása a szabályozás, a szankciók és a vörös vonalak különböző formáit igényli. Nagyra értékeljük az ebbe az irányba tett minden erőfeszítést – ugyanakkor világossá kell tenni, hogy a pedagógusoknak nem szabad hagyniuk, hogy becsapják magukat a „közösségi médiával" való olyan tevékenységbe, ami lehetetlen mindaddig, amíg az alapvető mechanizmusaik nem változnak.
A 16 év alatti fiatalok közösségi média betiltásáról szóló jelenlegi európai szintű viták azt mutatják, hogy milyen drámaian alakult a helyzet.

Fő célunk tehát a fiatalok egymásba vetett bizalmának megerősítése, olyan közösségek építése, amelyek képesek ellenállni a gyűlölet, a szélsőségesség és a kirekesztő mozgalmak kísértéseinek, amelyeket jelenleg nemcsak egyesek, hanem egyre inkább számos európai és tágabb politikai és gazdasági vezető támogat. A bizalommal teli, inspirált és kreatív fiatalok fogják a legjobban felismerni, hogy mi segít az együttélésben, és mi nem, és remélhetőleg inkább kilépnek a meglévő közösségi médiából, mintsem megpróbálnák megnyerni őket. Ugyanakkor ez a kézikönyv lehetőséget kíván biztosítani a felnőttekkel való együttműködésre – trénerként, de multiplikátorként is, akik tapasztalataikat megosztják más fiatalokkal a tágabb családjukban.

Ez fontos hozzájárulás a generációk közötti informális tanulási terek megerősítéséhez, és hozzájárul a képzés fenntarthatóságához.

Áttekintés

Ez a képzési kézikönyv első részében a populizmus és a szélsőségesség európai demokráciát fenyegető veszélyeinek hátterét mutatja be; a demokráciát mint életformát vázolja fel abban az értelemben, hogy békés együttélés formájában válaszolunk erre a kihívásra.
A második rész 40 tevékenységből áll, amelyeket az úgynevezett „szögekből" rendeztek el, hogy holisztikus perspektívából vizsgálják az antidemokratikus szlogeneket.

A **négy** szempont a következő:

A harmadik rész fiataloknak szóló képzési lehetőségeket mutat be. Vázolja a különböző tevékenységek logikáját, és vizuális példákkal mutatja be, hogyan lehet a különböző tevékenységeket a képzéseken felhasználható konkrét témák szerint megszervezni, összeállítani és kombinálni. Az európai partnerektől származó konkrét példák már tesztelt mintaképzéseket illusztrálnak. Ebben a részben tömör összefoglalót is adunk a képzés során előforduló kihívást jelentő helyzetekkel kapcsolatban, és felkérjük a képzőket, hogy a demokratikus értékelést integrálják a tanulási folyamat részévé.

A kézikönyv negyedik részében számos ötletet összegzünk, konkrét tanácsokat adva arra vonatkozóan, hogy miért szükséges beavatkozni a populizmus fényében, és tíz tézist adunk arról, hogy mit jelent aktív állampolgárnak lenni Európában. Ez a rész összefoglalóként használható egy foglalkozás után, valamint áttekintő eszközként az érdeklődő együttműködő partnerek számára.

Végül az ötödik rész további háttérinformációkat nyújt Klaus Peter Hufer professzor eredeti érvelési képzésének megközelítéséről és annak további fejlesztéseiről; összekapcsolja azt a projekt európai partnereinek demokráciaellenes szlogenekkel kapcsolatos meglátásaival.

2. kötet: A megközelítés elmélyítése

Egy külön kiadványban (2. kötet) számos háttérinformációt talál a társadalmi-politikai fejleményekről és megközelítésünk elméleti alapjairól. A didaktika, a minőségi kritériumok és az értékelés kérdéseit részletesen tárgyalja ez a dokumentum. Ez különösen érdekes a képzők képzésében részt vevők és az ifjúsági szervezetek vezetői számára, akik ezt a megközelítést a következő szintre szeretnék emelni.

Használható tudományos interakcióhoz és olyan konferenciákon való előadásokhoz is, amelyek az európai demokráciát előmozdító állampolgári nevelés aktuális fejleményeivel foglalkoznak. Ebben a külön kiadványban megtalálja a képzési kézikönyvben szereplő összes bibliográfiai hivatkozást is.

Használható tudományos interakcióhoz és olyan konferenciákon való előadásokhoz is, amelyek az európai demokráciát előmozdító állampolgári nevelés aktuális fejleményeivel foglalkoznak. Ebben a külön kiadványban megtalálja a képzési kézikönyvben szereplő összes bibliográfiai hivatkozást is.

Szeretnénk köszönetet mondani minden partnerintézményünknek, és különösen azoknak a török, olasz, szlovén, magyar és német személyeknek, akik szenvedélyesen szentelték idejüket, inspirációjukat és kreativitásukat e képzés bővítésére és kritikai felülvizsgálatára, valamint számos európai rendezvényen való tesztelésére. Az együttműködésünk önmagában is egy valóban bizalomra épülő és demokratikus tanulási élmény volt. Dr. Michael Sommer az Akademie Klausenhof-tól hozott össze minket konzorciumvezetőként, több mint 20 éves európai projektekben szerzett tapasztalattal. Ez az utolsó projektje, mielőtt munkás évei után új szakaszba lépne – köszönjük és minden jót kívánunk, öröm volt Önökkel együtt dolgozni!
Reméljük, hogy ez a képzési kézikönyv hozzájárul a demokratikus Európa eszméjének előmozdításához és bővítéséhez, mint a sokszínűségben egyesült békés élet modelljéhez.

Florian Wenzel, Katrin Kuhla, Christian Boeser, Klaus-Peter Hufer

München, 2025 júliusa

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

1. Rész:
Az antidemokratikus szlogenek megfelelő kezelése

A kihívás: populista mozgalmak Európában

Szlogenek, szélsőségesség és demokrácia
Amikor populista szlogenekről beszélünk, mindig a komplexitás csökkentéséről beszélünk, miközben megpróbálunk uralkodni egy másik csoporton, és őket alacsonyabb rendűnek vagy kevésbé értékesnek bélyegezni náluk. A szlogenek hajlamosak az egyik vagy a másik szélsőségesség irányába mutatni, mivel a végletekig leegyszerűsítik a dolgokat, és nem engedik meg a szürke árnyalatait.
Ráadásul gyakran érzelmes hangvételük megakadályozza a differenciált érvelést és az érzékeny diskurzust. Így azt mondhatnánk, hogy a populista szlogenek antidemokratikusak abban az értelemben, hogy bezárják a demokrácia kreatív lehetőségeit. A demokrácia mindig bizonyos fokú önbizalomhiányt, bizonytalanságot jelent, ami a jövőre vonatkozó különböző lehetőségek nyitva hagyásának másik oldala. A demokrácia differenciálni akar, soha nem abszolutizálja a pozícióját, megengedi a hibákat, és olyan dilemmákat lát, amelyek színesebbé teszik a képet, mint a fekete-fehér gondolkodás.

Ebben az értelemben a demokrácia normatív – nem egy bizonyos politikai márka felé normatív, legyen az a spektrum bal vagy jobb oldalán, hanem normatív egy nyitott, sokszínű és befogadó társadalom védelmére, amely minden ember egyenlőségén alapul. Alapvetően ezt a normativitást az emberi jogok adják, amelyek számos modern alkotmány alapját képezik.

Demokratikus szlogenek?

Ennek fényében felmerül a kérdés, hogy létezhetnek-e „demokratikus párti" szlogenek e norma nevében. Ismerünk különböző példákat arra, amikor szlogeneket használnak a diszkrimináltakkal való szolidaritás kifejezésére abban az értelemben, hogy „mindannyian azok vagyunk..." – manapság gyakran nyilvánulnak meg a közösségi médiában, két híres példa a #metoo, amely kritizálja a nők elleni erőszakot, és a #blacklivesmatter, amely a társadalomban és az állam részéről a fekete emberekkel szembeni rasszista események ellen szólal fel.
A demokráciapárti szlogenek tehát a társadalom „gyengébbjei"/diszkrimináltjainak oldalára állnak, szemben a domináns hatalmi struktúrákkal? Ellensúlyt akarnak képezni a szélsőséges tendenciákkal szemben, és fokozni akarják a bonyolultságot, mivel a kisebbségek és a gyengébb csoportok lehetőségeinek bezárása ellen szólalnak fel.

Néha nem könnyű eldönteni, hogy egy adott szlogen demokráciapárti vagy demokráciaellenes, szélsőségességre hajlamos. Ez attól függ, hogy ki milyen stratégiával használja. Különösen a társadalmi bizonytalanság kontextusában a szlogenek felhasználhatók egy erős identitás kialakítására és érvényesítésére, hogy ne kerüljenek kirekesztésre az adott társadalom erős hatalmai által. Ugyanakkor ez az identitásforma önmagában is kirekesztő lehet. Példák, amelyeket az ember nézőpontjától függően nagyon eltérően lát, a nemi nyelv, a veganizmus hangsúlyozása, valamint a háború és béke aktuális kérdései. A szlogenek ebben a kontextusban tekinthetők ideológiának, amely lezárja a lehetőségeket, vagy olyan állításoknak, amelyek új lehetőségeket és szabadságot nyitnak meg több ember számára. Projektünk egyértelműen az antidemokratikus szlogenek középpontjában áll, de a fenti gondolatokat is szem előtt kell tartani, hogy ne váljunk önelégültté és arrogánssá, amikor ezen a területen dolgozunk.

A 2. kötetben – A megközelítés elmélyítése című részben számos gondolatot találhatunk az európai populista és demokráciaellenes fejlemények társadalmi-politikai hátteréről, valamint a mentális egészség pszichológiai vonatkozásairól, amelyek egyre relevánsabbá válnak a migráns társadalmakban.

A válasz: A demokrácia mint életforma

Az európai értékek megerősítése olyan feladat, amely összefügg azzal a kérdéssel, hogy Európa hogyan képes egyensúlyt találni az egység és a sokszínűség között; aközött, hogy állást kell foglalni és mások kizárása nélkül; valamint azon kihívások között, hogy nyitottnak kell maradni anélkül, hogy feladnánk identitásunkat. Lényegében a demokrácia fenntartásáról és arról van szó, hogy a demokrácia hogyan adhat inspirációt e kontinens népei számára.

A demokrácia egyre nagyobb nyomás alatt áll: az Economist Intelligence Unit 2023-as demokráciaindexe (EIU, 2023) szerint, a demokratizálódás a közelmúltban további visszaeséseket szenvedett el. A világ népességének kevesebb mint 8%-a él teljes értékű demokráciában, míg közel 40%-uk tekintélyelvű uralom alatt. A globális Covid-19 világjárvány felgyorsította ezt a tendenciát. Ugyanakkor a jelentés empirikusan azt mutatja, hogy önmagában a demokrácia semmilyen módon nem garantálja a globális válságok, például az éghajlatváltozás megelőzését, vagy a nemzetközi konfliktusok és háborúk rendezését. A demokráciák hatalmas lehetőségeket nyitnak meg polgáraik előtt, ugyanakkor nem mindig adnak határozott és gyors válaszokat a kihívásokra. Tehát a demokrácia már nem az egyetlen vonzó narratíva a jövőre nézve, mivel az autoriter hálózatok erős kapcsolatokat építenek ki, hogy biztosítsák a kevesek előnyét a többséggel szemben, ahogy Anne Applebaum is bemutatja lenyűgöző jelentésében, az Autocracy, Inc.-ben (lásd Applebaum 2024): az autoriter uralkodók nemzetközi szinten kapcsolódnak össze, és vállalatok és befektetési szervezetek segítségével biztosítják a földet, a tőkét és az erőforrásokat.

A meglévő demokráciák felismerik, hogy az e tendenciákkal való szembeszállásra szolgáló eszközeik túl gyengének tűnnek ahhoz, hogy válságok és háborúk világában működjenek. Az európai kormányokkal szembeni frusztráció növekszik, mivel nem képesek a kívánt javakat nyújtani, és számos válsággal szembesülnek, mint például a nemzetközi rend megváltozása, a háború és az éghajlatváltozás.

A populisták, különösen a jobboldali populisták, ezt a frusztrációt átveszik, és az elfojtott rossz érzéseket szélsőséges formáikká alakítják. Erős helyes/helytelen és jó/rossz megkülönböztetésekkel működnek, és azt állítják, hogy ők lennének az igazi demokraták, akik hangot adnak mindazoknak a véleményeknek, amelyeket az „elit" tilt, akikkel szemben általában bizalmatlanoknak kell lenniük. Azt állítják, hogy visszatérnek a sokszínűséghez, de ugyanakkor abszolutista elképzeléseik vannak saját értékeikről, ami többnyire azzal jár, hogy ki akarják zárni azokat a gyengébbeket, akiket nem tekintenek a „nép" részének. Egy újabb autoriter elmozdulás, amely elnyomja a sokszínűséget egy „alternatív igazság" nevében. Lewandowsky és munkatársai (2025) az Anti-Autocracy Handbook. A Scholars' Guide to Navigating Democratic című könyvükben az autokrácia 3P-jének – populizmus, polarizáció és posztigazság – visszaesését írják le. Azt elemzik, hogy ezek a hatások hogyan vezetnek a demokráciától egy kialakulóban lévő és versengő autokrácián át a totalitárius autokráciáig, amelyben a választásoknak nincs valódi szerepük, és a tiltakozásnak már nem létezik jogi tere.

Ebben a képzési kézikönyvben azt javasoljuk, hogy a demokráciát alapvetőbb nézőpontból vizsgáljuk meg, hogy újraélesszük Európa számára: a demokrácia nem egy dolog – nem birtokolhatjuk vagy sajátíthatjuk ki; a demokrácia nem pusztán egy technikai szabályrendszer, amelyet be kell vezetni. A dolgok és lények irányítása fontos, de ahhoz a liberális-kapitalista

feltételezéshez vezet, hogy a demokráciát úgy lehetne működtetni, mint egy mindenki számára hozzáadott értéket teremtő vállalatot – egy jó márkát, amelyet fogyasztani lehet anélkül, hogy túl sokat kérdeznénk a tartalomról. Ez a demokrácia nagyon passzív felfogását erősíti: fogyasztók vagyunk, és azt akarjuk, hogy a demokráciáért felelősök árukat szállítsanak; egy olyan felfogást, amelyben az értékek, a sokszínűség és a konfliktusok kezelése kizárt a „semleges", alternatívák nélküli döntések javára. A demokráciát sokan olyan dolognak tekintik, amit az igazi szakértőknek a kezükbe kell venniük – nem a nép, hanem az okos technokraták hozzák meg a döntéseket – valójában egy újabb meglehetősen autoriter változás, amely megszünteti a hangok sokszínűségét.

Az „Állj ki Európáért!" kezdeményezés a demokráciával kezdődik, mint egy nyitott kérdéssel, amelyet mindannyiunknak fel kell tenni. Egy alapvető kérdéssel, amely megmutatja, hogy a demokrácia eszméje közvetlenül kapcsolódik ahhoz, hogy mit jelent embernek lenni, egy kérdéssel magához az emberi élethez. Egy kérdés, amelyre nem lehet egyszer s mindenkorra válaszolni; egy kérdés, amely újra és újra felelősségre von mindannyiunkat. Egy kérdés, amely a családban, a szomszédságban kezdődik, és egészen az olyan összetett fogalomig terjed, mint az „Európa". Ily módon azt kívánja elősegíteni, amit „radikális demokráciának" neveznek, a latin radix/gyökér szó értelmében, megpróbálva alapvetően visszatérni ahhoz, amit a demokrácia jelenthet. A „radikális demokrácia" normatív értelemben a demokrácia gyökereinek megerősítését jelenti, amelyek a sokszínűség, a befogadás és az aktív részvétel (az eredetet lásd Mouffe 1992).

A kérdés nagyon egyszerű, de alapvető:

„Hogyan akarunk együtt élni Európában?"

Vizsgáljuk meg a kérdés különböző összetevőit, hogy pontosabban megértsük, hogyan értelmezzük itt a demokráciát:

Hogyan

Ez a szó arra emlékeztet minket, hogy a demokrácia kérdésének megválaszolására irányuló vállalkozást tegyük kézzelfoghatóvá; a „hogyan" egy olyan keretet kér, amelyben ez megtörténhet. Az egyik válasz a mindennapi interakció tereinek létrehozása, megerősítése és elősegítése, ahol a sokszínű emberek találkoznak. Ezek lehetnek tevékenységek a mindennapi nyilvános helyeken, buszokon, közösségi központokban – olyan terekben, amelyek elég biztonságosak ahhoz, hogy a sokszínűségről és a konfliktusokról beszéljünk; gyakran hasznos egy kreatív és kézzelfogható elem hozzáadása, a közös cselekvés, az együttműködés és annak felismerése, hogy a demokrácia kérdése nem elvont, hanem másokkal együtt érezhető és megérinthető.

mi

A demokrácia soha nem másokért van, hanem értünk. Ezért merül fel a demokrácia kérdése folyamatosan különböző kontextusokban: hogyan bánunk az „itt és most" helyzetével egy adott csoportban? És ami még fontosabb: kik vagyunk mi, mennyire vagyunk zártak vagy nyitottak? A mi kontextusunkban Európa az Európai Uniót, a kontinenst, mindazokat jelenti, akik európainak érzik magukat? A „mi" a nyitottság kérdését veti fel: kik lehetnek a „mi" részei, hol vannak a határok (idő, komplexitás, energia). Milyen következményeket fogadunk el „mi", amikor határokat húzunk másokhoz képest? Hogyan tekintünk a globális kör, vajon belefoglaljuk-e az állatokat és a dolgokat is, hiszen látjuk, hogy maga a természet is reagál a klímaváltozásra, és új formákra van szüksége ahhoz, hogy egyedi hangot adjon neki? A „mi" határainak kiterjesztése a demokrácia kiterjesztésének része.

akarunk

A demokrácia nem írja elő, hogyan kellene élnünk. A személyes értékekből és alapvető szükségletekből való kiindulás szabadsága kulcsfontosságú a demokráciához. Amit akarunk, gyakran érzelmekhez kapcsolódik. A demokrácia ezen dimenzióját a populisták alulértékelik, és egyúttal visszaélnek is velük, a szélsőséges érzelmeket felkorbácsolva. Pozitívan kell értékelnünk azt, amit igazán akarunk és amire szükségünk van, és így erősítenünk kell a demokrácia értékbázisát. A megbecsülés a motiváció és az inspiráció arra, hogy kreatívak legyünk a jövőbeni új utakon.

élni

A demokrácia nem pusztán a tudásról, a jobb érvekről vagy a legjobb elemzésről szól. A demokrácia az élethez kapcsolódik, tiszteletben tartja a született és meghaló emberek életrajzát, álmait, vágyait. Így a demokrácia egy tevékenység, nem lehet elgondolni, hanem tenni, megtapasztalni, érezni kell. A demokrácia megvalósítása azt jelenti, hogy mindenkinek teljes életet biztosítunk – ez a mindennapi cselekedeteinkkel és döntéseinkkel kezdődik. A demokráciáért felelősséget vállalni azt jelenti, hogy támogatjuk magának az életnek a kibontakozását. A demokrácia e lényegének védelme érdekében az emberi jogokat tartalmazó alkotmány megkérdőjelezhetetlen abszolútumként védi az emberi életet.

együtt

A demokrácia a sokszínűséggel foglalkozik, ezt nem lehet egyesek által megcsinálni. Együtt élünk ezen a bolygón, és meg kell találnunk, hogyan tudunk folyamatosan egyensúlyt teremteni a többség és a kisebbség, a privilégiumok és a diszkrimináció, a részvétel és a döntés között; az együttlét azt is jelenti, hogy pozitívan tekintünk az értékkonfliktusokra, mint az egymással való bánásmód lényegére. Együtt meg tudjuk teremteni azokat a kontextusokat és intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy békésen bánjunk egymással. Ez azt is jelenti, hogy az erőszak nem elfogadható, mivel a közös élet nyerő/vesztes logikáját tükrözi; ehelyett elismerjük, hogy az együttélés számos feszültséggel, dilemmával és gyakran fájdalmas döntéssel jár, abban a reményben, hogy a jövőben jobb válaszokat találunk.

Európában

Az Európai Unió projektjének nagy ígérete az egység és a sokszínűség ötvözése és vágyának beteljesítése volt és az is. Különböző kultúrák, nyelvek, hagyományok egyesülése egyetlen kontinensen. Az Európai Unió bővítésének különböző hullámai egyre inkább felvetették ezt a kérdést, de válsághoz is vezettek: vajon a közös piac az egyetlen, ami összeköt minket? Mi a helyzet azokkal, amelyek jelenleg aláássák az Európai Unió eszméjét? Mi a helyzet a jelenleg kirekesztett országokkal? Hol kezdődik és hol ér véget Európa? Hogyan maradhat Európa egyszerre nyitott és védett? Mit jelentene végül egy sokszínű európai demokrácia?

Ha szeretné elmélyíteni az európai értékek megerősítésének konceptuális megközelítését, kérjük, tekintse meg a megközelítésünk 2. kötetének vonatkozó részét is.

2. rész:
40 tevékenységből álló készlet

A különböző tevékenységek jellege és logikája

A tevékenységek fajtái

Ebben a fejezetben a tevékenységek széles skáláját mutatjuk be. Néhányukban változatokat mutatunk be, hogy lehetőséget kínáljunk egy téma előre meghatározott forgatókönyvek alapján történő feldolgozására, vagy az adott célcsoportból vett példákkal való nagyon nyílt és közvetlen munkára. Szándékosan tartózkodunk a gyakorlatok konkrét célcsoportok szerinti kategorizálásától, mivel ez gyakran együtt jár a sztereotipizálás ismétlésével és objektiválásával; továbbá ismételten a „tanulás" és a „tudás" nagyon elitista képét is sugallja, amely a trénereket reflektív emberekként helyezi előtérbe a hiányosságokkal küzdőkkel szemben: „Olyan neveket kapnak, mint mentálisan beteg, testi fogyatékos, fejlődési fogyatékos, veszélyeztetett fiatalok, egyedülálló anyák, szociális segélyben részesülők, lakókocsi-udvarban lévők, bevándorlók. Mindezeknek az embereknek olyan adottságai vannak, amelyekre szükségünk van egy valóban erős közösséghez." (McKnight 2013, 17). Ez megfordítja a dolgokat: ahelyett, hogy bizonyos csoportokat kezelnénk és céloznánk meg, talán végül mi magunk vagyunk a tanulók, és ajándékokat kapunk tőlük. Ez a hozzáállás arra ösztönöz, hogy egy közös tanulási környezetet tervezzünk, amely mindenki számára új meglátásokat kínál.

Ebben az értelemben a tevékenységek bizalommal teli és megbecsülő teret nyitnak az interakció, a tapasztalat és a folyamat számára minden ember számára. A tevékenység „tartalmának" körülbelül 80%-át a résztvevők életrajzi tapasztalatai adják.

Ebben az értelemben úgy döntöttünk, hogy nem dolgozunk túlságosan előre meghatározott témákkal, mint például az euroszkepticizmus, a klímaváltozás vagy a technológiai dominancia; ehelyett a tevékenységek arra ösztönzik a résztvevőket, hogy felelősségteljesen hozzák szóba, ami zavarja vagy megijeszti őket, majd azzal dolgozzanak. Ez azt jelenti, hogy a trénereknek készen kell állniuk egy nyitott, „induktív" oktatási megközelítés alkalmazására, amely nem bizonyos témákban kíván „szakértői tudást" közvetíteni, hanem a résztvevők mindennapi tapasztalataiból merít. Ahogy Peter Levine egy mondatban fogalmaz: „A kapcsolati szervezés nem egy okkal kezdődik, hanem egy csoport emberrel." (Levine 2013, 112).
Az egyes alfejezetekben szereplő tevékenységek köre széles, és lehetővé teszi az adaptálást és a nagyon különböző környezetekben való felhasználást. Példákat a foglalkozások példáiról szóló részben találhat. A hangsúly alapvetően az aktív tanuláson mint társas eseményen, valamint a csoporton belüli önálló folyamatokat komolyan vevő, és legjobb esetben a témák meghatározásának lehetőségének tekintő trénerek tanulási támogatásán van. A tevékenységek általában különböző kategóriákba sorolhatók.

Tapasztalati tevékenység: egy helyzet közvetlen, „első kézből" történő megtapasztalásán alapul, és a résztvevők részéről magas szintű önállóságot igényel. Ezek gyakran olyan gyakorlatok, amelyek lehetővé teszik valami nonverbális módon történő kifejezését és megtapasztalását.

Kognitív tevékenység: a téma tényszerű vizsgálatát célozza, amely elsősorban a mentális folyamatokra irányul. A tudatos reflexió a racionálisan megszerzett ismeretek előmozdítására szolgál. Különösen a mindennapi életbe való átültetést célzó gyakorlatok, valamint az eredmények biztosítását és az értékelést célzó gyakorlatok esetében ez írásbeli munkát is magában foglal.

Életrajzi tevékenység: az önismeret és mások tudatosságának támogatására szolgál a saját életrajz vizsgálatával, valamint a saját vagy mások tapasztalatainak kontextusi megértésének fejlesztésére. Másokkal cserébe a saját életet is meg kell vizsgálni, hogy egyrészt megszabaduljunk a másokkal kapcsolatos előítéletektől, másrészt betekintést nyerjünk a jelenbe és a jövőbe, valamint az egymással való bánásmódba.

Szerepjáték: ennek az interaktív szimulációnak a célja a csoportos folyamat elindítása. Valaki más szerepének felvállalásával a résztvevők más perspektívából láthatják a dolgokat, és új tapasztalatokat szerezhetnek. Az ezt követő értékelés során figyelembe veszik a személy és a szerep közötti kapcsolatot, valamint megvizsgálják a szimuláció mechanizmusai és folyamatai, valamint a valós élethelyzetek közötti kapcsolatot.

Vizuális tevékenység: közvetlenül az érzelmekre és a kreativitásra irányul. Alternatív kommunikációs formák, például fotók vagy filmanyagok segítségével a résztvevők vizuálisan szembesülnek a mindennapi életből és a környezetből vett helyzetekkel, így spontán észlelések, asszociációk és értékelések merülnek fel a kognitív reflexió előtt, és nonverbális eszközökkel illusztrálhatók.

Állásfoglalás: a résztvevők arra ösztönzése, hogy személyes álláspontot foglaljanak el egy kérdésben, és így egy adott nézőpontot sajátítsanak el, amely mellett állást kell foglalniuk. Ez a módszer közvetlen érdeklődést kelthet egy kérdés vagy probléma iránt. Többek között dilemmás helyzetek is felmerülhetnek, amelyeken el lehet gondolkodni. A szerepjátéktól eltérően a résztvevők a saját meggyőződésüket használják, és nem veszik át valaki más álláspontját.

H*elyszín, tanári bevonás és anyagok*

Műhelyfoglalkozásokhoz olyan terem ajánlott, amelynek szélén nyitott kör alakú székek és asztalok állnak, és amely kiscsoportos munkára is alkalmas. A környezet nyitottsága összhangban van az interaktív munka nyitottságával, valamint mindenki önálló hozzájárulásának egyenlő esélyeivel és elismerésével. Ugyanakkor egy klasszikusabb szemináriumi környezet U alakú asztalokkal is hasznos lehet bizonyos körülmények között, hogy elkerüljük a nyitott körben való megjelenést. Különösen iskolai környezetben az elöl-hátul, tanár-diák szerepkörön keresztüli normalizáció továbbra is nagyon erős, és nem szabad kívülről teljesen megszakítani, mivel ez bizonytalansághoz vezethet azzal kapcsolatban, hogy mely (új) normák vonatkoznak egy műhelyfoglalkozásra.

Mindenesetre a tanárokkal való beszélgetés hasznos a feladat tisztázása részeként ebben a kontextusban. Mivel az iskola formalizált és nem önkéntes környezet, fontos kérdés, hogy a tanároknak részt kell-e venniük a műhelyfoglalkozáson. Egyrészt egy védett környezet különösen a diákok számára lehet hasznos, másrészt a tanárok távolléte implicit módon ismét a célcsoport-orientációt segíti elő, és nem a tanárok és a diákok közötti demokratikus együttműködést. Itt is fontos mérlegelni az egyes eseteket, és figyelembe venni az iskola értékelését.

Ideális esetben flipchart és mozgatható képernyők állnak rendelkezésre a modellek, folyamatok és munkaeredmények vizualizálására. A kiscsoportok magukkal vihetik a „saját" képernyőjüket az önálló munkához, és így személyes felelősséget és az eredményeik elismerését is megtapasztalhatják.

Ideális esetben flipchart és mozgatható képernyők állnak rendelkezésre a modellek, folyamatok és munkaeredmények vizualizálására. A kiscsoportok magukkal vihetik a „saját" képernyőjüket az önálló munkához, és így személyes felelősséget és az eredményeik elismerését is megtapasztalhatják.
A rugalmas és megfelelő munkavégzéshez szükséges standard felszerelés része egy szemináriumi táska flipchart tollakkal, ollóval, tűkkel, viaszfilcekkel, krepp tekercssel, kártyákkal, A4-es lapokkal és egy jelzőcsengővel. Prezentációkhoz ma már a legtöbb iskolában rendelkezésre áll projektor – ez használható a tartalommal kapcsolatos tájékozódáshoz, de nem szabad az előtérben lennie, különösen a műhelyfoglalkozások során, hogy ne vonja el a figyelmet a közös tevékenység fókuszáról.

Az anyagok tekintetében fontos biztosítani, hogy „képesítőként" szolgáljanak, de ne önmagukban legyenek az előtérben. A nagyon kidolgozott és tökéletesen megtervezett, többszínű flipchartok azzal a kockázattal járnak, hogy elhomályosítják a gyakorlatokat és a tartalmat; itt is fontos egyensúlyt találni a közös tanulási folyamat elismerésének kifejezése és a vizuális tervezés között.

A tevékenységek logikája – négy különböző nézőpont

A tevékenységek logikát követnek az A-tól D-ig terjedő különböző nézőpontokban; minden nézőpont számos alternatívát kínál a feltárásához. Egy képzésnek legalább egy napig kell tartania, és minden témából legalább egy tevékenységet kell tartalmaznia az alapvető szempontok lefedése érdekében. Iskolák vagy visszatérő csoportok esetében például minden héten ki lehet választani egy tevékenységet. Amikor az A-tól D-ig terjedő összes nézőpontot lefedtük, akkor valóban átfogó és holisztikus képet kaphatunk az antidemokratikus szlogenek kezeléséről – mégis jó okok lehetnek arra, hogy csak egy adott nézőpontra összpontosítsunk.

Íme egy összefoglaló a különböző nézőpontokról, amelyek egy teljes kör holisztikus megközelítését alkotják:

A megközelítés: Identitás és értékek

Ebben a részben olyan tevékenységeket talál, amelyek az érzelmekkel, az identitással és az értékekkel foglalkoznak. Az emberi élet ezen dimenzióinak reflektálása szükséges előfeltétele a demokráciaellenes szlogenek produktív kezelésének. Sőt, ez a „radikális demokrácia" jelentésének a lényege, és hat arra, hogyan szeretnénk együtt élni.

B megközelítés: Konfliktusok és dilemmák kezelése

Ez a megközelítés továbbra is az értékekkel foglalkozik, és összekapcsolja azokat azzal a ténnyel, hogy a sokszínűség világában élünk. Használhat olyan tevékenységeket, amelyek a résztvevőket apró konfliktusokba sodorják egymással.
Erre építve bemutatjuk az alapvető demokratikus dilemmák elfogadásának fontosságát.

Az antidemokratikus szlogenek ebből a nézőpontból történő vizsgálata felkészíti őket arra, hogy a „helyes vagy helytelen” fogalmán túl is megfelelően kezeljük őket.

C megközelítés: Szembenézés az antidemokratikus szlogenekkel

Ebből a nézőpontból a konfrontáció két aspektusát találjuk: egy olyan hozzáállás kialakítását, amely segít a kapcsolattartásban és a beszélgetésben, valamint azokat a technikákat, amelyek lehetőségeket kínálnak az antidemokratikus szlogenek kezelésére. A konkrét forgatókönyvek segítenek majd produktív megoldásokat találni a vélemények sokféleségének tiszteletben tartására a társadalomban, miközben megvédjük a demokráciát.

D megközelítés: A hatalom, a kiváltságok és a diszkrimináció kezelése

Ez a megközelítés a demokráciaellenes szlogenek kezelésének gyakran elhanyagolt aspektusaira összpontosít. Különösen a hosszabb képzéseken, ahol a résztvevők körben ülnek, úgy tűnik, hogy mindenki egyenlő. Mégis mindannyian beágyazódtunk a hatalom, a kiváltságok és a diszkrimináció társadalmi struktúráiba. Ezt a kérdést különböző megközelítésekkel fogjuk kezelni annak érdekében, hogy megértsük, az antidemokratikus szlogenek strukturális és történelmi jelenségekhez kapcsolódnak.

Ez a logika lehetővé teszi, hogy számos különböző lehetőség közül választhass a képzés összeállításakor, figyelembe véve az előző fejezetben meghatározott kategóriákat is. Koncentrálhatsz konkrét témákra, fontos értékekre, önreflexióra vagy cselekvésre, inkább tudományos vagy gyakorlati tevékenységekre. A jó eligazodás érdekében a következő, színekkel jelölt kártyacsomagot fejlesztettük ki.

Felhívjuk figyelmét, hogy általában az A és B nézőponttal kell kezdeni, mivel ezek közvetlenül a mindennapi tapasztalatokból indulnak ki, elismerő módon kapcsolják össze a résztvevőket, és elmélkedésbe bocsátkoznak a különbségekről, a feszültségekről és a konfliktusokról. A C és D rész a „nehezebb" témákat tartalmazza: a populista emberekkel és az antidemokratikus szlogeneket hangoztatókkal való konfrontációk, valamint a hatalom és a diszkrimináció strukturális hatásai. Soha ne feledkezz meg ezekről a kérdésekről a foglalkozásokon, de felelősségteljesen döntsd el, hogy mikor lehet ezeket bemutatni egy fiatal csoportnak.

Co-funded by the European Union

A megközelítés: Identitás és értékek

Ebben a részben olyan tevékenységeket találsz, amelyek az érzelmekkel, az identitással és az értékekkel foglalkoznak. Az emberi élet ezen dimenzióinak reflektálása szükséges előfeltétele annak, hogy produktívan lehessen bánni a demokráciaellenes szlogenekkel. Sőt mi több, ez a „radikális demokrácia" lényege, és hat arra, hogyan szeretnénk együtt élni.

A1.Ki vagyok én?

Ez a nagy energiájú tevékenység arra ösztönzi a résztvevőket, hogy gyors kérdések és kreatív kifejezésmód révén fedezzék fel identitásukat. A résztvevők elgondolkodnak értékeiken, szenvedélyeiken és egyedi tulajdonságaikon, elősegítve önismeretüket és ünnepelve egyéniségüket egy szórakoztató, pörgős környezetben.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Gyors önreflexió ösztönzése és az alapvető értékek azonosítása • A kreatív kifejezésmód előmozdítása és az egyéni egyediség ünneplése szórakoztató módon • A közösségi érzés és a közös felfedezés elősegítése	• Kis papírdarabok (elegendő mennyiség ahhoz, hogy 5-6 darabos csomagokban ki lehessen osztani minden résztvevőnek). • Filctollak vagy színes tollak. • Zenei lejátszási lista (vidám és energikus). • ·Egy „varázskalap”.	• 16+ (különböző korosztályokhoz igazítható) • 5-30 résztvevő	15 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

- Mi az az egy dolog, ami iránt szenvedélyesen rajongsz?
- Mi az az érték, ami fontos számodra?
- Mi az az egyedi tehetséged, amivel rendelkezel?
- Mi a jövőre vonatkozó álmod?
- Melyik szóval tudnád magad jellemezni?

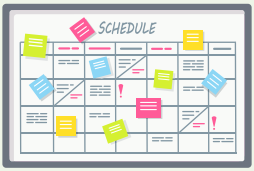

Helyezd a kártyákat a „varázskalapba”. A csoport méretétől függően minden kérdés többször is szerepelhet ott.

A facilitáció lépései

1. Bevezetés: Identitás Sprint. Röviden ismertesd az identitás fogalmát, mint az én dinamikus és folyamatosan fejlődő aspektusát! Adj hangot egy gyors tempójú és szórakoztató én-felfedezéshez. Ha zenét használsz, kezdd el most – használj valamilyen vidám lejátszási listát, hogy a tevékenység mindenki számára energikus legyen!

2. Gyors kérdések. A résztvevők felváltva húznak egy kártyát, és gyorsan és kreatívan válaszolnak a kérdésre. Bátorítsd a rövid, ütős válaszokat és a spontán kifejezést.

3. Vizuális identitás. Biztosíts a résztvevőknek filctollakat és papírt! Adj nekik három percet, hogy szimbólumok, színek vagy absztrakt formák segítségével gyorsan vizuálisan ábrázolják identitásukat!

Reflexió (3 perc)

Rövid csoportos reflexió lebonyolítása:

- „Mit tanultál magadról ebben a tevékenységben?”
- „Mi lepett meg a saját válaszaidban?”
- „Mit vettél észre a csoporton belüli identitások sokszínűségében?”

A2. Gyorsrandi a demokráciáról

Személyes kérdések segítségével a résztvevők gyorsan eszmét cserélnek a demokrácia különböző területeiről. Megismerik a csoport többi tagjának nézőpontját, és személyesen és szakmailag is kapcsolatba lépnek egymással. Ez a tevékenység bármely új csoportos foglalkozás elején elvégezhető, hogy érzékenyebbé tegyék a résztvevőket arra, hogy a demokrácia a későbbi tevékenységek normatív alapja.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Ismerkedés egymással szokatlan kommunikációs környezetben • Gyors és érzelmes személyes kapcsolatteremtés • A demokrácia témájának személyes szintű megközelítése	• Nyitott tér egy szobában vagy a szabadban • Jelző / Ébresztőóra	• 12+ • 8-100 résztvevő	15 - 30 perc a kérdések számától és a reflexió intenzitásától függően

Háttéranyag az előkészítéshez

A kérdések tekintetében itt egy lista, amely a csoporttól függően módosítható. Körülbelül 3-5 kérdést kell kiválasztani.

- Mikor tudatosult benned életedben először, hogy létezik olyan, hogy „demokrácia”?
- Volt vagy van demokrácia a családodban?
- Mit jelent számodra „aktívnak” lenni?
- Mennyire tartod relevánsnak számodra az olyan kategóriákat, mint a nem, a faj, az iskolai végzettség?
- Melyik az a társadalmi csoport, ami irritál téged?
- Milyen személyes előítéleted lehet ezzel a társadalmi csoporttal kapcsolatban?
- Ha lenne egy varázspillanat: melyik törvényt vezetnéd be a társadalomba?
- Mit értékelsz a legjobban a demokráciában?

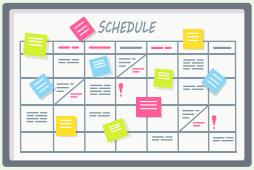

A facilitáció lépései

1. A csoport fele belső kört alkot, kifelé nézve, a csoport másik fele pedig külső kört alkot, a belső kör felé nézve, hogy mindenkinek legyen egy közvetlen partnere.

2. A tréner bejelenti, hogy több kérdést fognak feltenni. Ezután mindkét pár egyik partnere elkezdi ismételni a kérdést, a másik partner pontosan egy percig válaszol. Ezután az első partner egy percig válaszol. Jelzéseket adnak a fellépésekhez.
Ami a kezdést illeti, a trénerek kreatívan gondolkodhatnak el a következőkön: kinek hosszabb a haja, kinek van több testvére, ki töltött több időt külföldön, kinek van sötétebb ruhája stb.

3. Ezután a külső vagy belső kör jobbra mozdul, hogy új partnert kapjon, majd felteszik a következő kérdést.

Reflexió
A reflexió a tevékenység különböző aspektusait ölelheti fel: a résztvevők megoszthatják a hallott érdekes vagy meglepő állításokat; felmerülhetnek a különböző kérdések közötti ellentmondások és dilemmák; magára a környezetre, a kommunikáció módjára és a többiek megismerésére lehet összpontosítani.

A3. A nevem története

A résztvevők identitásuk egy fontos részét megosztják egymással. Ez előfeltétele annak, hogy megvizsgáljuk a közös értékrendjüket, és tiszteletben tartsuk azokat a részeket, amelyek különböznek. Az antidemokratikus szlogenekkel való szembenézés azt is jelenti, hogy visszatérünk önmagunk lényegéhez. Az identitásmegosztásnak ez a megközelítése felkészít a demokratikus és a technikai szinten túlmutató közös bánásmódra is.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az identitás fontos aspektusainak feltárása • Az identitáshoz kapcsolódó pozitív és negatív értékek felismerése • A résztvevők összekapcsolása az identitással és a különbözőséggel	• Filctollak vagy színes tollak és kis papírdarabok • Székek nyitott köre	• 12+ • 5-16 résztvevő	30 perc

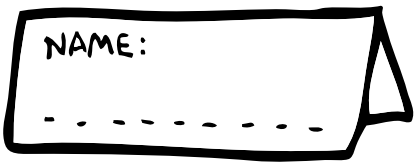

Facilitáció lépései

Kérd meg a résztvevőket, hogy kis csoportokban mutatkozzanak be a következő módon:

- Tudsz tervezni egy egyszerű szimbólumot, ami téged és a nevedet jelképezi?
- Mi a keresztneved / a név, amelyen szeretnéd, hogy szólítsanak? Ismered a neved mögött rejlő történetet? Mit jelent a neved? Tetszik a neved? Kapcsolódik a személyiségedhez? Inkább egy másik nevet választanál? Egy férfinevet?
- Kérlek, mondj el egy mondatot az anyanyelveden vagy dialektusodban üdvözlésül a többieknek egy foglalkozáson / vagy mondj el egy mondást, amit otthonról ismersz.

Reflexió

A csoport megvitatja a tevékenység során szerzett interkulturális ismereteket. A résztvevők bemutatkozási módja a világról és a dolgok elvégzésének módjáról alkotott különböző nézőpontokat mutatja. Ennek ismerete fontos az együttműködéshez.
Gondolkodjanak el a csoporttal a stabilitáshoz szükséges identitás és az identitás által megjelölt veszély közötti feszültségről; vajon ez még mindig releváns azokban az időkben, amikor könnyen megváltoztathatjuk az önmeghatározásunkat? Mennyi önmeghatározást és mennyi orientációt kellene a társadalmainknak engedélyezniük abban, hogy kik vagyunk?

A4. Életvonal

Ez a tevékenység lehetőséget kínál a résztvevőknek arra, hogy az – egyesek számára elvontnak tűnő – értékeket konkrét élettapasztalatokkal kössék össze. A biográfiai tanulás elvein alapul, ami azt jelenti, hogy a résztvevők a saját jelentős múltbeli tapasztalataikból tanulnak.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az értékek fontosságának megértése a mindennapi életben • Az élet kulcsfontosságú fordulópontjain lévő jelentőségek felismerése, különösen azoké, amelyek konkrét értékekkel kapcsolatosak • Hozzájárulás a résztvevők fokozottabb tudatosságához	• Papírok és tollak	• 16+ • 4-20 résztvevő	45-75 perc

Facilitáció lépései

1. Minden résztvevő egy vízszintes idővonal rajzolásával kezd egy papírlapra. Megjelöli születését és életének kulcsfontosságú időszakait (pl. 5, 10, 15, 20, 25 éves kor stb., a jelenlegi életkoruktól függően). A jelen pillanatot is fel kell tüntetni. A konkrét életkorok helyett a résztvevők választhatják az idővonal megjelölését életszakaszokkal (pl. születés, óvoda, alsó tagozat, felső tagozat, középiskola stb.).

2. A vezető vagy a csoport kiválaszt egyet az európai értékek közül (pl. szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogállamiság...). Ez az érték fogja irányítani a résztvevők gondolkodását és az idővonalukon való ábrázolását.

3. A résztvevők ezután körülbelül 20 percet töltenek csendes elmélkedéssel, azonosítva és megjelölve a választott témához kapcsolódó legjelentősebb élményeket. Grafikonszerű ábrázolást is használhatnak annak jelzésére, hogy az egyes élményeket pozitívnak vagy negatívnak érzékelték-e („hullámvölgyek" a vonalon).

4. Ezt követően a résztvevők 4-5 fős kis csoportokban megosztják az idővonalaikat. Ebben a fázisban arra ösztönzik őket, hogy reflektáljanak a megbeszélés témájához (értékéhez) kapcsolódóan megtapasztalt belső és külső változásokra.

A következő irányító kérdések segíthetik a mélyebb reflexiót:

- Mi tette jelentőssé az Ön számára egy adott élményt?
- Az idővonalát áttekintve, milyen kihívásokkal szembesült ezzel az értékkel kapcsolatban? Hogyan birkózott meg ezekkel?
- Milyen sikerekkel vagy kudarcokkal szembesült ezen kihívások leküzdése során?
- Mit tanult ezekből a tapasztalatokból? Hogyan változott ezek eredményeként?

Reflexió

A teljes csoport összegyűlik. Megosztják egymással a megvitatott értékkel kapcsolatban megfigyelt „közös nevezőket". A foglalkozásvezető a következő kérdésekkel irányíthatja a beszélgetést:

1. Milyen közös témákat vettél észre a kiscsoportodban? Hol láttál különbségeket?
2. Személyes történeteiteket áttekintve, mi tűnik most fontosnak számotokra ehhez az értékhez kapcsolódóan?
3. Tudnál egy olyan definíciót alkotni erre az értékre, amely egyedi lenne a csoportodban?

A5. Közmondások, értékek és a vitorláshajó metaforája

A közmondások használata a kultúrák és nyelvek sokszínűségét mutatja be, és kapcsolatokat keres közöttük. A személyes értékek sokféleségét hozzuk be a terembe. Bemutatkozik a vitorlás, mint a demokratikus együttélés metaforája, és megvitatják a populizmus és az autokrácia demokráciára leselkedő veszélyeit.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• ·Közmondások összekapcsolása fontos demokratikus értékekkel és a közöttük lévő feszültségekkel • Egy metafora megismerése arról, hogy mit jelent a demokrácia a mindennapi életben	• Papírok és tollak	• 16+ • 6-40 résztvevő	60 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A szimbólum: A demokrácia mint vitorláshajó

A fentebb tárgyaltak jobb megértése érdekében hasznos egy szimbólumot használni a demokrácia fogalmának további feltárására és kreatív kibővítésére. A demokrácia egy vitorlás hajó. Ez a metafora azt sugallja, hogy megépíthető, van egy bizonyos megjelenése és biztonsága, az emberek ránézhetnek, lemásolhatják és beszállhatnak. Európában különböző vitorlás hajóink vannak, de egy dolog ugyanaz: a vitorlázást csak az óceán hullámainak és időjárásának bizonytalan körülményei között lehet megtanulni. A változó és ellentétes szelektől függően éles fordulatokat kell venni anélkül, hogy szárazföldet látnánk a horizonton, de fenntartva a reményt, hogy együtt folytathatjuk az élet útját. A különböző nemzetek emberei különbözőképpen vitorláznak és különböző útvonalakat fedeznek fel.

Ez azt jelenti, hogy a demokrácia bizonyos értelemben passzív – mint egy vitorlás hajó, nincs előre meghatározott terve a jövőre nézve, hanem reaktív – útmutatásra és kormányzásra van szüksége –, ugyanakkor minden hajón lévő személy egyenlő részvételére is szükség van az aktív részvételhez. Radikálisan a demokrácia megpróbálja tárgyként kezelni a (férfi) világuralom kérdését – amikor vitorláznak, a tenger felszíne megmarad. Ezt gyakran negatívan értelmezik, mivel nincs egyértelmű út a jövőre nézve; pozitív értelemben a vitorlás lét nagyon közel áll magához az élethez: mi lesz holnap, a jövő, ami történni fog, elvileg soha nem világos. A demokrácia az ígéret, hogy bármi is történjen majd, új fordulatokat vesz. Elismerő módon a vitorlás hajók felveszik azokat a nyílt vízen, akiknek nincs hajójuk, vagy nem tudnak úszni, és közösségük részévé teszik őket. Ily módon a demokrácia vitorlás hajója a szabadságot testesíti meg, amely a felelősséggel párosul. Néha akár le is kell húzni a vitorlákat a hajó védelme érdekében – és elő kell venni az evezőket, és mindenkinek keményen kell dolgoznia, hogy folytassa az utat.

Ebben az értelemben a vitorlásoknak nincs „földjük" – nincs fix viszonyítási pont, amihez kapaszkodhatnának, nincs igazság, hatalom vagy vallás, amely biztonságos menedéket és cselekvési okot nyújtana. A demokrácia ezért törékeny is – a bizonytalanság az egyetlen tag, aki mindig a fedélzeten van. A demokratáknak szükségük van a demokrácia hajójára az induláshoz – és a demokrácia hajójának demokratákra van szüksége, hogy a megfelelő úton tartsa és fenntartsa. Ha túlságosan a szélsőségesek szelével sodródik, összetörhet a szárazföldön – ha túlságosan védekezően próbál fellépni a demokrácia ellenségeivel szemben, eltörhet. Azok, akik meg akarják állítani a demokrácia hajóját (ellenkező szelek vagy belső ellenségek), a horgonyt fogják használni, hogy megpróbálják újra kikötni. Az autoriter uralkodók és diktátorok ezt próbálják megtenni, mivel nem tudják elfogadni a mozgó, kiszámíthatatlan és egyben törékeny demokrácia szabadságát. Biztonságot, korlátozást és kontrollt akarnak. Akkor a vitorlás még mindig ott van, de aktív szépsége és mindenki részvétele, amikor vitorlázik, elveszik. Bizonyos értelemben automatikusan megsemmisül, ha már nem használják, mivel nem rugalmasan reagál a szél és a vízen lévő helyzet változásaira – szétesik, részben azért is, mert valószínűleg azok, akiket megakadályoznak a vitorlázásban, már nem fognak gondoskodni erről a halott tárgyról, és felelősséget sem vállalnnak érte.

Európában olyan helyzetben vagyunk, amikor a vihar olyan erős, hogy különböző vitorláshajók erős kört alkotnak szimbolikusan, mint egy erődítményt. Ez megakadályozza, hogy a migránsok belépjenek a „mi vizeinkre" a középső részen; ezek kiürülnek, és senki sem használhatja őket – maguk a vitorláshajók le vannak zárva, és már nem tudnak fordulni. Itt a demokrácia is az önpusztulás veszélyében van, mivel rugalmatlanná, kemény héjjá válik, amely már nem mozdul, és elveszi népétől a szabadságot és az inspirációt is.
A demokrácia vitorláshajójának örök kérdése az, hogyan lehet egyensúlyt teremteni a bizonytalanság és a törékenység elfogadása (ami megnyílik az élet – és különösen a sebezhető élet – felé) és maga a hajó védelmének szükségessége között. Nyitottnak lenni, de nem naivnak; felkészültnek lenni, de nem kizárónak.

Facilitáció lépései

1. Válassz ki egy gyermekkori közmondást, és írd fel egy kártyára az eredeti nyelvén – az első körben egyszerűen csak oszd meg kommentár nélkül az eredeti nyelvén. A második körben fejtsd ki röviden a közös osztálytermi nyelven (ki mondta, mikor és miért, tetszett?).

2. Ezután háromfős csoportokban beszéljétek meg, hogy milyen pozitív (demokratikus) érték rejlik mögötte, és írjátok fel azt a kártya hátuljára.

3. Minden csoport hajtogasson egy papírhajót egy nagy papírdarabból.

4. Röviden magyarázd el a demokráciát szimbolizáló vitorláshajó metaforáját (lásd a háttérszöveget alább).

5. A plenáris ülésen körben bemutatják az értékeket, és beleteszik őket az egyik csónakba, amelyet az egyik csoport kiválaszt. Minden alkalommal megbeszélhetik a csoportok, hogy az értékek sokfélesége továbbra is rendben van-e a csónakokban, vagy milyen feszültségek merülhetnek fel, amikor egy bizonyos irányba hajóznak.

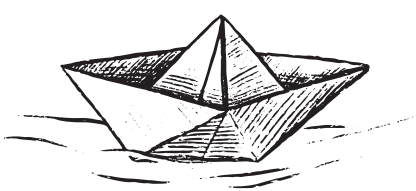

Opcionális bővítés

I: Az európai helyzet:

Vegyél ki értékeket, és állítsd fel őket, ha lehetséges, fapálcákra (a szélsőségekig) a hajó vagy a hajók köre – az értékek már nem befogadóak, hanem kizárólagosak lesznek a bennülők számára, és kirekesztőek azok számára, akik jönni szeretnének (migránsok).

A helyzet a demokrácia eszméjének automatikus megsemmisítéséhez vezethet, mivel a hajó már nem tud mozogni, ami a biztonság autokratikus keresésébe való visszatérést jelenti, ami filozófiailag egy kizárólagos igazságba való visszatérést jelent (az európai keresztény kultúrába...)

Opcionális bővítés

Reflexió

Hagyd, hogy a csoportok megvitassák, hogyan garantálható az egyensúly a sokszínűség iránti nyitottság és a demokrácia mint rugalmas koncepció védelme között.

Mit tennél, ha populisták/autokraták érkeznének motorcsónakokkal, megállítanák a vitorlássportot, vagy egy bizonyos területhez kötnék a hajót?

A6. Az Értéktérkép

Ez a tevékenység Schwartz értéktérképét (Schwartz 2012) vizsgálja, felhívva a figyelmet arra, hogy gyakran hogyan érzékeljük saját értékeinket mások értékeihez képest. A résztvevők elemzik az értékrenddel kapcsolatos torzításokat, megértik az értékek spektrumát, és elgondolkodnak azon, hogy ezek a felismerések, hogyan befolyásolják a kommunikációt és az együttműködést a különböző társadalmi csoportokban.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Személyes értékrenddel kapcsolatos torzítások azonosítása és elemzése, valamint a különböző értékperspektívák iránti nyitottság elősegítése. • Értékkülönbségeken átívelő hatékonyabb kommunikációs és együttműködési stratégiák kidolgozása, amelyek a hatékony érvelés és párbeszéd alapját képezik. • A résztvevők megismertetése Schwartz értéktérképével és annak alapfogalmaival.	• Schwartz értéktérképe számítógépen kivetítve vagy kinyomtatva • Értékdefiníciós lista nyomtatott vagy kivetített formában • Tollak és ceruzák. • ·2 Flipchart lap vagy fehér tábla két különböző oszloppal. • Öntapadós jegyzetek	• 16+ (idősebb közönség számára is alkalmas) • 6-40 résztvevő	35-50 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A Schwartz Értéktérképhez és alkalmazásaihoz (Common Cause Foundation) kapcsolódó források innen tölthetők le: https://commoncausefoundation.org/ resources/the-values-map/

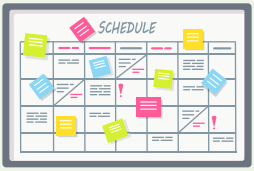

Híres emberek képei könnyen megtalálhatók online – ügyeljen arra, hogy a résztvevők mindennapi tapasztalataihoz kapcsolódjanak; ugyanakkor olyan híres embereket válasszon, akik nem túlzottan sztereotipizáltak, hogy hiteles személyiségük teljes mértékben lefedhető legyen. A vitatott személyiségek arra is ösztönzik a résztvevőket, hogy mélyebben gondolkodjanak el a hozzájuk kapcsolódó értékekről.

A fakuktáció lépései

1. Egyéni reflexió: Saját értékeim vs. az ő értékeik

• Biztosítson a résztvevőknek öntapadós cetliket és értékdefiníciós listát.
• Kérje meg őket, hogy írják le öntapadós cetlikre a számukra 3 legfontosabb értéket.
• Kérje meg őket, hogy írják le öntapadós cetlikre a számukra 3 legkevésbé fontos értéket.
• Kérje meg őket, hogy gondolják át és írják le más színnel azokat az értékeket, amelyek fontosak számukra, de nem szerepelnek a listában.
• Minden résztvevő felteszi az öntapadós cetliket a 2 flipchartra, a legfontosabbat az 1. flipchartra, a legkevésbé fontosat pedig a 2. flipchartra.

2. Egyéni reflexió: Értékeik

• Ossz ki a résztvevőknek egy híres személy képét (fontos, hogy legalább 2 résztvevőnél ugyanaz a híres személy legyen).
• 5 percük van arra, hogy megismételjék az előző gyakorlatot öntapadós jegyzetekkel, most azokra az értékekre összpontosítva, amelyeket szerintük a képeken szereplő emberek számára a legfontosabbak.
• Amikor a reflexiós idő letelt, minden résztvevő felragasztja az öntapadós jegyzeteit a 3. flipchartra.

3. Csoportbeszélgetés: Az értékalapú torzítások feltárása a dichotómiákon túl

• Melyek a flipchartokon szereplő uralkodó értékek?
• Hogyan ítéled meg a flipchartokon szereplő értékeket? Pozitívnak vagy negatívnak tartod őket?
• ·Milyen viselkedések vagy attitűdök kapcsolhatók az egyéni értékekhez?

Nyisd ki a Schwartz értéktérképét a számítógépen vagy a nyomtatott verzión, és írj megjegyzéseket azokról a területekről, amelyekhez a legtöbb azonosított érték kapcsolódik (hivatkozz a kutatási eredményekre: belső értékek/külső értékek – megjegyzések a térképen megjelenő különböző értékcsoportokról – hogyan befolyásolják a viselkedést és a választásokat...).

• ·Szerinted az individualistább értékek összekapcsolhatók és kiegészíthetők univerzalista értékekkel? Tudsz-e példákat mondani a képeken látható emberekkel és a saját tapasztalataiddal kapcsolatban (ha szívesen megosztod)?
• Milyen értékeket találsz főként a társadalomban, és miért?

Reflexió

Plenáris ülésen ötleteljenek stratégiákat az értékkülönbségeken átívelő hatékonyabb kommunikáció és együttműködés érdekében. Az alábbi lista némi iránymutatást nyújt a reflexió irányával kapcsolatban:

- Aktív hallgatás és empátia
- Különböző nézőpontok megértésének keresése
- Közös célokra és értékekre való összpontosítás
- Sztereotípiák és feltételezések megkérdőjelezése

Készítsenek egy közös listát ezekről a stratégiákról a flipcharton.

A7. Mit ad nekem a demokrácia?

Ez a tevékenység arra ösztönzi a résztvevőket, hogy elgondolkodjanak a demokratikus társadalomban való élés előnyein. Ideális esetben az ideális állampolgárról és politikusról való elmélkedés után következik. A demokratikus dilemmák ellenére a demokrácia lehetőséget ad nekünk a boldogulásra .

Célok	Beállításés anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Annak azonosítása, hogy a demokrácia hogyan járul hozzá a polgárok jobb életének garantálásához, a mindennapi építés személyes perspektívájából kiindulva. • Az egyéni tapasztalatok és érdeklődések összekapcsolása a kollektívekkel. • ·Mások életről alkotott nézőpontjának meghallgatása és a csoporthoz tartozás érzésének kialakítása.	• Öntapadós cetlik • Papírok és tollak • ·Flipchart vagy fehér tábla	• 16-30 • 10-20 résztvevő	30-50 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

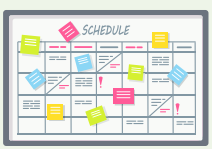

A tréner előkészít egy üres papírlapot egy flipchartról (vagy fehér tábláról), amelyre a következő kérdéseket írja fel:

- Mit ad nekem a demokrácia?
- Mit tehetünk azért, hogy ezeket az előnyöket minden közösségtag számára fenntartsuk?

Facilitáció lépései

1. A tréner öntapadós cetliket ad a résztvevőknek, és megkéri őket, hogy gondolják át a mindennapi életüket: mely tevékenységeket élvezik jobban, vagy melyekért hálásak jobban? Gondoljanak mindarra, amelyben kényelmesen érzik magukat, és azt az érzést adja, hogy teljes életet élnek.

2. Ezután a résztvevőket öt csoportra osztják, és a tréner üres lapot ad nekik. Minden csoportnak elemeznie kell az öntapadós cetliket, és témák szerint csoportosítania azokat az üres lapon, majd meg kell válaszolnia a következő kérdést: Hogyan kapcsolódnak a demokráciához? Lehetővé teszi-e a demokrácia, hogy élvezzük ezeket a tevékenységeket? Lehetséges-e ugyanez az élet egy nem demokratikus rezsimben?

Minden csoport eldönti, hogy a résztvevők közül melyik lesz a szóvivője a plenáris ülésen.

Reflexió

A plenáris ülés során minden csoportképviselő bemutatja a többieknek a demokráciával kapcsolatos, általuk talált csoportokat és kapcsolatokat. A tréner segítségével a felragasztható cetliket egy nagy, üres lapra a következő kérdések alá csoportosítják: Mit ad nekem a demokrácia? Mit tehetünk azért, hogy ezeket az előnyöket minden közösségtag számára megőrizzük?

A8. Gyengeségeket gyengíteni? Erősségeket erősíteni!

A résztvevők egy „elismerő feltárást” alkalmaznak (lásd Cooperrider et al. 2008 és Wenzel et al. 2009), hogy megkérdezzék egymást motivációikról, kiemelkedő pontjaikról, tehetségeikről és egy erős demokráciával kapcsolatos jövőképükről. Együttesen azonosítják a csoporton belüli társadalmi változás sikertényezőit. Ez tisztázza a pozitív víziót arról, hogy miért fontos foglalkozni az antidemokratikus szlogenekkel. A vitákban ez segít megőrizni az európai demokrácia normatív magját és kreatív potenciálját. Támogatja a pozitív hozzáállást és a motivációt a stresszes viták kezeléséhez.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoporttagok	Időtartam
• Felismerni, hogy a megbecsülés kulcsfontosságú attitűd a populizmus és a szélsőségesség elleni küzdelemben stresszes helyzetekben. • A résztvevők erőforrásainak kölcsönös erősítése narratív eszközökkel. • Pozitív jövőkép kialakítása az európai demokráciára vonatkozóan.	Interjúkalauz	• 16+ • 6-100 résztvevő	60 - 120 perc az interjú időtartamától függően

Háttéranyag az előkészítéshez

A társadalmi gondolkodás nagy része a deficit-megközelítésen alapul. Ez oda vezet, hogy mindig azt látjuk, ami nem működik. A politikáról szóló beszéd, a média tudósításai és nem utolsósorban a politikusok kényszere a dramatizálások megrendezésére mind a deficitekre irányul. A hatalom és a diszkrimináció kontextusában ott van a kísértés, hogy egyre több történelmi és kollektív „kudarcot” lássunk a dramatizálás lencséjén keresztül. Gyakran frusztráció és bénultság az eredmény. Ez mindig implicit módon azt sugallja, hogy már van egy elképzelés arról, hogyan kellene a dolgoknak valójában lenniük. Vagy nem is olyan ritkán, hogy a dolgoknak úgy kellene lenniük, mint régen, valahol máshol, egy elképzelt országban, ahol nincsenek ezek a problémák. Ez azt jelenti, hogy a deficitek perspektívája az utógondozás módjában van. A gyermek már beleesett a kútba, és most ki kell húzni. A cél a meglévő gyengeségek enyhítése a feltételezett „tények” (lásd a számításokat) felismerésével.

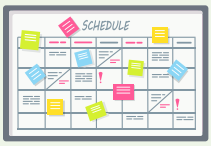

Az elismerő perspektíva (részletekért lásd Cooperrider et al. 2008 és Wenzel et al. 2009) a társadalom másfajta felfogásán alapul, azon, hogy mi működik már, és mi szolgálhat a további fejlődés alapjául. Különösen a hatalom és a diszkrimináció kontextusában ezt a perspektívát nem szabad összekeverni a „pozitív gondolkodással" vagy a rózsaszín szemüveges nézettel, amely egyszerűen csak elhessegeti a problémákat. Ha arra tekintünk, ami működik, a félig teli pohárra, felszabadító hatással lehet, és megnyithatja a kilátást az önálló továbbgondolkodás előtt. Ha a hangsúly azon van, ami a demokráciában és a politikai életben működik (talán csak példaként), akkor egy olyan társadalom víziója alakulhat ki, amelyben ez teljes mértékben megvalósul. Világossá válik, hogy ami létezik, az nincs kőbe vésve, hogy vannak lehetőségek a status quo meghaladására. Az eszmék ereje hozzájárul a demokrácia további fejlődéséhez, amely az emberekből és az ő értékeikből indul ki.

A következő irányelv a témához, a korosztályhoz és a képzés célcsoportjához igazítható. A kulcsszavak 1-től 5-ig terjedő általános sorrendjét azonban meg kell tartani.

Megmutatjuk az erős demokrácia iránti elköteleződésünket!

Elismerő felfedezés

A sokszínűség felismerése, a kritikai önreflexió szükségessége és a demokratikus normák védelme vezérel minket. Mindannyiunkban megvan a motiváció és a tehetség ennek megvalósításához – és mindannyian megtapasztaltuk már, hogy hol és hogyan működhet egy erős demokrácia kis léptékben. Ma pozitív mindennapi tapasztalatokat és sikereket szeretnénk megosztani .

Kérjük, kérdezze meg partnerét a gazdagító tapasztalatokról, hogy kifejezze támogatását az erős demokrácia iránt. Ne úgy kérdezzen, mint egy tényeket gyűjtő elemző! Ön a legjobb történeteket akarja hallani. Figyeljen az izgalmas kifejezésekre és metaforákra, és írja le őket! Adjon időt interjúpartnerének a gondolkodásra, és támogassa őt hasznos kérdésekkel!

1. **Motiváció**: térjünk vissza a kezdetekhez: Mit találunk érdekesnek a demokráciában? Van olyan érték, ami különösen fontos az életünkben? Mit képvisel ez az érték, és hogyan látjuk a valóságban?

2. **Főbb események**: eszünkbe jut egy olyan élmény vagy helyzet, ami a demokráciával és az Ön számára fontos értékekkel való kapcsolatunk igazi csúcspontja volt? Van olyan történet a mindennapi életünkből vagy a munkánkból, amikor azt gondoltuk: „Igen, így kell lennie!"? Mi történt ott? Kik vettek részt benne? Milyen szerepet játszottunk?

3. **Siker**: Véleményünk szerint, melyek a fontos sikertényezők ahhoz, hogy megmutathassuk a profilunkat egy erős demokráciában? Szerintünk mi a legfontosabb építőeleme annak, hogy a demokrácia működjön az osztályteremben, a családban és a saját környezetünkben?

4. **Tehetségek és erőforrások**: Most ne legyünk ilyen szerények! Mondjuk el, mit szeretünk magunkban. Milyen tehetségeink vagy képességeink vannak, milyen erősségeinkre építünk, amelyekkel hozzájárulhatunk egy erős demokráciához? Mit szeretnénk igazán csinálni? Mihez folyamodnál sok energiával?

5. **Európai jövőkép**: most képzeld el, hogy három év telt el. Sok minden megváltozott. Álmaid és elképzeléseid valósággá váltak. Elkötelezettséged és képességeid jelentősen előmozdították a demokráciát. Te és a többi résztvevő megkaptátok az „Európai Demokrácia Díjat". Melyek a köszönőbeszéd első mondatai („Ma azért adjuk át ezt a díjat, mert…")?

A facilitáció lépései 1. rész

1. A tréner a következő feladat segítségével elmagyarázza a résztvevőknek a megközelítést. A következő számítások egy flipcharton jelennek meg (minden számítástípushoz más színt is választhat):

9 – 7 = 2 8 – 5 = 3
3 + 8 = 11 4 + 5 = 10
1 x 7 = 7 2 x 6 = 12
9 : 3 = 2 1 2 : 3 = 4

Mindenkit arra kérünk, hogy ossza meg velünk, mit vesz észre ezekkel a számításokkal kapcsolatban. Általában gyorsan megemlítik a „rossz" eredményeket, a számítások sorrendjét és szerkezetét, vagy akár a színezést is. Ritka, és általában később említik: „Hat számítás helyes!" Ez a példa jól illusztrálja a sokunkban gyökerező „mérnöki kultúrát": hiányosságokat és mintákat keresünk. A hibákat kiemeljük, és a rend logikáját keressük. A példa azt mutatja, hogy hajlamosak vagyunk a hiányosságokra koncentrálni ahelyett, hogy az elismerő szempontokat tekintenénk

ba változás alapjának. A félig tele vagy félig üres pohár, nézőponttól függően, alkalmas vizualizációként. A szemináriumvezető röviden ismerteti a kép jelentőségét a saját hozzáállásunk szempontjából egy erős demokráciában.

2. A résztvevőket felkérjük, hogy egy útmutató segítségével vegyenek részt egy „elismerő felfedezésen" (lásd Cooperrider et al. 2008 és Wenzel et al. 2009) egy erős európai demokrácia világában. Erre 40 percük van. Párokban interjúvolják meg egymást a gyakorlathoz tartozó munkalap segítségével; az egyik személy tegyen fel kérdéseket, a másik személy figyelmesen figyeljen, és még ne ossza meg saját nézőpontját. Az „elismerő felfedezés" rendszerezi a saját motivációkat, kiemeli a már megtapasztalt sikerténye zőket egy erős demokrácia számára, a saját tehetségeket és végül a jövőképet. Arra ösztönzi az embereket, hogy vegyenek részt személyes történetmesélésben. Ez széles ívet hoz létre az életrajzi értékektől kezdve, amelyek az embereket a kollektív társadalmi változáshoz vezetik.

Reflexió 1. rész

A plenáris ülésen mindenkit megkérnek, hogy írjon le egy figyelemfelkeltő idézetet a vele szemben ülő személlyel készült interjúból. Ezeket az idézeteket ezután körben felolvassák, és mindenkinek vizualizálják. Ez világossá teszi a csoportban a pozitív változáshoz rendelkezésre álló erőforrásokat. A résztvevők elgondolkodnak azon, hogy ez a fajta eszmecsere miben különbözött a szokásos beszélgetésektől. Milyen szerepet játszottak a „tények" ebben a beszélgetésben? Mi volt a személyes életrajzi jelentősége? Hogyan viszonyul a másokkal kapcsolatos saját attitűdök a kollektív változás lehetőségéhez?

A facilitáció lépései 2. rész

3-4 fős interjúpárokból álló kiscsoportokat alakítanak, akik bemutatkoznak egymásnak, és megosztják egymással a másik féltől tanult „sikertényezőket” (3. kérdés). Egy személy jegyzetel, és közösen teljes mondatokban megfogalmazzák az „erős demokrácia legfontosabb sikertényezőit” (30 perc).

Reflexió 2. rész

A plenáris ülésen a csoportok bemutatják eredményeiket, és közösen 3-5 fontos sikertényezőt fogalmaznak meg egy mondatban vagy bekezdésben. Végül a plenáris ülés minden résztvevője átgondolja, hogy hogyan nézne ki ezen sikertényezők konkrét megvalósítása a mindennapi életben, a munkahelyen vagy az osztály- és iskolai közösségben; a szemináriumvezető vizualizálja az eredményeket.

A9. Közösséghez tartozás – lépések a közelebb kerüléshez

Egy fizikai vizualizáció segítségével mindenki megosztja a közösséghez való „hovatartozás” mértékét a saját kontextusában. Fontos tényezőket cserélnek ki és osztanak meg a támogató hálózatba való integrációhoz. Ez rávilágít arra, hogy a társadalmi helyünk milyen erős hatással van a kapcsolódási lehetőségeinkre, a kényelemre és általában a mentális egészségünkre. Segít megérteni, hogy miért találhatók meg könnyebben az antidemokratikus szlogenek bizonyos kirekesztési körülmények között és pozíciókban.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az integráció és a kirekesztés kérdésének kezelése a szélsőségesség szempontjából releváns módon • A közösségben elfoglalt hely fizikai megtapasztalása • Ötletek feldolgozása a mindenki számára kényelmes pozíció megtalálásához	• Nyitott tér egy nagy szobában vagy a szabadban • Kerek papírdarabok	• 15+ • 8-30 résztvevő	30-45 perc

A facilitáció lépései

1. Mindenki kap egy kerek papírt, vagy rajzoljon egy kört egy papírlapra, amely a körülötte lévő környéket vagy közösséget szimbolizálja. Mindenkit arra kérnek, hogy jelöljön meg egy pontot a körön, ahol elhelyezkedne: középen, teljesen elmerülve a közösségben, többé-kevésbé kívül, vagy teljesen kívül, mint egy megfigyelő, aki (még) nem kapcsolódik másokhoz.

2. A terem egy nagy terében mindenki a megjelölt pontnak megfelelően helyezkedik el. A hovatartozásbeli különbségek fizikailag is láthatóvá válnak. A tréner összegyűjti az állításokat néhány irányító kérdéssel:

- Jól érzed magad ott, ahol vagy? Szeretnél pozíciót váltani?
- Jól érzed magad ott, ahol vagy? Szeretnél pozíciót váltani?
- Milyen érzés középen állni? Mi tette lehetővé, hogy idáig eljuthass?
- Látod a többieket kint, meglepődsz, hogy sokan/néhányan vannak ott?
- Miért vagy kint? Ez a pozíció jó áttekintésre is?
- Ismersz egy-két embert kívülről, középről?
- Mi a jelenlegi pozíciód erőssége és erőforrása?
- Hogyan tudnánk segíteni egymásnak ebben a csoportban, hogy megtaláljuk a kényelmes pozíciót?
- Ki tudna segíteni neked személyes hídépítőként ebben a csoportban vagy a tágabb közösségen belül, ha meg szeretnéd változtatni a pozíciódat?
- Szeretnél inkább a középpontba kerülni? Milyen akadályokba ütközöl, milyen segítségre lenne szükséged?
- Hogyan tudnál másokat arra ösztönözni, hogy közelebb kerüljenek a középponthoz?

3. Ezután négyfős csoportokat alakítanak, amelyekben a középső és a külső csoport tagjai egy csoportra oszlanak. A csoportok tagjai részletesebben kicserélik a véleményüket, és összegyűjtik a hovatartozást támogató lépéseket, de a külső csoporton kívüli lét előnyeit is. Mindkét szempontot az aktív állampolgárság szempontjából vitatják meg.

Reflexió

A plenáris ülésen fontos eredményeket osztunk meg. A közösségi aktív polgárság előnyeit és akadályait vitatjuk meg.

- Mit tapasztal maga körül?
- Teljes mértékben integrálódniuk kell az aktív polgároknak?
- Milyen a kapcsolata a közösségben élőkkel?
- Hogyan tudnátok egymást támogatni ezeken a területeken?
- Hogyan kezdhetjük el ezzel a csoporttal egy demokratikus közösség építését, amelyben különböző, de kényelmes pozíciók vannak, minden erőforrásunkat és erősségünket felhasználva?

A10. A személyazonosságom négy aspektusa

A csoport minden tagját arra kérjük, hogy egyénileg reflektáljon személyes identitására a következő kérdések megválaszolásával. Fontos szem előtt tartani, hogy az önleírás csak a jelenlegi helyzetet tükrözi, és idővel és hellyel változhat. A résztvevők felfedezik személyiségük belső aspektusait, és írásos és fizikai formában vizualizálják azokat (BST 2002 alapján).

Célok	Beállítás	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az identitás egyedi és közös aspektusainak felismerése • Annak megtapasztalása, hogy az identitás hogyan formálhat közösséget, de egyben kirekeszthet is • Annak megértése, hogy a populizmus és a szélsőségesség hogyan kapcsolódik a bizonytalan identitáshoz	• Előkészített útmutató lapok • Tollak • Nyitott kör székekkel	• 16+ • 10-30 résztvevő	60 - 90 perc a kérdések számától és a reflexió intenzitásától függően

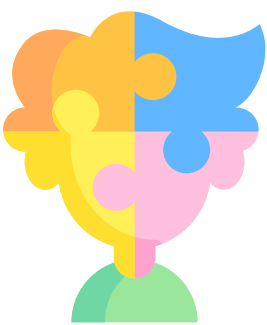

Háttéranyag az előkészítéshez

Útmutató a személyazonossághoz

I. Így jellemezném magam a származásom, identitásom és kultúrám tekintetében négy szóban:

II. Egy tapasztalat kapcsolódik ehhez a leíráshoz:

III. Kérlek, válaszd ki a négy szó közül a legfontosabbat!

IVa. Egy dolog, amit szeretek abban, hogy vagyok (a legfontosabb szó)

IVb. Egy dolog, ami ezt néha megnehezíti

A facilitáció lépései 1

1. Kérje meg a résztvevőket, hogy egyénileg töltsék ki az útmutatót a kérdésekre válaszolva.
2. A kérdések megválaszolása után minden résztvevő külön papírra írja le a négy kifejezését. Ezeket a tréner összegyűjti, és a tevékenység későbbi szakaszában felhasználja.
3. Kis csoportokban a résztvevők megosztják eredményeiket, és különösen az identitással kapcsolatos ambivalens tapasztalataikat vitatják meg, ahogyan azt a IV. kérdésben is megvitatták.

• Mikor elengedhetetlen az identitás?
• Mikor kizárólagos az identitás mások számára?
• Mikor akarjuk „elhagyni" identitásunk egyes részeit?

4. A megbeszélés után az első kérdésben szereplő összes kifejezést a földre helyezik, a résztvevők pedig leülnek köréjük. Mindenki mondhat egy olyan kifejezést, amellyel azonosul – nem kell, hogy személyes legyen.

A személy és mindenki más, aki azonosul vele, feláll, rövid időre „állást foglal". Így láthatóvá válik, hogy ki azonosul bizonyos kifejezésekkel, mely esetekben állnak fel sokan, és mely esetekben csak kevesen. Így új kapcsolatok és különbségek láthatók a csoport tagjai között.

Reflexió 1

A reflexiónak a következő kérdésekre kell összpontosítania, amelyek az előző fázis benyomásaival kezdődnek, majd az identitás leírásának mélyebb aspektusait vizsgálják, a redukáltság szükségességét mások megítélésekor, és a különbségek megfelelő kezelését.

- Milyen érzés volt sok más emberrel együtt állni? Milyen érzés volt csak egy vagy két másik személlyel állni?
- Nehéz volt négy szót kitalálni? Sokkal több is volt, vagy csak egy, amit ki tudtál találni?
- Mit éreztél, amikor az identitásod kezdett bizonytalanná válni?
- Hogyan vezet ez a bizonytalanság szorosabb közösségek (a csoport többi tagjának) kereséséhez, amelyek hajlamosak lehetnek kizárni másokat – érezted ezt?
- Hogyan kapcsolódik össze az identitás, a közösség és a szélsőségesség?
- Milyen lenne egy sokszínű és mások befogadására nyitott közösség identitása?
- Mit jelentene ez itt a mi csoportunkban?

A facilitáció lépései 2

5. Az utolsó lépés lehetővé teszi az identitás különböző aspektusainak fizikai és testi kifejezését és megtapasztalását. A kis csoportokat arra kérik, hogy közösen válasszanak ki egyet a megírt identitáskártyák közül. Egy „élő képet” készítenek, testüket használva az identitás aspektusának közös kifejezésére. Arra kérik őket, hogy a vizualizációba integrálják a lehetséges feszültségeket, töréseket és kérdéseket.

6. Plenáris ülésen minden csoport bemutatja az élő képét. A csoport minden résztvevője megoszt egy mondatot a saját álláspontjáról.
A csoport többi tagja megosztja a kívülről vett megfigyeléseit. Ha elfogadható, egy vagy két résztvevő odamehet az élő képhez, és javasolhat egy fizikai változást, amely egy jobb jövő felé való fejlődést jelképez.

Reflexió 2
A csoport megvitatja a testi élményből származó meglátásokat. Volt-e más típusú meglátás is a fizikai vizualizáció segítségével? Hogyan lehet a testünk része az aktív állampolgárságnak? Milyen a test és az elme kapcsolata a kultúrátokban? Hogyan élitek meg ezt a saját országotokban?

A11. Idézetek a demokráciáról

Ez a tevékenység lehetőséget ad a kapcsolatépítésre és a demokrácia számos klasszikus és jelenlegi nézőpontjának megismerésére – pozitív és kihívásokkal teli aspektusaiban egyaránt. Lehetőséget ad a demokráciával foglalkozó fontos gondolkodók megismerésére, és lehetővé teszi a közös megértés kialakítását, valamint a demokrácia vitára vonatkozó hatását. A tevékenység a koncepció racionális és történelmi reflexiója.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Történelmi és jelenlegi személyiségek, valamint a demokráciáról alkotott ellentmondásos nézőpontjaik megismerése • A demokrácia működőképes definíciójának részvételen alapuló kidolgozása • Annak felismerése, hogy a demokrácia egy vitatott és mindig veszélyeztetett fogalom	• Nyomtatott idézetek a demokráciáról • Flipchart papír	• 14+ • 10-30 résztvevő	30 – 45 perc a kérdések számától és reflexió intenzitásától függően

Háttéranyag az előkészítéshez

Íme néhány nemzetközileg válogatott idézet a demokráciáról a történelemből és a jelenből. A célcsoporttól és a témától függően további idézeteket is érdemes kutatni.
A résztvevők csoportjának méretétől függően 5 és 15 idézet közül választhat.
Minden idézetet papírra kell nyomtatni, és úgy kell összehajtani, hogy a szerző neve ne legyen látható.

„A demokrácia nem más, mint szónokok arisztokráciája. A népet annyira könnyen megindítják a demagógok, hogy a kormánynak kell ellenőrzést gyakorolnia a szólásszabadság és a sajtó felett.”

Thomas Hobbes angol filozófus volt. Hobbes leginkább 1651-es Leviatán című könyvéről ismert, amelyben a társadalmi szerződés elméletének egy befolyásos megfogalmazását fejti ki, amely az emberekről alkotott negatív nézetei alapján garantálja a hatalmi egyensúlyt. A modern politikai filozófia egyik megalapítójának tartják.

„Az emberek, ahogy már említettük, természetüknél fogva szabadok, egyenlőek és függetlenek, senkit sem lehet kiszorítani ebből a rendből, és senkit sem lehet más politikai hatalmának alávetni a saját beleegyezése nélkül.”

John Locke angol filozófus és orvos volt, akit széles körben a felvilágosodás egyik legbefolyásosabb gondolkodójaként tartanak számon, és akit általában a „liberalizmus atyjaként” emlegetnek.

„A demokrácia a kereszténységnek köszönheti létezését... A kereszténység minden ember természeténél fogva egyenlőségét hirdette... Egy kereszténységellenes demokrácia egy karikatúra lesz, amely vagy zsarnokságba, vagy anarchiába süllyed.”

Laczkóné Dr. Tuka Ágnes (született 1953-ban Budapesten) nyugalmazott egyetemi tanár.

„Soha nem létezett igazi demokrácia, és soha nem is fog létezni, mert sérti a természetes rendet, amikor a többség kormányoz, és a kisebbséget kormányozzák.”

Jean-Jacques Rousseau a felvilágosodás korának írója, filozófusa, pedagógusa és zeneszerzője volt. Nagy hatással volt a 18. század végi Európa pedagógiájára és politikai elméletére, de egészen napjainkig. A francia forradalom fontos úttörője volt.

„A többség és az ellenzék közötti párbeszéd és vita hiánya az intézményekbe vetett bizalom további eróziójához vezethet."

Matteo Renzi olasz politikus, aki 2014 és 2016 között Olaszország miniszterelnöke volt, és akkoriban a G7 legfiatalabb vezetője volt. Firenze szenátora. Renzi 2019 óta az Italia Viva vezetője, miután 2013 és 2018 között a Demokrata Párt titkára volt, egy rövid, 2017-es megszakítással.

"„A demokrácia azt jelenti, hogy két farkas és egy birka arról beszélgetnek, hogy mit egyenek vacsorára."

Thomas Jefferson az Amerikai Egyesült Államok harmadik elnöke volt 1801 és 1809 között, a Függetlenségi Nyilatkozat fő szerzője és az Egyesült Államok egyik legbefolyásosabb államelméleti szakértője.

„Demokratának lenni mindenekelőtt azt jelenti, hogy nem félünk: nem félünk a másként gondolkodóktól, más nyelvektől, más fajoktól, a forradalomtól, az összeesküvésektől, az ellenség ismeretlen gonosz terveitől, az ellenséges propagandától, a lekicsinyléstől és általában mindazoktól a képzelt veszélyektől, amelyek a félelem által valóságos veszéllyé válnak."

Bibó István (Budapest, 1911. augusztus 7. – Budapest, 1979. május 10.) Posztumusz Széchenyi-díjas, jogtudományi doktor, politikus, egyetemi tanár, író.

„A demokrácia elméletben szép, a gyakorlatban téveszme."

Benito Mussolini olasz politikus és újságíró volt, aki a fasiszta Olaszország diktátora volt az 1922-es Róma elleni meneteléstől 1943-as megbuktatásáig. Ő volt az olasz fasizmus hercege is az 1919-es megalapítástól 1945-ös kivégzéséig. Diktátorként és a fasizmus megalapítójaként Mussolini inspirálta a hasonló mozgalmak nemzetközi elterjedését a két világháború közötti időszakban.

„Mi a demokrácia? A lehetőség, hogy párbeszédben azt mondjuk: ,,Én így gondolom, nekem ilyen és ilyen véleményem van.” És a másik személy azt mondja: ,,Én nem így gondolom, nekem más a véleményem.” És mindenki kifejezi a véleményét, és végül, ha emberileg lehetséges, egyetértenek az igazságban. Ez maga a demokrácia jelentése. De az nem demokrácia, amikor egy hatalom eltiporja a zsarnokságot, majd kijelenti, hogy nincs más hatalom, csak az, amelyet a támogatói képviselnek. A zsarnokságot nem lehet zsarnoksággal gyógyítani.”

Márai Sándor, eredetileg Sándor Károly Henrik Márai Grosschmid Sándor (Kassa, 1900. április 11. – San Diego, Kalifornia, 1989. február 21.) magyar író, költő és újságíró.

„A demokrácia a nép uralma a nép által.”

Abraham Lincoln az Amerikai Egyesült Államok 16. elnöke volt 1861 és 1865 között.

„Minden kötött földbirtokot – állami, arisztokratikus, egyházi – vissza kell adni minden jog és minden hatalom örök forrásának, a népnek. Ez a gazdasági demokrácia bástyája.”

Jászi Oskár (Nagykároly, 1875. március 2. – Oberlin, USA, 1957. február 13.): író, politikus, egyetemi tanár és szociológus.

„A demokrácia a konfliktusok vérontás nélküli megoldására szolgáló szabályok (az úgynevezett játékszabályok) összessége. És mi minősül jó demokratikus kormányzásnak, ha nem ezeknek a szabályoknak a szigorú betartása?”

Norberto Bobbio olasz jogfilozófus és politikatudományi szakember, valamint politikai gondolkodástörténész volt. Rendszeresen írt a La Stampa című újságnak is. Bobbio szociálliberális volt, és a 20. század egyik legnagyobb olasz értelmiségijének tartják.

„A demokráciának, ahogy én értelmezem, egyenlő esélyeket kell adnia a legerősebbeknek és a leggyengébbeknek.”

Mohandász Karamcsand Gandhi indiai ügyvéd, ellenállási aktivista, forradalmár, kiadó, erkölcstanító, aszkéta és pacifista volt.

„A totalitárius uralom ideális alanya nem a meggyőződéses náci vagy az elkötelezett kommunista, hanem olyan emberek, akik számára már nem létezik különbség tény és fikció, igaz és hamis között.”

Hannah Arendt német-amerikai történész és filozófus volt. A 20. század egyik legbefolyásosabb politikai teoretikusa. A totalitarizmusról szóló művei a második világháború utóhatásaiból eredtek, és a hatalom társadalmi megosztásának lehetőségeiről írt kollektív cselekvés révén.

„Európa államai [...] eltérő nemzeti történelemmel, eltérő földrajzi adottságokkal, kulturális hagyományokkal és szimbolikával rendelkeznek. Ezen különbségek ellenére sokan egyetértenek abban, hogy a nyugati kereszténység, a reneszánsz és a humanizmus, a reformáció, a felvilágosodás, a kapitalizmus és a városfejlődés, a demokrácia és a jogállamiság, valamint az emberi méltóság védelme európaiságunk közös alapjai.”

Dr. habil. Koller Boglárka (született 1974-ben Budapesten) egyetemi tanár.

„A demokrácia hátránya, hogy megköti a vele őszinték kezét; de azok számára, akik nem őszinték, szinte mindent lehetővé tesz.”

Václav Havel cseh regényíró, emberi jogi aktivista és politikus volt. A kommunista időkben Csehszlovákia egyik vezető kritikusa volt. A német-cseh megbékélés egyik elősegítője.

„A politikai káosz összefügg a nyelv hanyatlásával... valószínűleg némi javulást lehet elérni, ha a verbális oldalon kezdjük.

George Orwell brit regényíró és újságíró volt. Az „Állatfarm" című regényei és a disztópikus „1984" című könyve arról vált híressé, hogy élénken ábrázolja a totalitárius gyakorlatokat az emberi lények nyelvének és gondolkodásának ellenőrzésével.

„A demokrácia a nép uralma, pontosabban egy olyan politikai rendszer, amelyben a nép, azaz a köznép egésze képes megválasztani vezetőit, ellenőrizni őket, és ha szükséges, elűzni őket."

Bibó István (Budapest, 1911. augusztus 7. – Budapest, 1979. május 10.) Posztumusz Széchenyi-díjas, jogi doktor, politikus, egyetemi tanár, író.

„Mert ma nemcsak az egyik kormánytól a másiknak adjuk át a hatalmat, hanem vissza is adjuk nektek, a népnek."

Donald John Trump amerikai vállalkozó, szórakoztatóművész és politikus. 2017 és 2021 között az Amerikai Egyesült Államok 45. elnöke volt és jelenleg a 47. elnök. A „Trump Organization" nevű konglomerátum tulajdonosa, amelyet 1971 és 2017 között vezetett.

„A demokrácia és a jogállamiság egymástól függ; az egyik hiánya megakadályozza a másik létét."

Trócsányi László (született Budapesten 1956-ban) magyar jogtudós, ügyvéd, diplomata és egyetemi tanár.

„Hallgassuk meg egymást! Halljuk meg egymást! Lássuk meg egymást! Mutassunk tiszteletet egymás iránt! A politikának nem kell tomboló tűznek lennie, amely mindent elpusztít az útjába kerülve. És ha még mindig nem értetek egyet, hát legyen. Ez a demokrácia."

Joe Biden amerikaipolitikus, a Demokrata Párt tagja, és 2021 óta az Amerikai Egyesült Államok 46. elnöke. 2009 és 2017 között alelnök volt Barack Obama kormánya alatt.

„Biztosítanunk kell, hogy demokráciánk erős és ellenálló maradjon, védve minden polgár jogait és szabadságát."

Giorgia Meloni olasz politikus, aki 2022 októbere óta tölti be Olaszország miniszterelnöki tisztségét, és ő az első nő, aki ezt a pozíciót betöltötte. 2014 óta vezeti a jobboldalitól szélsőjobboldaliig terjedő Olasz Testvérek (FdI) pártot. 2024-ben a Time magazin a világ legbefolyásosabb emberei közé sorolta.

„A legjobb kormányzati forma a királyság. A királyság elfajulása a zsarnokság, ami a legrosszabb. A középszerű alkotmányok közül a demokrácia a legelviselhetőbb."

Arisztotelész görög filozófus volt. Számos tudományágat alapított és befolyásolt, mint például a tudományelméletet, a logikát, a biológiát, a fizikát, az etikát, az államelméletet és a költészetelméletet.

„A demokrácia tehát olyan hatalmi rendszerként is meghatározható, amely egyszerre biztosítja a szabadságot és a politikai egyenlőséget."

Bihari Mihály (született 1943-ban Budapesten) Széchenyi-díjas magyar jogtudós, politológus, egyetemi tanár és a politikatudományok akadémiai doktora. A hazai politikatudományi oktatás egyik szervezője, a politikai rendszerek elismert kutatója.

„A demokrácia nemcsak a szavazati jogot jelenti, hanem a méltóságteljes élethez való jogot is."

Naomi Klein kanadai újságíró, a kapitalizmus és a globalizáció kritikusa, valamint politikai aktivista. Ismertté vált „No Logo" című könyvével, amelyben a globális vállalatok fejlődését kritizálja.

„A liberális és szekularizált állam olyan » etikai« előfeltételeken alapul, amelyeket önmagában nem tud megteremteni. Ez a nagy kockázat, amit a szabadság érdekében vállalt."

Ernst-Wolfgang Böckenförde német jogtudós és a Német Szövetségi Alkotmánybíróság bírája és a A Freiburgi Egyetem professzora volt. Híressé vált ezzel az idézettel, amely a liberális állam egyik lényeges dilemmáját mutatja be, amelynek a múltbeli társadalmi tőkére kell támaszkodnia, de nem tudja azt újjáteremteni.

„A demokrácia a jövő ígérete."

Jacques Derrida francia filozófus volt, a dekonstrukciós filozófia egyik megalapítója és fő képviselője. Munkái nagyban befolyásolták az irodalomfilozófiát és -elméletet Európában és az Egyesült Államokban a 20. század második felében. Más rendszerekkel ellentétben a demokráciát a nyitott jövővel való megbékélés kísérletének tekinti – ezért maga a demokrácia soha nem fejeződik be vagy szűnik meg.

„A demokráciában a hatalom helye üres."

Claude Lefort francia filozófus és aktivista volt. Írásai a totalitarizmust és annak az emberi kapcsolatokra gyakorolt hatását vizsgálják. Ezzel szemben a demokráciát a sokszínűség intézményesítésének tekinti, és nem úgy, hogy a hatalom egy helyen összpontosul. A társadalmi mozgalmakat fontos hozzájárulásnak tekinti ehhez a fajta demokráciához.

„A demokrácia olyan, mint a levegő, nem vesszük észre, mert természetesnek vesszük, hogy benne élünk...”

Trócsányi László (született Budapesten 1956-ban) magyar jogtudós, ügyvéd, diplomata és egyetemi tanár.

„A történelem az emberi dolgok okainak és következményeinek tudománya, a demokrácia pedig az a rendszer, amely lehetővé teszi az emberek számára, hogy természetük törvényei szerint kormányozzák magukat.”

Giambattista Vico (született 1668-ban) olasz filozófus, történész és jogtudós volt az olasz felvilágosodás korában. A modern racionalizmus terjeszkedését és fejlődését bírálta, mondván, hogy az nem praktikus az emberi élet szempontjából, ezért a történelem egyik első ellenfelvilágosodási alakjaként tartják számon.

„Egyetlen nemzet sem érdemli meg a szabadságot, és nem is tarthatja meg sokáig, ha nem vívja ki azt magának. A forradalmakat a népnek és a népért kell megvívnia.”

Giuseppe Mazzini (született 1805-ben) olasz politikus, újságíró és Olaszország egyesítésének (Risorgimento) aktivistája, valamint az olasz forradalmi mozgalom élharcosa volt. Erőfeszítései hozzájárultak a független és egységes Olaszország létrehozásához. Mazzini gondolatai jelentős hatással voltak az olasz és európai köztársasági mozgalmakra.

A facilitáció lépései

1. Ez a kognitív tevékenység híres idézeteket mutat be a demokráciáról és a politikáról, (szubjektív) gondolkodók kiválasztása alapján. Az idézeteket papírokon osztják szét a teremben úgy, hogy a szerzők ne legyenek láthatóak (hátrahajtva). A résztvevőknek lehetőségük van mindet elolvasni, és kiválasztani egyet, amellyel teljes mértékben egyetértenek, vagy amelyet teljesen elutasítanak.

2. Három-, négyfős kis csoportokban bemutatják egymásnak idézeteiket és véleményüket; így a demokráciával kapcsolatos alapvető attitűdök, értékek és tapasztalatok is világossá válnak, és a résztvevők összekapcsolhatják életrajzaikat a témára összpontosítva.

3. Végül minden alcsoport egy rövid munkadefiníciót dolgoz ki a demokráciáról egy flipcharton. A definíció alá 2-3 pontot ír arról, hogy mit jelent ez a definíció a demokráciaellenes szlogenek kezelésére való felkészülés szempontjából.

Reflexió

A plenáris ülésen bemutatják a definíciókat. A következő reflexiós kérdések irányíthatják az eredmények megvitatását:

- Mely idézetek voltak közismertek? Voltak-e meglepetések a szerzőkkel kapcsolatban?
- A demokrácia definíciója egy követendő recept, amely lehetővé teszi a demokrácia határozott megvalósítását?
- Egyáltalán „meg lehet-e teremteni" a demokráciát? Csak várnunk kell rá?
- Miért lenne fontos tudni, hogy mi a demokrácia? Fontos-e a tudás a demokratikus léthez?
- Fontosabbak-e az emberek cselekedetei, mint a tudás? Szükségünk van-e formális intézményekre és eljárásokra ahhoz, hogy „irányítsuk" az emberek cselekedeteit, és demokratikussá tegyük azokat?
- Mi a szerepünk állampolgárként az antidemokratikus szlogenekkel szemben?

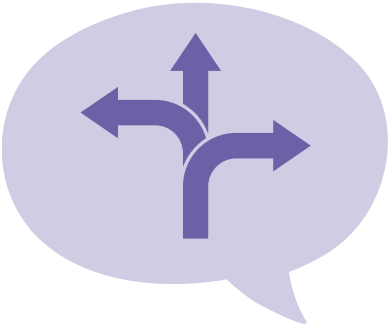

B megközelítés: konfliktusok és dilemmák kezelése

Ez a megközelítés továbbra is az értékekkel foglalkozik, és összekapcsolja azokat azzal a ténnyel, hogy sokszínű világban élünk. Használhatunk olyan tevékenységeket, amelyek apró konfliktusokba sodorják a résztvevőket egymással. Erre építve bemutatjuk az alapvető demokratikus dilemmák elfogadásának fontosságát. Az antidemokratikus szlogenek ebből a nézőpontból történő vizsgálata felkészít arra, hogy a „helyes vagy helytelen” kérdésen túl is megfelelően kezeljük őket.

B1. Az ideális aktív állampolgár és politikus

A résztvevők kritikusan reflektálnak arra, hogy milyen víziójuk van aktív állampolgárként és aktív politikusként. Megvitatják az „ideálokat" és azt, hogy mit szeretnének reálisan elérni. Megértik, hogy tiszteletben kell tartani a demokráciában a felelősségvállalással kapcsolatos különböző ideálokat és víziókat. Azt is megvitatják, hogy mit jelent az antidemokratikus szlogenekkel szembenézni egy sokszínű társadalomban, az egyéni érdekeken túl.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Felelősségvállalás az olyan ideálokért, amelyeket gyakran politikusokra ruháznak át. • Az (abszolút) ideálok kritikai vizsgálata a demokrácia kontextusában. • Az állampolgárok demokráciaellenes szlogenekkel szembeni fellépéshez szükséges készségeinek mérlegelése.	• Nagy papírdarabok • Színes tollkészletek	• 8-20 • 10-15 résztvevő	30 – 45 perc

A facilitáció lépései

1. A résztvevők ötfős csoportokra oszlanak. A csoportok fele arról beszélget, hogy milyen lenne egy „ideális aktív állampolgár", a csoport másik fele pedig arról, hogy milyen tulajdonságokkal kellene rendelkeznie, az „ideális politikusról".

2. Mindkét csoportot arra kérik, hogy rajzolja le ezt a személyt egy nagy papírra. Ne használjon szavakat, csak szimbólumokat és rajzot, hogy elkerüljék az érvelésre összpontosító gondolkodást ezen a ponton, és hagyják, hogy a kreativitás érvényesüljön.

3. Minden csoport bemutatja a képét a plenáris ülésen, a többi résztvevő kérdéseket tehet fel az ideál jobb megértése érdekében.

Reflexió 1

A résztvevők a plenáris ülésen megvitatják képeiket, összekapcsolva azokat országuk helyzetével, és azzal, hogy mit jelent felelősséget vállalni a sokszínűségért az egyéni érdekeken túl.

- Melyek a legfontosabb, nem alku tárgyát képező jellemzők egy aktív állampolgár, egy politikus számára? Mi a képed legfontosabb része?
- Vannak-e közös jellemzők a képek között? Látsz-e ellentmondásokat a képek között?
- Látsz-e különbségeket vagy feszültségeket egy aktív állampolgár és egy politikai megbízással rendelkező személy között?
- Létezik-e ilyen ideál? Léteznie kellene, vagy bálvánnyá válhat?
- Létezhet-e egy egyén ilyen módon? Mi a kapcsolata egy (részvételi) közösséggel? Milyen felelőssége van a társadalomban a demokráciaellenes szlogenekkel szemben, és hol van ennek a felelősségnek a határa?
- Ismersz-e olyan tényleges személyeket (állampolgárokat vagy politikusokat), akik ezt az ideált képviselik?

Reflexió 2

A résztvevők párokban reflektálnak arra, hogy mely esetekben viselkedtek már aktív állampolgárként, és milyen tulajdonságokkal és készségekkel rendelkeznek még ahhoz, hogy hatékonyabban kezeljék az antidemokratikus szlogeneket.
A plenáris ülésen minden pár bemutatja a másik partner meglátásait. A trénerek vizualizálják a meglévő és hiányzó készségek listáját. Ily módon a csoport meglévő erőforrásai jobban kihasználhatók, és a következő tevékenységek a konfliktuskezelés javítására és az antidemokratikus szlogenekkel való szembenézésre irányuló igényekre összpontosíthatnak.

B2. A hiányosságoktól az aktív állampolgárságig

Ez a tevékenység lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy az aktív polgárok és politikusok idealizálásán gondolkodjanak, miközben azt a valóság negatívumaira való összpontosításunkkal ötvözi a pozitívak helyett. Az A8 és B1 tevékenységeket ötvözi: a résztvevők elemzik, hogy a deficitorientált gondolkodás hogyan akadályozhatja a demokratikus szerepvállalást, majd közösen felépítik a proaktív polgári részvétel jövőképét, és reflektálnak saját szerepeikre és készségeikre.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Annak megértése, hogy a hiányosságokra fókuszáló megközelítés hogyan korlátozhatja a konstruktív elköteleződést a demokratikus kihívások iránt. • Elismerő megközelítés kialakítása, amely a meglévő erősségeket a pozitív változás alapjaként azonosítja. • Kritikusan átgondolja az aktív állampolgársággal és a politikai szerepvállalással kapcsolatos személyes ideálokat.	• ·Flipchart vagy fehér tábla • Filctollak (különböző színűek) • Nagy papírlapok (2-3 darab csoportonként) • Rajzeszközök (filctollak, színes ceruzák) • Munkalapok irányító kérdésekkel (az elismerő felfedezéshez) • Tollak és ceruzák • öntapadós jegyzetek • Lego® Serious Play® kockák (opcionális)	• 16+ (felnőtt tanulók számára is alkalmas) • 10-30 résztvevő	50 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Elismerő felfedezés: irányító kérdések páros munkához

A következő munkalap iránymutatást nyújt, és a képzésen belüli konkrét témához, célcsoporthoz és korosztályhoz kell igazítani. A munkalapnak a következőkről kell kérdéseket tartalmaznia: személyes motivációk a polgári szerepvállalásra. Sikeres polgári akciók vagy kezdeményezések .

Az ideális aktív polgár

Elismerő felfedezés

Kérdezd meg a partnered a gazdagító élményekről, hogy kifejezhesd támogatásodat az erős demokrácia iránt!

Ne úgy kérdezz, mint egy elemző, aki tényeket gyűjt. A legjobb történeteket akarod hallani! Figyelj az izgalmas kifejezésekre és metaforákra, és írd le őket!

Adj időt az interjúpartnerednek a gondolkodásra, és támogasd őt hasznos kérdésekkel!

1. Motiváció: mi a személyes motivációja az aktív állampolgárságra?

2. Kiemelt események: emlékszik-e sikeres polgári akciókra vagy kezdeményezésekre, vagy hozzájárult-e azokhoz?

3. Siker: véleménye szerint melyek az ideális aktív állampolgár néhány fontos kulcstulajdonsága és értéke

4. Mi lenne az ideális aktív állampolgár elképzelése?

Co-funded by the European Union

Milyennek kell lennie egy ideális állampolgárnak? Kérjük, töltse ki a következő táblázatot.

Az ideális polgár cselekvésre ösztönző okai	Néhány gyakorlati példa sikeres polgári akciókra vagy kezdeményezésekre	Az ideális, aktív állampolgár legfontosabb tulajdonságai	Az ideális, aktív állampolgár főbb értékei	Összefoglalva: milyennek kellene lennie az ideális állampolgárnak?

Co-funded by the European Union

A facilitáció lépései

1. : A hiánylencse. Mutassa be a következő számítási feladatot egy flipcharton, minden számításhoz különböző színeket használva.

9 – 7 = 2 *8 – 5 = 3*
3 + 8 = 11 *4 + 5 = 10*
1 x 7 = 7 *2 x 6 = 12*
9 : 3 = 2 1 *2 : 3 = 4*

Kérdezd meg a résztvevőket, mit vesznek észre. Irányítsd őket felismerni azt a hajlamukat, hogy a helytelen eredményekre és mintázatokra koncentrálnak a helyes számítások helyett.

Vezesd be a „félig tele/félig üres" metaforát, és magyarázd el, hogyan korlátozhatja a hiányosságokra épülő megközelítés a pozitív változás lehetőségének meglátását a demokratikus kontextusokban.
Vitasd meg a média, a politika és a társadalmi gondolkodás hatását a hiányosságokra épülő nézetek megerősítésére.

2. Elismerő felfedezés: Ideális polgár jövőképe

Ossza a résztvevőket párokra! A mellékelt munkalap segítségével a résztvevők „elismerő felfedezést" végeznek (lásd Cooperrider et al. 2008 és Wenzel et al. 2009) arról, hogy mit jelent az ideális aktív polgár.

Ha szeretné, használhatja a Lego® Serious Play® kockákat, hogy felkérje a résztvevőket, hogy először egyénileg alkossák meg ideális aktív polgárukat.

3. Csoportalkotás: Ideális polgár/politikus

Ossza a résztvevőket ötfős csoportokra. A csoportok fele egy „ideális aktív polgár", a másik fele pedig egy „ideális politikus" vizuális ábrázolását készíti el, kizárólag rajzok és szimbólumok felhasználásával.

Mindegyik csoport bemutatja vizuális ábrázolását a plenáris ülésnek, elmagyarázva a szimbolikáját.

Ha szeretné, használhatja a Lego® Serious Play® kockákat, hogy felkérje a résztvevőket, hogy alkossanak közös modellt az ideális aktív polgárról és az ideális politikusról – először a csoport önállóan reflektál a két modellre, összehasonlítva és szembeállítva a képviselt főbb jellemzőket, erősségeket/gyengeségeket, kapcsolatokat, ellentéteket...

Reflexió

Vezessen plenáris vitát a bemutatott képek lényegi jellemzőiről:

- Melyek az aktív állampolgár/politikus megvitathatatlan jellemzői?
- Vannak-e közös vagy ellentmondásos vonások a képek között?
- Miben különböznek az állampolgár és a politikus szerepei?
- Létezik-e ilyen ideál, vagy léteznie kellene?
- Mi az egyén szerepe egy közösségben?
- Ki képviseli ezt az ideált a valóságban?

A Lego® esetében a modellekről folyik a beszélgetés, melyeket a csoportok összehasonlíthatnak, és a fenti kérdésekre, sőt azokon túl is reflektálhatnak a résztvevők.

B3. Aktív polgár építése Lego®-val

A tevékenység célja, hogy az aktív állampolgár ideálját a dilemma négyzet (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023) bizonyítására helyezze. Az előző, B2 tevékenység eredményeire épít. Arra ösztönzi a résztvevőket, hogy reflektáljanak az idealizációra, és hasznos tevékenységekre összpontosítsanak, például a dilemmákra adott közös megoldások megtalálására és a kapcsolódó konkrét állampolgári cselekvésekre. Végül az Aktív Polgár egy új verziója jön létre.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az aktív állampolgárság idealizálásának hatásainak kritikus mérlegelése • A pozitív változás elérésének módjainak megértése, a rugalmatlanság elkerülése és a konkrét cselekvésekben rejlő érték felismerése • Együttműködésen alapuló megoldáskeresés a győzelem vagy vereség kérdésén túlmutató polgári dilemmákra	• ·Lego® Serious Play® • Sok üres értékrend papírlapokon • Papírok az állampolgár/politikus ideáljaival az előző B2 tevékenységből. • Tollak és ceruzák • Öntapadós jegyzetek • Egy nagy Aktív Polgár rajz	• 16+ (felnőtt tanulók számára is alkalmas) • 15-30 résztvevő	50 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Ez a tevékenység a demokrácia kettősségének gondolatát használja fel a következő értéknégyzet segítségével (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023). Az értéknégyzetről további információkat a 2. kötet – A megközelítés elmélyítése – Társadalmi-politikai háttér című részében talál, amely ezt a képzési kézikönyvet kíséri.

Készíts egy rajzot, amely egy Aktív Polgárt ábrázol, egy üres flipchart lapra (ez összegyűjti a tevékenységből származó összes jellemzőt, tehát elég nagynak kell lennie ahhoz, hogy mindegyik elférjen rajta).

Értéknégyzet

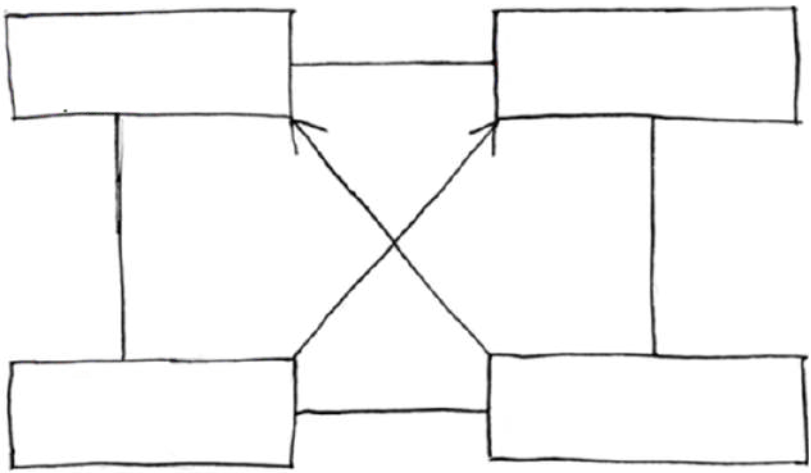

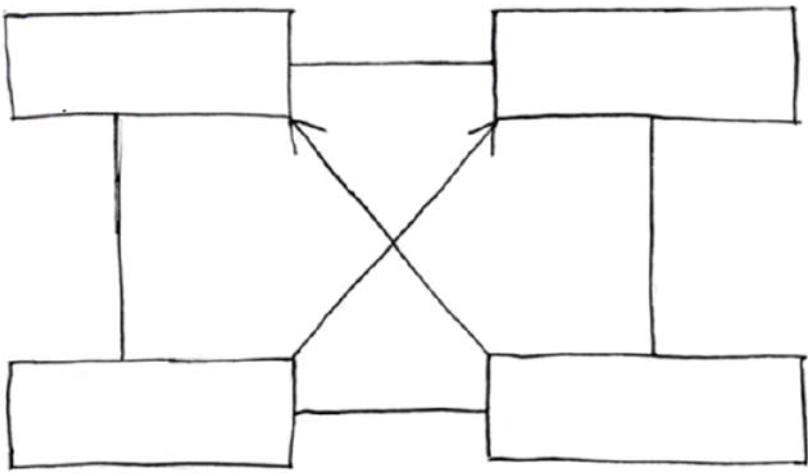

Co-funded by the European Union

A Facilitáció lépései

1. Ossz ki minden résztvevőnek egy üres értéknégyzetet (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023) és egy papírt az ideális polgár/politikus ábrázolásából!

2. Minden résztvevőnek öt perce van arra, hogy megépítsen egy Lego® modellt erről az ideális helyről.
Amikor a modell elkészült, kérje meg őket, hogy helyezzék el a négyzetük bal felső mezőjébe.

3. Minden résztvevőnek 2 perce van arra, hogy megépítsen egy Lego® modellt a pozitív tulajdonság negatív ellenértéke körül, és helyezze azt a négyzetük jobb alsó mezőjébe.

4. Kérje meg őket, hogy 2 perc alatt alkossanak egy modellt arról, hogy mi történne, ha a pozitív értéket eltúloznák, és abszolútnak vennék. Ezt a modellt a négyzetük bal alsó sarkába, a pozitív érték alá helyezik.

5. Az utolsó érték kiderítéséhez kérje meg a résztvevőket, hogy 2 perc alatt építsenek egy Lego® modellt az utolsó érték pozitív ellenértékéről, és írják fel a papír jobb felső sarkába (pl. rugalmas; folyamatorientált; szókimondó).

6. Plenáris ülésen minden résztvevő bemutatja az első modellt a kártyán szereplő tulajdonsággal. A többi modellt megmutatják a csoport többi tagjának. A többieknek meg kell találniuk, hogy mely tulajdonságok képviseltetik magukat a dilemma négyzet és az egyes modellek szerint.

7. Vizsgáljanak meg néhány tulajdonságot a plenáris ülésen, és próbáljanak megoldást találni a kapcsolódó dilemmáikra. Amíg a résztvevők beszélgetnek, a tréner felírja a megoldásokat öntapadós cetlikre, és felteszi azokat a nagy Aktív Polgár rajzlapra.

Reflexió

Személyes készségek és cselekvés: kérje meg a résztvevőket, hogy reflektáljanak saját aktív állampolgári tapasztalataikra, és állapítsák meg, hogy tapasztalataik kapcsolódnak-e az azonosított aktív állampolgár jellemzőihez.

A párok megosztják meglátásaikat a plenáris ülésen, és kitalálnak konkrét lépéseket, amelyeket az egyének megtehetnek ezen jellemzők mindennapi életükben való megtestesítése érdekében.

Co-funded by the European Union

B4. Az én és a mi európai házunk

A résztvevők nagy papírlapokra rajzolják le közös európai elképzeléseiket az „Én európai házam” téma alatt (az LpB NRW 2024 alapján). Megvitatják a csoportposzterek közötti hasonlóságokat és különbségeket.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és anyag	Időtartam
• A ház szimbólumának használata az európai identitás konkrét tükrözésére • Különböző értékek megtárgyalása és fenntartása, valamint annak megismerése, hogy mi köze ennek Európához	• Nagy és kis papírlapok • Tollak • Flipchart papírok • Lego® kockák (opcionális)	• 12-20 • 15-30 résztvevő	45-60 perc

A Facilitáció lépései

1. Négy hétfős kiscsoportot alakítanak. Minden csoport kap egy nagy papírlapot, és lerajzolják egy ház körvonalait alapozással, tetővel és annyi szobával, ahány résztvevő van a kiscsoportban. Egy kérdést vagy átfogó témát fogalmaznak meg a témához és a csoporthoz illően, pl.: „Az én házam, Európa – Mit jelent nekem Európa?”. A résztvevők ezután azzal kezdik, hogy leírják személyes asszociációikat és válaszaikat a „Mit jelent nekem Európa?” kérdésre a saját szobájukban.

2. A következő lépésben a csoportnak ki kell szűrnie a közös vonásokat, amelyek aztán a ház alapját képezik. A tetőt a csoport közös európai elképzeléseivel töltik meg. A kiscsoportok bemutatják a „Mi Európa házunk” című plakátjukat a plenáris ülésen, és kiakasztják a plakátjukat a csoportszobában. Végül megvitatják a csoportposzterek közötti hasonlóságokat és különbségeket. Mi a feltűnő?

Variáció 1

Minden résztvevő kap egy nagy papírlapot, és 20 perc alatt – csak magának – egy konkrét európai elképzelést rajzol le rá a következő fő témakörben: „Az én házam, Európa – Mit jelent számomra Európa, és milyennek kellene lennie?”. Kezdetben nincsenek további feladatok meghatározva. Ezután két résztvevő kap egy kis papírlapot (DIN A3), és csapatként azt a feladatot kapják, hogy 15 perc alatt foglalják össze a véleményük szerint legfontosabb kezdeti képeket egy közös európai képben. Egy harmadik fordulóban két párból egy csapatot alkotnak. Együtt 10 percük van arra, hogy egy közös házra vonatkozó eredményeiket egy A4-es papírlapon valósítsák meg. Végül egy esetleges utolsó fordulóban 8 résztvevőt vagy 4 párt kérnek meg, hogy próbálják meg ugyanezt megtenni egy fél A4-es papírlapon (az időtől és a résztvevők számától függően az összes embert egy papírlapra rajzolni is lehet).

Variáció 2

Egy másik variáció az lehet, hogy ugyanazokat a lépéseket követjük, de a résztvevőket arra kérjük, hogy építsék meg modelljeiket Lego® kockákból, osszák meg mindegyik modell történetét, majd párokban és egy nagyobb csapatban kövessék a folyamatot, és az egyes modellekben található alkatrészeket felhasználva közös modellekként meséljék el a végén, és ezekre alapozzák a végső reflexiót.

Reflexió

A résztvevők leírják azokat a nehézségeket, amelyekkel a különböző érdekek tárgyalása és összeegyeztetése során szembesültek, és elemzik, hogy a leírt pontoknak, mi közük Európához.
Megosztják a leírtakhoz kapcsolódó mindennapi tapasztalataikat, és feltárják az európai identitás erősítésének lehetőségeit.

Co-funded by the European Union

B5. Itt vagyok: helytállunk a közösségünkben

A résztvevők közösségük részeként vizualizálják önmagukat identitásukkal. Ez a tevékenység az A9 és A10 tevékenységeket ötvözi: a személyes identitásuk itt és mostani áttekintésével kezdve (tudatában annak, hogy ez időben és helyen változhat), fizikailag is megjelenítik társadalmi helyzetüket, és elgondolkodnak a következményeken a kapcsolatteremtés, a teljes és kényelmes élet, valamint a mentális egészség lehetőségére nézve.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az önazonosság belső aspektusainak itt és mostani áttekintése, valamint azok következményei a közösségben élés során. • A társadalmi helyzetünk és a jó élet lehetőségének, valamint a más polgárokkal való kapcsolatunk közötti kapcsolat tudatosítása. • Annak megértése, hogy miért fordulnak elő könnyebben antidemokratikus szlogenek bizonyos kirekesztési körülmények között és pozíciókban.	• 4 üres papírlap minden résztvevőnek • Tollak és ceruzák	• 16-30 • 10-20 résztvevő	30 perc

A facilitáció lépései 1. rész

1. Közös értékek keresése: Adj minden résztvevőnek 4 darab papírt!
Kérd meg őket, hogy írjanak le legalább négy, számukra fontos értéket különböző papírlapokra!

2. A tréner összegyűjti az összes szót, és leteszi azokat a padlóra, a terem közepére. A résztvevők körben állnak a kártyák körül.
A tréner felolvassa az egyes szavakat, és megkéri a résztvevőket, hogy álljanak fel egy pillanatra, ha azonosulnak az adott szóval (még akkor is, ha nem az a szó, amit leírtak). Így láthatóvá válik, hogy ki azonosul bizonyos értékekkel, mely esetekben állnak fel sokan, és mely esetekben csak kevesen. Így új kapcsolatok és különbségek derülhetnek ki a csoport tagjai között.

3. A plenáris ülésen a következő kérdéseket tárgyalják
- Mely értékek állnak közelebb Önhöz? Megerősíti, hogy azonosul azokkal, amelyek mellett kiáll?
- Milyen érzés volt sok más emberrel együtt állni? Milyen volt csak egy vagy két másik személlyel állni?
- Nehéz volt négy értéket kiválasztani? Sokkal több is volt, vagy csak egyet tudott kitalálni?
- Melyek a leggyakoribb értékek a teremben? Hogyan tudjuk őket működőképessé tenni? Közös reflexió

A facilitáció lépései 2.rész

1. Élő kép: Csoportosítsd a résztvevőket kis csoportokba. Mindegyiküknek ki kell választania egyet a kártyákhoz kapcsolódó értékek közül, és azt egy „élő képben" kell ábrázolnia, testükkel együtt kifejezve a kártya aspektusát. Integrálniuk kell a lehetséges feszültségeket, töréseket és dilemmákat.

2. A plenáris ülésen minden csoport bemutatja az élő képét. A csoport minden résztvevője megoszt egy mondatot a saját helyzetéből. A csoport többi tagja megosztja a kívülről vett megfigyeléseit. Ha elfogadható, egy vagy két résztvevő odamehet az élő képhez, és javasolhat egy fizikai változtatást a koncepció továbbfejlesztése érdekében.

A facilitáció lépései 3.rész

Hol vagyok? Helyezz egy széket egy másik székekből álló kör közepére!

Magyarázd el a résztvevőknek, hogy a szék a közösség középpontját jelképezi, a kör pedig a határait: a székhez viszonyított pozíciójuk alapján (középen, nem középen, hanem a körön belül vagy teljesen kívül) aktívak és teljesen elmerülnek a közösségben, többé-kevésbé kívül vagy teljesen kívül, mint egy megfigyelő, aki (még) nem kapcsolódik sok máshoz.

Minden résztvevőt felkérünk, hogy álljon fel és helyezkedjen el ennek megfelelően. Ily módon a hovatartozásbeli különbségek láthatóvá válnak.

Reflexió

A tréner néhány irányító kérdéssel összegyűjti az állításokat. Például:

- Jól érzed magad ott, ahol vagy? Szeretnél helyet váltani?
- Milyen érzés középen állni? Mi tette lehetővé, hogy odaérj?
- Látod a többieket odakint, meglepődsz, hogy sokan/néhányan vannak ott?
- Miért vagy odakint? Ez a pozíció jó áttekintéshez is?
- Ismersz egy-két embert kívülről, középről?
- Mik a jelenlegi pozíciód előnyei?
- Hogyan tudnánk segíteni egymásnak ebben a csoportban, hogy megtalálják a kényelmes pozíciót?
- Ki segíthetne neked személyes hídépítőként ebben a csoportban vagy a tágabb közösségben, ha meg szeretnéd változtatni a pozíciódat?

- Szeretnél jobban a középpontba kerülni? Mik az akadályok, milyen segítségre lenne szükséged?
- Hogyan tudnál másokat arra ösztönözni, hogy közelebb kerüljenek a középponthoz?
- Teljesen integrálni kell az aktív polgárokat?
- Milyen a kapcsolatod a közösségben már élőkkel?
- Hogyan tudnátok támogatni egymást ezekben a területekben?
- Hogyan kezdhetjük el ezzel a csoporttal egy demokratikus közösség építését, amelyben különböző, de kényelmes pozíciók vannak, minden erőforrásunkat és erősségünket felhasználva?

Záró kérdés: Ön szerint, hogyan cselekedhetünk az 1. fázisban meghatározott értékek szerint?

Variáció

Használj Lego® Serious Play® kockákat. Az 1. és 2. fázis a következő:

- Kérd meg a résztvevőket, hogy építsék meg a számukra fontos dolgok modelljét (egyénileg). Kérdezd meg tőlük: melyik a legalább 4 fő érték számodra?
- Modellek megosztása: mindenki megosztja a modelljének történetét a többiekkel. Mindenki felírja az értékeket öntapadós cetlikre, majd a modellje mellé teszi.
- Kérdések kerülnek a modellekre.
- Közös reflexió a képviselt értékekről, kapcsolatokról, gondolatokról.
- Minden résztvevő együttműködik egy közös modell létrehozásában (ha 15-nél több fő van, ajánlott a résztvevőket kisebb csoportokra osztani), ahol a képviselt értékek összekapcsolódnak és beépülnek. A csoport értékeinek közös modelljében az emberek közötti kapcsolatok nyilvánvalóvá és kézzelfoghatóvá válnak.
- Milyen akadályok korlátozhatják ezen értékek megvalósítását/alkalmazását/fejlesztését? Mi segítheti elő ezt? Az emberek egy új modell segítségével építhetik fel válaszaikat, megoszthatják és együtt reflektálhatnak rájuk.

Co-funded by the European Union

B6. Értékaukció

Ez a tevékenység arra a kérdésre reflektál, hogy vajon az értékeknek van-e gazdasági értékük, és hogyan kezeljük a szűkösséget, amikor nem minden érték áll rendelkezésre. A résztvevők belépnek egy értékpiacra, ahol fiktív pénzt fektethetnek be értékekbe, és alkudozhatnak rajtuk.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Különböző értékek gazdasági értékének meghatározása • A szűkösség helyzetének felismerése az értékek sokféleségével való bánásmód során • A gazdasági és nem gazdasági értékek átgondolása	• Papírra nyomtatott értékek	• 16-20 • 8-15 résztvevő	30 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A következő oldalon találod az értéktáblázatot az aukcióhoz. Vágd el a papírt úgy, hogy minden kis lapon egy értéket kapj.

Értékek az aukcióhoz:

A hit szabadsága	A választás szabadsága	Szabadság
Függetlenség	Egyenlőség	Személyes tulajdon
Vallásszabadság	Polgárság	Szavazati jogok
Élethez való jog	Kisebbségi jogok	Társadalmi szerződés
Igazságosság	Információhoz való jog	Közjó
Sokféleség	Igazság	Inklózió
Polgárok részvétele	Átláthatóság	Elszámoltathatóság
Emberi jogok	Szabad és tisztességes választások	Tolerancia
Választási eredmények elfogadása	Hazaszeretet	Hatalmi ágak szétválasztása
Igazságszolgáltatás függetlensége	Szabad, független és pluralista média	Szólásszabadság és vélemény nyilvánítás szabadsága

A Facilitáció lépései

1. Oszd párokra a csoportot. És magyarázd el a következő feladatot: most egy aukción veszel részt, és 30 érték van az aukción (lásd a háttéranyagot). Írd fel az értékeket papírdarabokra a padlóra.

2. Minden csoport 1000 EUR fiktív pénzt (érméket/papírokat) kap az érték szerinti aukcióra. Minden csoport megbeszéli (egyéni csoportos konzultációk), hogy mennyit szeretnének adni értékenként.
A következő kérdéseket kell feltenniük maguknak (vizualizálniuk): Mennyit ér egy érték? Mi a lebontása és a stratégiája? Sok érték van az aukciós piacon! Milyen értékeket szeretnénk? Előzetes megbeszélésekre kerül sor.

3. Ezután minden csoport választ egy árverezőt. Most elkezdődik az aukció. 10 euró/érme áron kezdődik az aukció. 10, 20, 30, 40, 50 „Az első, második és harmadik esetében a … értéke az xyz csoporthoz kerül".
Minden kör után a fennmaradó összeget minden csoportnak le kell írnia.

Reflexió

A kérdéseknek az aukció folyamatára kell összpontosítaniuk, majd a demokrácia és a piacgazdaság kérdéseivel kell kombinálni őket.

- Mi volt a csúcspont?
- Valóban megérte az érték?
- Most már birtoklod az értéket, mi a követelésed az irányába?
- Mely értékeknek van csekély költségük?
- Valóban szükséged van rájuk?
- Milyen volt az, amikor az „én" értékemet nem lehetett megszerezni?
- Mi történik a demokratikus értékekkel, ha egy gazdasági játszma részévé válnak?
- A mindennapi életünkben hol figyelhetjük meg, hogy az értékekért „megfizetünk" – mikor vannak ennek pozitív és mikor negatív következményei?

B7. Értékek konfliktusban

Ez a tevékenység kapcsolatot teremt a résztvevők által bemutatott demokrácia fontos értékei és a folyamat között, amelyekbe eközben bekapcsolódnak. Így a demokrácia eredmény- és folyamatorientáltságát vitatjuk meg, és elemezzük a demokráciába beépített konfliktusokat. Ez lehetővé teszi a jó és rossz, illetve a helyesen és helytelenül való gondolkodás túllépését a demokrácia védelme során.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az értékek iránti igény összekapcsolása a képzési csoportban zajló tényleges folyamattal • A racionális döntések és a cselekvések közötti konfliktusok felismerése a gyakorlatban • A populizmus és a szélsőségesség dinamikus és érzelmi természetének megértése a mindennapi valóságban	Tollak és ceruzák	• 16+ • 8-15 résztvevő	30 perc

A Facilitáció lépései

1. Kérje meg a résztvevőket, hogy egyénileg gyűjtsék össze a demokrácia fontos értékeit egy papírra. Hagyja, hogy fontossági sorrendet állítsanak fel az összegyűjtött értékek alapján.

2. Ezután 4-5 fős csoportokra oszlanak. Meghatározott időt kapnak arra, hogy eldöntsék a demokrácia öt legfontosabb aspektusát, amelyeket papírdarabokra írnak fel.

3. A csoportok eredményeit vizualizálják és röviden bemutatják a plenáris ülésen. A vita középpontjában nem a bemutatott értékek tartalma, hanem a döntéshozatal folyamata állhat.

Reflexió

A reflexió a csoportmunka folyamatára összpontosít az eredményekhez viszonyítva. Volt-e demokratikus folyamat a csoportban, tükröződik-e a demokrácia öt aspektusa? Hogyan érezte magát mindenki a folyamattal kapcsolatban? Fontos, hogy ne csússzon be a „helyes" és a „helytelen" fogalom a reflexióba.
Mindenki megismerheti a lezajlott folyamatot, és levonhatja saját maga számára a következményeket. Ennek eléréséhez az is kulcsfontosságú, hogy ne lépjünk túl gyorsan a tágabb társadalmi kép felé, hanem ragaszkodjunk a csoportfolyamathoz, mint olyanhoz, amelyben a résztvevők felfedezhetik a demokrácia fontos dilemmáit, pl. „általában a szólásszabadság híve vagyok, de ebben az esetben figyelmen kívül hagytam, mert azt gondoltam, hogy az elvégzendő feladat fontosabb" vagy „annyira kényelmesen éreztem magam többségként, és nagyon tetszett, hogy nem törődtem a kisebbséggel, még csak nem is ismertem az érzéseit, pedig a kisebbség védelme a demokrácia egyik fontos aspektusa számunkra".

Hangsúlyozzuk, hogy a demokrácia a folyamatok és az eredmények egyensúlyát jelenti, és legyünk tudatában annak, hogy mindig lesznek alapvető dilemmák az értékek, amelyekkel tisztában kell lennünk.

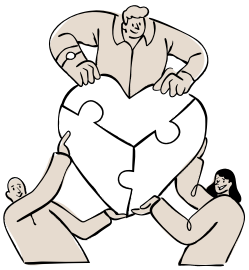

B8. Az én értékeim – a te értékeid

A résztvevők a „példakép” metaforáját használják annak feltárására, hogy mely értékek fontosak számukra. Beszélgetnek másokkal, és az értékek közötti különbségekre, feszültségekre és dilemmákra összpontosítanak. Az egyik dilemmát testi formában vizualizálják, mások pedig segítenek a „megoldás” megtalálásában. Ez az életrajzi megközelítés lehetővé teszi a másik emberközpontú megértését, amikor demokráciaellenes szlogenekkel szembesülnek.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Személyes értékek generálása életrajzi tapasztalatokból • A képzési csoportban az értékek közötti különbségek és feszültségek feltárása • A populizmuson és az antidemokratikus lépéseken túlmutató értéksokszínűség kreatív kezelési módjainak megvitatása	• 4 darab papír minden résztvevőnek • Tollak és ceruzák	• 14+ • 10-20 résztvevő	30-45 perc

Facilitáció lépései

1. Kérje meg a résztvevőket, hogy gondoljanak egy olyan személyre, aki fontos példakép számukra! Lehet ez valaki a családból, egy „gyermekkori hős” egy fantasy könyvből, valaki élő vagy halott, egy valós vagy kitalált személy, valaki egy filmből vagy egy művész. Próbálják meg „lerajzolni” ezt a személyt egy kis vázlaton vagy szimbólum segítségével.

2. Kérje meg a résztvevőket, hogy írjanak le négy fontos értéket, amelyet ez a személy képvisel! Ezeket az értékeket a rajzuk köré írhatják. Kérje meg őket, hogy válasszák ki a két legfontosabb értéket, és karikázzák be!

3. Kis csoportokban mutassák be és osszák meg egymással fontos értékeiket!

Hadd összpontosítsanak a csoporton belüli értékek közötti lehetséges feszültségekre vagy különbségekre. Kérje meg őket, hogy gondolják át, mi történne, ha el kellene venniük néhány értéket!

Reflexió 1

A plenáris ülésen bemutatják a vita eredményeit. A tréner konfliktusos értékeket keres, ezeket elmélyítheti egy „értéknégyzet" vizualizálásával, amely bemutatja, hogy a polgári értékek gyakran egymástól függenek és összekapcsolódnak, mégis feszültségben állnak. Mi történik, ha egyetlen értéket abszolútnak veszünk? Mi a helyzet azokkal az aktív polgárokkal, akik ezt egy nagyszerű ötlet nevében teszik? Ha megnézzük a csoportunkat: vannak-e olyan fontos értékek, amelyek hiányoznak egy átfogó demokráciából?
Hol vannak a társadalmunkban olyan megosztási terek, ahol a bizonytalanságot és a feszültségeket produktívan lehet kezelni?

Reflexió 2

Kérje meg a résztvevőket, hogy írják le ismét példaképük egy vagy két legfontosabb értékét!

Ezután arra kérik őket, hogy mindegyik értékre találjanak 3-5 példát, hogy ők maguk mennyire élik meg ezeket az értékeket, és hogyan vonatkoznak rájuk.

Ezt röviden párokban megosztják a plenáris ülésen.
Az utolsó körben mindenki megoszt egy mondatot: „Én (érték) vagyok, mert..." – hogyan vonatkozik ez az érték a személyes életükre.

Co-funded by the European Union

B9. Populista hangok bennem

A résztvevők megismerhetik önmagukban a kommunikáció sokszínűségét. Lehetőségük lesz arra, hogy belső hangjukat egy színpadon vizualizálják. Megtanulják jobban kezelni a belső konfliktusok összetettségét, és felismerik, hogy ezek a konfliktusok nagyobb társadalmi struktúráik belső tükrei, és hogy számos populista és demokráciaellenes hang is lakozik bennük (Schulz von Thun 2008 és 2023 ihlette).

Célok	Beállítás és anyag	Korcsoport és csoportszám	Időtartam
• Elmélkedés a bennünk élő populista hangokról • Világossá tenni a feszültségeket a különböző értékek között, amelyeket egyénileg próbálunk integrálni • Demokratikus megoldások keresése a belső konfliktusokra	• Nyitott szoba valamilyen „színpaddal” • Ragadós jegyzet	• 16-20 • 8-15 résztvevő	60 – 120 perc az esetek számától függően

A Facilitáció lépései

1. Minden résztvevő átgondol egy személyes vagy szakmai konfliktust, amelynek belső konfliktusnak kell lennie, amelyben nem könnyű döntést hozni. A résztvevők a plenáris ülésen bemutatnak néhány konfliktust, és a trénerek kiválasztanak egy esetet. A csoporton belüli bizalom és intimitás szintjétől függően ügyelnek arra, hogy az eset ne legyen túl intim, és ne érintsen bizonyos tabutémákat. Érdemes egy „könnyű”, mindennapi esettel kezdeni, amelyhez sokan tudnak kapcsolódni. Ez lehet például a szülői házból való elköltözésről szóló döntés körüli konfliktus.

2. Az esetet bemutató személytől megkérdezik, hogy milyen „belső hangok” vannak a konfliktusban (pl. harag, kétségbeesés, remény, öröm, frusztráció...).

A trénerek és a résztvevők segíthetnek megtalálni ezeket a hangokat azáltal, hogy a konfliktus különböző nézőpontjaira kérdeznek rá. Fontos megtalálni a konfliktus „hangosabb" és „csendesebb" hangjait.

3. Amikor 5-7 hangot találtak, az esetfelelős kiválasztja a különböző hangokat képviselő résztvevőket. Kapnak egy matricát a hang nevével, hogy azonosíthassák őket, és kapnak egy kezdőmondatot, amelyet először fognak mondani a konfliktusban.

4. Most a hangok „színpadra" lépnek: elmondják az első mondatukat, majd párbeszédet folytatnak a konfliktusról – mindig a saját nézőpontjukból. Lesznek szövetségek, bizonyos hangok elhagyhatják a színpadot, mások kiélesítik a hangjukat.
5. 5-10 perc elteltével a trénerek megkérik a hangokat, hogy találjanak megoldást a konfliktusra, és mondják el a megoldást mindenkinek.

Reflexió

Először az esettanulmányozó megosztja megfigyeléseit: realisztikus volt-e, voltak-e új perspektívák és hasznos meglátások? Ezután a hangok megosztják, hogyan érezték magukat a párbeszéd során, és hogy befolyásolták-e őket az új perspektívák.

Az általános beszélgetésnek a sokszínűség kérdésére kell összpontosítania: hogyan kapcsolódik a belső sokszínűség kérdése a tágabb társadalmi struktúrához? Hogyan tükrözik belső korlátaink a társadalom külső korlátait? Hol hallhatunk populista hangokat vagy akár demokráciaellenes kijelentéseket? Mennyire engedjük meg magunkban ezeket a hangokat, amelyek orientációra, tisztázásra és kizárásra szorulnak? Ki kell-e bővítenünk saját perspektívánkat, mielőtt megváltoztatjuk a társadalmat, hogy sokszínűbbé váljunk? Vajon a társadalmi sokszínűség hatással van-e a személyes életünkre?

Co-funded by the European Union

B10. Figyelmes hallgatás

A résztvevők úgy ismerik meg egy másik résztvevő tapasztalatait és értékrendszerét, hogy figyelmesen meghallgatják az illető történetét, és empatikusan magukévá teszik a szerepét. Így kezdik felismerni a saját országukban érvényes nézőpontok sokféleségét. Kellemetlen érzésük támadhat azonosulni másokkal, akiket normális esetben nem fogadnának el az értékrendszerükön belül (Ulrich 2006 és Cepin et al. 2025 ihlette és adaptálta).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Egy másik személy élettapasztalatának mélyen személyes és bensőséges cseréjébe való bekapcsolódás • Annak felismerése, hogy mekkora életrajzi különbség van még hasonló célcsoportba tartozó emberek között is • Empátia kialakítása a másság iránt, mint az extrémizmus megelőzésének előfeltétele	Székek nyitott köre	• 16+ • 8-16 résztvevő	60 – 90 perc a csoport létszámától függően

A Facilitáció lépései

1. A résztvevők párokban dolgoznak együtt (lehetőleg olyanokkal, akik még nem ismerik egymást nagyon jól, vagy nagyon eltérő hátterűek), és olyan helyet kell keresniük, ahol nem zavarják őket. Ügyeljenek arra, hogy a tevékenység során ne zavarják őket mobiltelefonok. Hét percig minden pár egyik partnere megoszt valamit az életéből – a másik partner ez idő alatt nem beszélhet, teljes mértékben a mondandójára kell koncentrálnia. Ezután a másik partner egyenlő arányban megoszt egy kis történetet a saját életéből hét percen keresztül. Jegyzetelni tilos, és ebben a tevékenységben nem is szükséges. Ezt követően a csoport plenáris ülésen gyűlik össze.

Fontos tanács

A célcsoporttól függően azt tanácsolhatjuk a résztvevőknek, hogy ne osszanak meg túl személyes élethelyzeteket, hanem érdekes történeteket vagy tapasztalatokat a szakmai vagy közösségi hátterükből. Ez fontos, ha olyan célcsoportokkal dolgozunk, akik nincsenek hozzászokva a személyes problémák megosztásához a tanulási folyamat részeként.

2. A plenáris ülésen a párokat arra kérik, hogy a következő módon osszák meg hozzászólásaikat. Az egyik pár egyik tagja a másik partner mögé áll, és a kezét az ülő vállára teszi. (Ha a partner kényelmetlenül érzi magát az érintés miatt, megteheti anélkül is.)

Ezután megismétli a hallottakat úgy, hogy átveszi a másik nézőpontját, és úgy beszél, mintha ő lenne a másik – „a másik személy cipőjében járna".Csak a végén osztja meg az ülő partner a gondolatait, ha azonosulni tud az elhangzottakkal.

Ezután a másik partner átveszi a mögötte állás szerepét, és megosztja a gondolatait. Ezután a többi pár is ugyanígy osztja meg gondolatait.

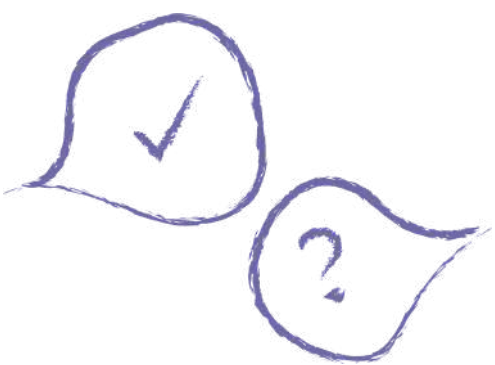

Reflexió

A reflexió a következő kérdésekre összpontosít, amelyekre egyénileg is válaszolhat, majd megoszthatja a partnerrel. Alternatív megoldásként a trénerek plenáris megbeszélést is moderálhatnak.

- Milyen érzés volt, amikor a másik személy bemutatkozott?
- Milyen volt megismételni a hallottakat, mintha te lennél a másik személy?
- Át tudtad érezni a nézőpontját („Tudnál az ő cipőjébe járni")?
- Kiléptél a partnered „cipőjéből" azáltal, hogy a saját értékrendszered szerint értelmeztél?
- Milyen volt hét percig megszakítás nélkül beszélni?
- Befolyásolta ez a témaválasztást?
- Milyen volt hét percig hogy nem tudtál beszélni?
- Mit tanultál a másik személytől, mire koncentráltál?
- Mit tanultál magadról?
- Hogyan tudtad ezt a kommunikációs stílust alkalmazni a mindennapi életedben?
- Hogyan segít ez a tapasztalat az empátia és a konfrontáció egyensúlyban tartásában, amikor demokráciaellenes szlogenekkel foglalkozol?

B11. Légy a változás, amit a világban látni szeretnél!

Aktív állampolgárnak lenni azt jelenti, hogy a dolgokat jobbá akarjuk tenni. Az egyik veszély az, hogy ez a változás másokra hárul, miközben sok aktivista nem kérdőjelezi meg saját álláspontját. Különösen a „baloldali" aktivistákat kritizálták azért, mert olyan erkölcsi normákkal játszanak, mint a tolerancia, a befogadás és a pluralizmus, miközben nem fogadnak el más, az általuk értelmezett álláspontnak ellentett nézőpontot. A tevékenység ezen a ponton az önreflexióra irányul, a demokrácia/értéktér kettősségének koncepciójával (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023), amely dilemmákat mutat be.

Célok	Beállítás és anyag	Korcsoport és létszám	Időtartam
• A pozitív és negatív értékek abszolutizálásihatásainak kritikai elemzése • Önismeret és a saját értékek kritikája, valamint azok lehetséges árnyalatainak elemzése • Együttműködés a demokratikus dilemmák megoldásainak keresésében	• Sok üres értéktábla papírlapokon • Tollak és ceruzák • Ragadós jegyzetek • Lego® Serious Play® kockák (opcionális)	• 16+ (felnőtt tanulók számára is alkalmas) • 8 to 15 résztvevő	120 perc

Háttér-információk a felkészüléshez

Az értéknégyzetről további információkat (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023) a 2. kötet – A megközelítés elmélyítése – társadalmi-politikai háttér című részében talál, amely ezt a képzési kézikönyvet kíséri.

A demokrácia általános dilemmája

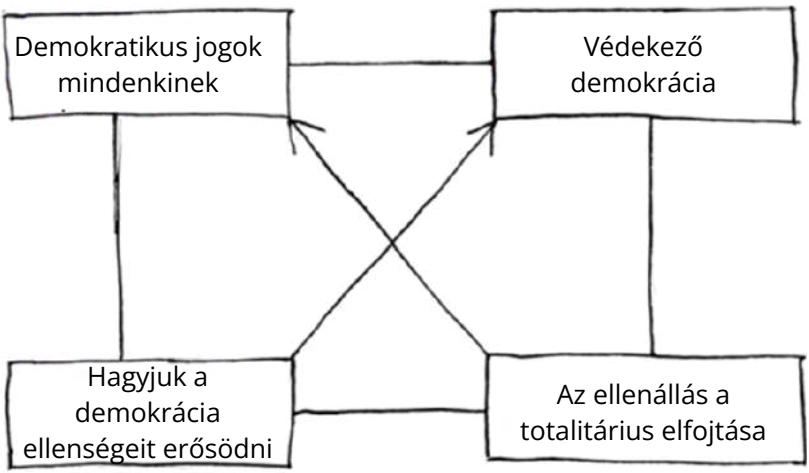

Empty scheme to be used by participants:

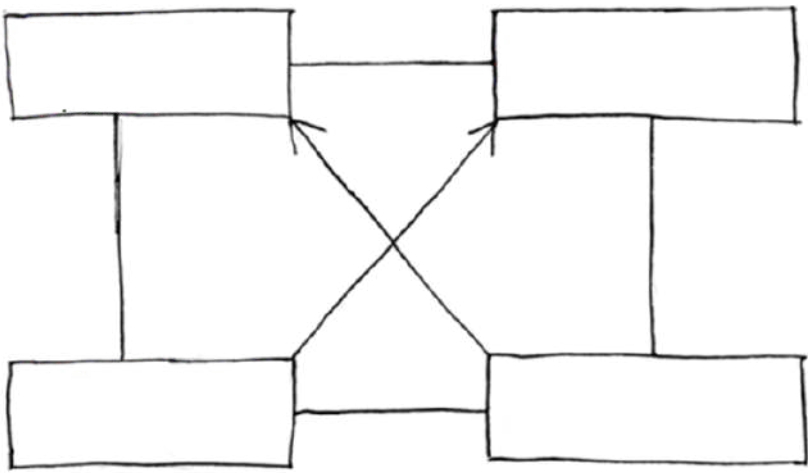

Co-funded by the European Union

Demokrataellenes szlogenek listája

Íme egy lista az antidemokratikus és populista szlogenekről a tájékozódáshoz. Természetesen azokat kell használni, amelyek illeszkednek a regionális kontextushoz, és ha lehetséges, gyűjtsd össze őket a résztvevőkkel együtt. Az 5. részben további példákat találsz európai partnerektől.

Ollóval készíts papírszeleteket egyetlen állítással, és oszd ki minden csoportnak. Légy nagyon tudatában annak, hogy az antidemokratikus szlogenek felsorolása, vizualizálása és kimondása egy képzési környezetben diszkriminatív hatásokkal járhat, mivel megismétli azokat, amelyekkel valójában szembe kellene nézni; különösen akkor, ha vannak olyan résztvevők, akiket egy vagy több ilyen állítás jellemez, nagyon érzékenynek kell lenned, hogy ne használd őket „tanulási eszközként", és ezáltal ne diszkrimináld őket újra.

Fel kell lépni a bevándorlók ellen! A bevándorlók veszélyt jelentenek az őshonos lakosságra.
A romák nem országunk tényleges állampolgárai. Bűnözők és betörők; mindent megadunk nekik, amire szükségük van, míg a rászoruló olaszokat hátrahagyjuk.
A zöld politikák és ideológiák őrültek és haszontalanok. Európa az „igazi emberek és munkavállalók" ellen van.
Az afrikai bevándorlás invázió, és célja, hogy a fehér embereket fekete és barna emberekkel helyettesítse. Nemzeti identitásunk veszélyben van.
Ha új vagy valahol, először is be kell érned kevesebbel.
A legtöbb tartós munkanélkülit nem igazán érdekli az álláskeresés.
A nőknek újra jobban a feleség és az anya szerepére kellene összpontosítaniuk.
A fehérek jogosan vezető szerepet töltenek be a világban.
A legtöbb hajléktalan ember munkakerülő.

Co-funded by the European Union

A Facilitáció lépései

Ez a tevékenység az érték és a fejlődés négyzetének ötletét használja (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023).

1. Kérje meg a résztvevőket, hogy személyesen kezdjék: Írjanak le egy ismerősük egy problémás jellemvonását (pl. nem megbízható; rendetlen; túl beszédes…)! Kérje meg őket, hogy írják le ezt a szót egy papírlap jobb alsó sarkába! Ezután gondoljanak a problémás jellemvonás pozitív ellenértékére, és írják le a papírlap bal felső sarkába (pl. megbízható; rendes; figyelmes…)! Ez valószínűleg egy olyan érték is, amelyet ők maguk kedvelnek. Még grafikusan is látható: felsőbbrendűnek érzem magam, miközben a másik alattam áll.

Ezután elgondolkodnak azon, mit jelentene, ha ezt a pozitív értéket eltúloznák, és abszolútumként vennék figyelembe. A megbízhatóság esetében ez lehet rugalmatlanság/dogmatizmus, a rend esetében megszállottság, a meghallgatás esetében pedig a saját álláspont hiánya. Ezt az értéket a bal oldalon, a pozitív érték alá írják le.

Végül egy érték hiányzik: a pozitív ellenérték a lap jobb felső sarkában (pl. rugalmas; folyamatorientált; szókimondó…). Ezzel a résztvevők megérthetik, hogy minden pozitív értéknek szüksége van egy ellenértékre, amelyet nem szabad negatív szélsőségbe eltúlozni. Ugyanakkor megértik, hogy a másik személy negatív jellemvonása tartalmazhat valamilyen pozitív magot, amelyet értékelni kell.

Ez nem jelenti azt, hogy nincs többé konfliktus – valószínűleg továbbra sem tetszik a másik tulajdonsága. De felismeri, hogy neki is van egy nézőpontja, amely egy értékalapú dilemma része. Ugyanakkor felismeri azt is, hogy úgy tűnhet, mintha eltúlozná a személyes értékeit.

A másikkal való szembenézés tehát mindig önmagunkkal való szembenézést is jelent. Így már nem olyan könnyű helyteleníteni egy embert – párbeszédbe kezdünk, és közös megoldásokat keresünk, amelyek kreatívabbak lehetnek, mint pusztán győzelem vagy vereség.

Alapvetően két kérdésre vezethető vissza:

- Milyen negatív és eltúlzott értéket látsz a másikban?
- Melyik a saját pozitív értéked, amit meg szeretnél

védeni? Beszéld meg ezt a partnereddel, és oszd meg a különböző nézőpontokat!

2. A résztvevők most ezt az elképzelést antidemokratikus szlogenekké alakítják. Gyűjtsenek össze populista kijelentéseket (vagy használják az alábbi listából), és kérjék meg őket, hogy ennek megfelelően töltsenek ki egy demokratikus dilemmát kereső sémát. Íme egy példa. Populista kijelentés: „A politikusok mind korruptak". A pozitív ellenérték lehet: „A politikusok függetlenek". Ha ezt a pozitív értéket eltúlozzuk, akkor a „A politikusok megalapozatlan döntéseket hoznak" kijelentés eredményét kaphatjuk. Pozitív ellenértékként mondhatjuk: „A politikusoknak jó kapcsolataik vannak". A legfelső szinten láthatóvá válik a függetlenség és a hálózatépítés közötti demokratikus dilemma. Ezt a dilemmát el kell fogadni, nem lehet feloldani, és a demokrácia mint folyamat azt jelenti, hogy különböző helyzetekben újra kell dönteni.

Egy fontos tanács a védekező demokráciával kapcsolatban: ügyeljünk arra, hogy ne feledkezzünk meg a dilemmában lévők közötti lehetséges hatalmi egyensúlyhiányról. Például a vezető pozícióban lévő férfiaknak könnyebb dönteniük arról, hogy hálózatot akarnak-e építeni, vagy függetlenek akarnak-e lenni – mert sokszor már rendelkeznek (férfi) kapcsolatokkal; a nők sokkal jobban függenek a hálózatoktól, és nem könnyen döntenek a függetlenség mellett – szükségük van hálózati támogatásra a sikerhez, mivel a múltban sok esetben nem volt ilyenjük.

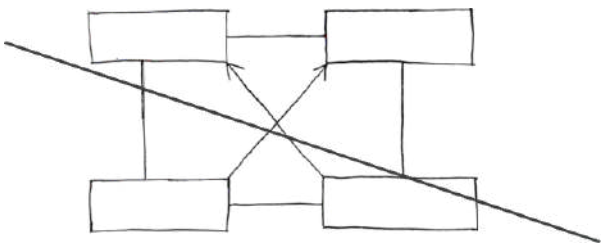

Privilégium – a dilemmán belüli, szabad döntés lehetőségei

3. Kérje meg a résztvevőket, hogy alkossanak kis csoportokat, és két résztvevő jelenítse meg testévelaz egyik általuk választott demokratikus dilemmát a teremben. Plenáris ülésen minden vizualizáció során a két résztvevő megoszt egy mondatot a saját helyzetéből. A többiek megfigyelik a helyzetet, és apró változtatásokat hajtanak végre, hogy esetleg „megoldást" találjanak a dilemmára.
A felkészüléshez az egyes résztvevők a dilemmát képviselő két fél mögé állhatnak, hogy fizikailag is megtapasztalhassák mindkét oldalt. Végül a két, értékeket képviselő résztvevő megoszt egy mondatot arról, mit gondolnak, jó döntést hoztak-e a dilemmában.

Variáció 1

Ha a csoport már kellő bizalmat épített ki, és olyan csoportfázisban van, amelyben a sokszínűség megélhető, akkor tehetsz egy konkrétabb lépést: gyűjtsd össze a csoporttal azokat a vitatott kérdéseket, amelyekben csoportként nem értenek egyet.

Alkoss csoportokat, amelyekben az egyes témákkal kapcsolatos ellentétes álláspontok képviseltetik magukat. A kis csoportokban felváltva mutatják be a különböző álláspontokat – a többiek 2-3 percig hallgatják. Ennek alapján közös értéknégyzetet alkotnak, és olyan döntést hoznak, amelyet mindenki támogat.

Reflection

A reflexió arra a kérdésre összpontosít, hogy a belső és a külső változás hogyan kapcsolódik össze; milyen érzés volt ez a bizonytalanság és feszültség felé vezető út? Milyen „jogunk" van aktív állampolgárként a társadalmi változásért küzdeni? Meddig mehet el mások részvétele? Hogyan hozzunk jó döntéseket egy dilemmában? Mit gondol erről?

Variáció 2 - Lego®-val

1. Adjon minden résztvevőnek 5 percet, hogy egy általa ismert személy problémás jellemvonásáról Lego® modellt készítsen (pl. nem megbízható; rendetlen; túl beszédes stb.)! Minden résztvevő a saját négyzetének jobb alsó sarkába helyezi a modelljét, megosztja a modell történetét a többiekkel, és a jellemvonást öntapadós cetlikre írja a modellje mellé.

2. Ezután minden résztvevőnek 5 perce van arra, hogy felépítse a problémás jellemvonás pozitív ellenértékét (pl. megbízható; rendes; figyelmes stb.), és ezt a négyzetének bal felső sarkába helyezi, majd megosztja a modelljét.

3. Ezután 5 perc alatt elkészítenek egy harmadik modellt arról, hogy mi történne, ha a pozitív értéket eltúloznák, és abszolútnak vennék. A megbízhatóság esetében ez lehet rugalmatlanság és dogmatizmus; a rend esetében megszállottság, a figyelmesség esetében pedig a személyes álláspont hiánya. A négyzetük bal alsó sarkába, a pozitív érték alá helyezik.

4. Végül kérje meg a résztvevőket, hogy 5 perc alatt építsenek egy Lego® modellt az utolsó érték pozitív ellenértékéről, és tegyék azt a papír jobb felső sarkába (pl. rugalmas; folyamatorientált; szókimondó)!
Minden résztvevő elhelyezi a modelljét a dilemma négyzeten (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023), és kommentálhatják és reflektálhatnak a teljes forgatókönyvükre, összehasonlíthatják azokat, a felmerült értékekre és a kapcsolódó dilemmákra összpontosítva.

Reflexió

A záró reflexiós fázishoz a következő kérdéseket tedd fel a csoportnak:

- Mit tanultunk?
- Még mindig fennáll a konfliktus? Hol látod ezeket, mutasd meg a modelleken.
- Még mindig olyan negatívnak tekinted a negatív értéket, mint korábban?
- Mire következtethetsz a dobozok grafikus elhelyezkedéséből a sémában? Van valamiféle felsőbbrendűség és hierarchia? (Grafikusan láthatod, hogy a legfelső értékek felsőbbrendűnek érződnek a többinél – ez látható a modelleken.)
- Tanultál valamit a személyes értékeidről?
- Milyen megoldás található ebben a dilemmában?

5. Térjünk át a szlogenek világára! A résztvevők párokban vagy kis csoportokban dolgozhatnak – minden csoportnak/párnak adjunk egy üres dilemmasémát. Készítsünk egy listát demokráciaellenes szlogenekről, hogy támogassuk a csoportokat, arra az esetre, ha nincsenek ötleteik.

6. Kérjük meg mindegyik csoportot, hogy alkalmazzák a sémát demokráciaellenes szlogenekre! Gondoljanak ki egy populista és demokráciaellenes kijelentést, és a korábban elkészített modelleket felhasználva állítsák össze azokat, és alakítsák át 4 modellé, egyet minden egyes mezőhöz a megadott séma szerint, létrehozva a saját dilemmasémát – 15 perc. Kérjük meg a csoportokat, hogy írják fel a szlogeneket és a kapcsolódó ellenértékeket öntapadós cetlikre, amelyeket a 4 modell mellé helyeznek!

Példa

Populista kijelentés: „A politikusok mind korruptak”.
A pozitív ellenérték lehet például: „A politikusok függetlenek”.
Ha ezt a pozitív értéket eltúlozzuk, akkor a következőhöz juthatunk: „A politikusok megalapozatlan döntéseket hoznak”.
Pozitív ellenértékként azt mondhatnánk: „A politikusoknak jó kapcsolataik vannak”.

A legfelső szinten láthatóvá válik a függetlenség és a hálózatépítés közötti demokratikus dilemma. Ezt a dilemmát el kell fogadni, nem lehet feloldani, és a demokrácia mint folyamat azt jelenti, hogy különböző helyzetekben újra kell dönteni.

1. Minden csoportnak 10 perce lesz arra, hogy átgondolja a forgatókönyvét, megbeszélje a modelleket, integrálja azokat, beleértve a kapcsolatokat is, és elemeket adjon hozzá, miközben megosztja az általuk létrehozott demokratikus dilemmát.

2. Minden csoportot felkérnek, hogy gondoljon megoldásokat a dilemmájára a modellek feldolgozásával, átalakításával, összerakásával, elemek eltávolításával vagy új elemek (téglák) hozzáadásával – ez a mélyreható reflexió fázisa a csoportok között (10 perc).

3. A plenáris ülésen minden csoport szóvivője bemutatja a forgatókönyvéből származó főbb gondolatokat a többieknek, és bemutatja, hogy milyen megoldásokat találtak a dilemmájukban, az általuk létrehozott modell(ek)re hivatkozva.

Reflexió

Tedd fel és reflektálj a következő kérdésekre a plenáris ülésen:

- Milyen érzés volt ez a bizonytalanság és feszültség felé vezető út?
- Milyen „jogunk" van aktív állampolgárként a társadalmi változásért küzdeni?
- Meddig mehet el mások részvétele?
- Hogyan hozzunk jó döntéseket egy dilemmában?
- Mit gondolsz erről?

További lépés

Miután a dilemmák alapgondolata megszületett, és ezzel együtt a demokrácia kihívásainak tudatosítása is megtörtént, felhívható a figyelem e megközelítés alternatíváira is, amelyek történelmileg és jelenleg is ismételten tükrözik a társadalmi trendeket.

A résztvevők kis csoportokban vitatják meg a döntéshozatal következő alternatíváit, valamint azok előnyeit és hátrányait:

- piaci mechanizmusok általi szabályozás (mint olyan politikai megközelítés, amely a pártokat, a politikusokat és a szavazókat a szabad versenyben lévő beszállítóknak és fogyasztóknak tekinti)
- történelmi szükségszerűség általi szabályozás (szocializmus, kommunizmus)
- szakértői bizottságok általi szabályozás (tudományos objektivitásra való támaszkodás, szakértőkrácia)
- hatóságok általi szabályozás (karizmatikusok, populisták, diktátorok)

Co-funded by the European Union

C megközelítés: Szembesülés az antidemokratikus szlogenekkel

Ebből a nézőpontból a konfrontációnak két aspektusát fedezhetjük fel: egy olyan hozzáállás kialakítását, amely segíti a kapcsolattartást és a párbeszédet, valamint olyan technikákat, amelyek lehetőségeket kínálnak az antidemokratikus szlogenek kezelésére. A konkrét forgatókönyvek segítenek produktív megoldásokat találni a vélemények sokféleségének tiszteletben tartására egy társadalomban, miközben megvédjük a demokráciát.

C1. A vélemény ellenzőinek dátumai

A résztvevők megtapasztalják a demokrácia és a párbeszéd közötti kapcsolatot, és valós élethelyzetekben vitatják meg az európai értékek fontosságát. A sokszínűséget a gazdagság forrásaként, nem pedig akadályként fogják felismerni. A tevékenységet egy online eszköz és alkalmazás támogatja, ami különösen vonzóvá teszi a fiatalok számára (Cepin et al. 2025 alapján).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Létszám
• Saját politikai álláspont és értékalap felismerése • Különböző politikai álláspontokkal való szembesülés a képzési csoporton belül • Az irányított párbeszéd hozzáadott értékének megértése	• Székek nyitott köre • Nyomtatott párbeszéd útmutató kártyák • A résztvevők okostelefonjai vagy az oktató által biztosított okostelefonok	• 19 – 30 (alkalmas 15–19 éves fiatalok számára) • 10 to 20 résztvevők	90-120 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A tevékenység előtt a trénernek meg kell ismerkednie a „HardTopics alkalmazással”, amely elérhető a https://hardtopics.eu címen. Ez az eszköz a következő lépéseken keresztül támogatja a strukturált párbeszédet az ellentétes nézeteket valló résztvevők között:

- A résztvevők véleményalapú kérdésekre válaszolnak.
- Egy algoritmus párosítja a legellentmondásosabb nézeteket valló személyeket.
- A résztvevőket felkérik, hogy vegyenek részt egyéni „véleményrandikon”.
- A beszélgetések után a résztvevők visszajelzést adnak.

A facilitátornak ki kell nyomtatnia a „Párbeszéd irányelvei” kártyákat is, amelyek elérhetők a https://hardtopics.eu/dialogue-tools/ címen. Ezeket a kártyákat a foglalkozás bevezető és reflexiós szakaszában fogják használni.

A Facilitáció lépései

1. Mutassa be a tevékenység céljait és a „miértjeit”! Ehhez használja a webes alkalmazást, amely lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy könnyen párbeszédpárokat hozzanak létre!

2. Mutassa be a párbeszéd alapelveit a „Párbeszéd Irányelvek Kártyái” segítségével!

3. Végezze el a HardTopics alkalmazás összes fázisának megvalósítását (kérdezés, párosítás, párbeszédek, visszajelzés)!

Reflexió

A csoport összegyűlik és a Párbeszéd Irányelvek Kártyái segítségével értékeli a párbeszéd folyamatát.

C2. A cipőjükben járni: A versengő párbeszéd

Ez a dinamikus szerepjáték arra ösztönzi a résztvevőket, hogy képzeljék el magukat populista, antidemokratikus nézeteket valló karakterek bőrébe, akik gyűlöletbeszédhez vezethetnek. Rövid és versengő viták sorozatán keresztül a résztvevők feltárják az ezen ideológiák népszerűsítésére használt retorikát és taktikákat, elősegítve a kritikai gondolkodást és a tudatosságot.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A populista és demokráciaellenes diskurzusban használt retorika és taktikák megértésének fejlesztése. • Az empátia és a szélsőséges nézetek mögött meghúzódó motivációk megértésének elősegítése. • Biztonságos tér megteremtése a nehéz és ellentmondásos gondolatok feltárásához és megkérdőjelezéséhez.	• Karakterkártyák (mindegyik egy populista/antidemokratikus nézőpontú karakter rövid leírását tartalmazza). • Témakártyák (vitatott vagy politikailag terhelt vitatémákat tartalmaznak). • Időzítő • Opcionális: kellékek vagy jelmezek a szerepjáték fokozásához.	• 16+ • 15-30 résztvevő	20 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Valós példák, amelyek bemutatják a nézőpontokat. Próbálj meg olyan karakterkártyákat készíteni, amelyek valós álláspontokhoz kapcsolódnak! Használj vitákat és ellentmondásos álláspontokat, amelyek a fiatalok körül forognak a kontextusodban; integráld a társadalmi és politikai konfliktusokat a tágabb, regionális vagy országos kontextusba is, hogy a témák és a szereplők változatosak legyenek.

A fakuktáció lépései

1. 1. Bevezetés: A színtér előkészítése

Magyarázza el a „versenyző beszélgetés” fogalmát szerepjátékos vitaként!
Állapítsa meg a szabályokat: hangsúlyozza a tiszteletteljes párbeszéd fontosságát, még akkor is, ha a szereplők ellentmondásos nézőpontokat mutatnak be!
Magyarázza el, hogy a cél a retorika megértése, nem pedig az ötletek támogatása!
Oszd a résztvevőket párokra vagy kis csoportokra, vagy dönthet úgy is, hogy a teljes csoportot két részre osztja, és a versenyző beszélgetést közös szinten szervezi.

2. Szereplő- és témaválasztás

A páros vagy a csoport egyik fele kap egy karakterkártyát, és minden résztvevő kap egy vagy több témakártyát.

A résztvevőknek van egy percük arra, hogy megismerkedjenek a témával/témákkal és a karakterkártyákkal (a csoport azon része, amelyik kapja őket).
Ezután két sor embert alakít ki: az egyik a populista és antidemokratikus álláspontot képviseli, a másik az ellenkezőjét.

3. Versengő beszélgetések

Párok/csoportok rövid vitákat folytatnak (pl. 5-10 perc körönként).
Minden résztvevő a karakterében marad, a karakterkártyáin feltüntetett retorikát és érveket használja a populista és antidemokratikus álláspontból.
Ösztönözze a résztvevőket a kreativitásra és az élénk, dinamikus vitákban való részvételre!
Modulálja a vitaköröket a csoportok és témák váltásával!

Reflexió

Egy rövid plenáris ülésen vezessen vitát a következőkről:

- Az ezen szerepek betöltéséből származó kihívások és meglátások.
- A populista és antidemokratikus személyiségek által használt gyakori retorika és taktikák.
- Ezen nézőpontok elfogadásának érzelmi hatása.
- Hogyan lehet hatékonyan ellensúlyozni ezeket az érveket a valós élethelyzetekben.

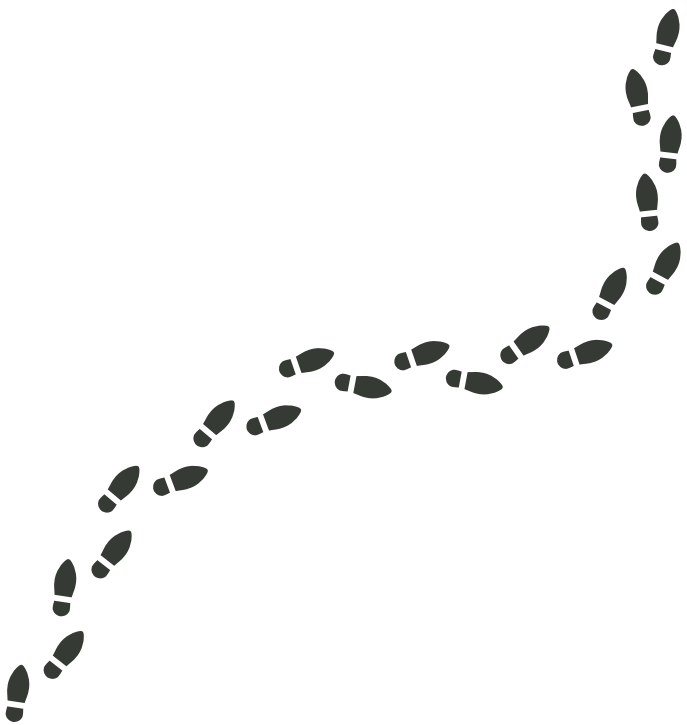

C3. Két tény, egy hazugság

Az antidemokratikus szlogenek gyakran terjesztenek álhíreket és félretájékoztatást. Ezzel a tevékenységgel a résztvevők felfedezhetik saját hajlamukat arra, hogy legalább „keretet adjanak” önmaguknak, és beszélgetésbe bocsátkozhatnak arról, hogy hol kezdődnek az álhírek és a szándékos hazugságok, és mit kell olyan véleményként elfogadni, amellyel egyáltalán nem értünk egyet. Ez összefügg azzal a kérdéssel, hogy mennyire bízunk egymásban a társadalomban.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartalom
• Az „álhírek” összekapcsolása a résztvevők személyes élettörténeteivel • Az előítéletek és mások nézetei abszolutizálásának közvetlen erejének felismerése • ·Elmélkedés arról, hogy a bizalom mennyire elengedhetetlen egy demokratikusan együttélő közösség számára	• Székek nyitott köre	• 14-20 • 5-15 résztvevő	20 perc

A Facilitáció lépései

1. Ez a tevékenység a trénerek és a képzési tartalom bemutatása előtt elvégezhető. A trénerek három tényt mondanak magukról, amelyek közül kettő igaz és egy hazugság.

A résztvevőket megkérdezik, hogy mit tartanak hazugságnak és miért.

A trénerek gondosan választják ki az állításokat:

- Tények is lehetnek, amelyek személyes bizalmi kapcsolatot építenek ki. A tréner felfedhet magáról valami személyes dolgot, pl. „Három gyermekem van”, „Nincs érettségim”.

- Olyan tényeknek kell lenniük, amelyek ellentmondanak az elvárásoknak, pl. „Hindu vagyok”, „Vidéken élek”. Az ilyen tények olyan reakciókat válthatnak ki, mint például: „Nem, egy hindu nő nem viselne ilyen szoknyát”, „Nem, egy vidéki férfi másképp néz ki!”
- Olyan tényeket is javaslunk, amelyek kérdéseket vetnek fel, pl. „Női autót vezetek”. A résztvevők megkérdezhetik: „Mi az a női autó?”, ami további kérdésekhez vezet: „Mi a külföldi?”, „Ki határozza meg ezt és miért?

2. Most kérd meg a résztvevőket, hogy osszanak meg két tényt és egy hazugságot, a többiek pedig találják ki, hogy melyik esetben van hazugság!

Reflexió

Kezdjük azzal, hogy a tényekre, és nem a hazugságokra koncentrálunk: Miért választottad ezeket a tényeket (trénerként vagy résztvevőként), hogyan keretezted az életedet? Ez objektíve igaz, vagy egy kedves verziód önmagadról?

Mi a legitim keret egy hasznosnak tűnő történet irányítására, hol kezdődik a félretájékoztatás? Ha egyetértünk abban, hogy bizonyos mértékig mi konstruáljuk a valóságot, akkor egyáltalán van-e igazság, vagy mindannyian álhíreket gyártunk? Bíztál-e a csoport többi tagjában a történetek meghallgatása előtt és után? Változott-e?

Ha a társadalmat nézzük: eszedbe jutnak-e jó okok a félretájékoztatás vagy álhírek terjesztésére egy bizonyos kontextusban? Hogyan biztosíthatjuk, hogy legyen valami igazsághoz hasonló, amikor vitatkozunk egymással? Objektív az igazság, vagy bizalomra van szükségünk? Hogyan befolyásolják az álhírek a társadalomban a köztünk lévő bizalmat?

C4. Szólásszabadság!? Álhírek!?

As decision-makers, the participants are asked to decide who may participate in the content design of an information brochure on war and which information should be included and which should be left out. They discuss this issue in different subgroups. This scenario on the war in Ukraine provides an example and should be adapted depending on societal controversies in the context you work. It urges participants to take responsibility and decide where they draw the limit between information, opinion, misinformation and fake news. They will feel the dilemma between freedom of expression and the need to limit this value for the sake of stabilizing collective truth and trust.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Egy konkrét politikai forgatókönyvvel való munka, amely felelős döntéshozatalra ösztönöz • A döntéshozók és politikusok által tapasztalt feszültségek és dilemmák felismerése • A populizmus felé való elmozdulás veszélyének felismerése összetett témákban és folyamatokban	Forgatókönyv kártyák	• 16+ • 10-20 résztvevő	90-120 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Forgatókönyv kártya minden résztvevő számára

Három feladatod van, amelyeket előzetesen vizualizálsz:

1. Döntsd el, hogy mely embereket és/vagy csoportokat vond be a beszélgetésbe (kulcskérdések: mindenki, aki akar? Csak „nyugati beállítottságú" szakértők vagy állampolgárok; vagy orosz gyökerűek? Különösen azok, akik nagyon kritikusan viszonyulnak a többségi véleményhez? Azok, akik egy teljesen más programot gyanítanak a háború, valamint Oroszország és a NATO szerepe mögött? (pl. demokratikusan megválasztott politikusok/diákképviselők?)

2. Döntsd el, melyik címet választd: (kulcskérdések: a cím legyen semleges, vitatott témát képviseljen? Semlegesnek és objektívnek tűnjön, vagy már bizonyos normatív értékeket propagáljon?)

3. Elmélkedés: Milyen demokratikus értékdilemmák merültek fel? Melyik érték mellett döntöttél végül itt és most?

Kártyák három különböző csoportnak

1. munkacsoport: Oktatási Minisztérium

Ön az Oktatási Minisztérium egy munkacsoportjának tagja, amely egy tájékoztató füzetet készít az iskolák számára az ukrajnai háborúról, hogy eligazító hatást gyakoroljon a tanárokra és a diákokra. A miniszter által javasolt cím: „Fordulópont – hogyan védjük meg most értékeinket az iskolákban”. A munkacsoportban vita folyik erről a címről, és az a követelés, hogy „más hangokat” is bevonjanak a vitába.

Vitassák meg a különböző nézőpontokat, és egyezzenek meg egy közös címben!

2. munkacsoport: Iskolai fórum

Ön tagja az iskolai fórumnak, amely egy cselekvésorientált füzetet szeretne kiadni a diákok számára az ukrajnai háborúról. A diáktanács a következő címet javasolta: „Állítsuk le Oroszországot! Hogyan állíthatjuk meg az őrületet.” Az iskolai fórumon vita folyik erről a címről, és azt követelik, hogy csak semleges információkat szolgáltassanak.

Vitassák meg a különböző nézőpontokat, és egyezzenek meg egy közös címben!

3. munkacsoport: Orosz származású fiatalok

Egy orosz származású fiatalokból álló csoport vagytok egy tanórán kívüli ifjúsági csoportban, és egy projekt részeként szeretnétek egy brosúrát készíteni az ukrajnai háborúról. Az ötlet két kezdeményezője a következő címet javasolta: „Hogyan rágalmaz minket a Nyugat – a mi történetünk”. Ez a cím vitát váltott ki az ifjúsági csoportban, és különösen a szociális munkásokkal, akik azt követelik, hogy a történetet ne mutassák be ilyen egyoldalúan, és hogy ne orosz származású embereket is vonjanak be.

Beszéljétek meg a különböző nézőpontokat, és egyezzetek meg egy közös címben!

A Facilitáció lépései

1. A trénerek kis csoportokra osztják a résztvevőket, akiknek el kell képzelniük, hogy ők felelősek egy iskolai tájékoztató brosúráért az ukrajnai háborúról, akár az Oktatási Minisztériumban, akár egy iskolai fórum tagjaiként, akár orosz származású fiatalokként. Az általános forgatókönyvet a tréner mutatja be.

2. Mindhárom csoport kap egy egyéni feladatot, mint az Oktatási Minisztérium, az iskolai fórum vagy az orosz származású fiatalok. Minden csoport megbeszéli a forgatókönyv kérdéseit, és eldönti a brosúra címét.

A csoportok irányítása során a tréner hangsúlyozza, hogy a cél a demokratikus döntéshozatal. A döntés elmaradása, és így a brosúra elmaradása is következményekkel járna, amelyeket meg kell beszélni.

Reflexió

Az eredményeket plenáris ülésen ismertetik, és mindenekelőtt a szólásszabadság és ezen alapvető jog demokráciában való szükséges korlátozása közötti feszültséget vitatják meg. Ugyanakkor a résztvevők azon érzését is átgondolják, hogy felelősséget kell vállalniuk és döntéseket kell hozniuk ebben a helyzetben.

Ugyanakkor a demokráciában való részvétel kérdését is megvitatják: meddig mehet el a részvétel? Mely csoportokat, beleértve a kisebbségeket is, zárják ki a döntéshozatalból? Mely csoportokat kell kizárni? Hol van a szólásszabadság határa, és ki a felelős az üzenetek „álhírként" való megjelöléséért vagy törléséért, például a közösségi médiában?

C5. Vélemények az én világomon túl

A tréner összegyűjti a résztvevők csoportján belül potenciálisan vitatott kijelentéseket, amelyekkel kapcsolatban a résztvevők kifejtik álláspontjukat. Kis csoportokban az ellentétes álláspontok képviselői elmondják a saját nézőpontjukat, míg a többiek pozitív értékeket gyűjtenek mindkét oldalról. Így megtalálják mindkét oldal pozitív magját, és kreatív döntéseket lehet hozni.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A résztvevők csoportján belüli explicit viták megfogalmazása • Pozitív értékek használata az egyetértés és az eltérések feltárására • Alapvető demokratikus dilemmák elemzése a vitatott kérdésekben	• Vizualizált vagy nyomtatott kiindulópontok	• 16+ • 8-15 résztvevő	45-60 perc

Background material for preparation

Kiindulópontok (lásd a 2. kötet A2 szakaszát – A megközelítés elmélyítése)

Steffen Mau (Mau et al. 2023) empirikus kutatásokat végzett a társadalom gyakran emlegetett megosztottságával kapcsolatban. Megfigyelése szerint valóban vannak bizonyos „kiindulópontok”, amelyek érzelmi megrázkódtatásként szolgálnak, és lehetővé teszik az emberek számára, hogy olyan egyértelmű álláspontot válasszanak, amelyet nem akarnak könnyen elhagyni. Mégis, a társadalomban általában empirikusan még mindig sok mindenben és a szürke sok árnyalatában konszenzus van a fekete-fehér álláspontokon túl. A kihívás, ahogy ő látja,

inkább az, hogy vannak bizonyos egyesületek és pártok, amelyek „megosztó vállalkozókként” működnek, érzelmileg botrányosítják a kiindulópontokat, és naggyá és szélsőségessé teszik azokat a nyilvános diskurzusban. Ezek megtalálhatók a populista pártokban és mozgalmakban, amelyek alapvetően ellenzik a meglévő demokratikus rendszert és a hatalommegosztást. A kiindulópontokat arra használják, hogy erős ellentétet alakítsanak ki „mi” és „ők” között, és gyakran összeesküvés-elméletekre építenek.
Aktívan aláássák a vélemények sokszínűségét, és – ahogy fentebb tárgyaltuk – ennek következtében gyakran kizárják a nyilvános diskurzusból azokat, akik már amúgy is gyengébb pozícióban vannak. Céljuk egy olyan autokratikus rend létrehozása, amelyben az ellenőrzés és a hatalom orientációt biztosít. A demokráciát így valami „gyengének” tekintik, ami zavart és bizonytalanságot okoz. A „Vedd vissza az irányítást” szlogen eredetileg a Brexithez vezető „szavazz kilépésre” kampányban jelent meg. Azóta számos változatában ezt a vágyat és a hatalom megszerzésének autokratikus vízióját képviseli, gyakran egy nacionalista vízióban, amelyben a migránsokat a probléma részének tekintik, mivel úgy tartják őket, hogy összezavarják ezt a képzelt irányítást.

- **A politika intézménye**

A politikusok egy elit, amely meg akarja fosztani az embereket jogaiktól, és egy irányító diktatúrát akar bevezetni azáltal, hogy nem engedi meg az eltérő véleményeket. Példák: a koronavírus, mint találmány az emberek irányítására, az energiarendszer szándékos összeomlása az ukrajnai háború kezdete után, az európai országok iparosításának megakadályozása érdekében.

- **A média**

A médiát az állam ellenőrzi, és zárt rendszert alakított ki a politikusokkal, hogy irányítsa az emberek véleményét, és titokban a saját rejtett tervét kövesse, amelyről senkinek sem szabad tudnia.

- **Integráció**

Az állam a migránsokkal való „nagy cserét” tervezi. Az eredeti lakosság elpusztítása megkönnyíti az elitek számára a terület ellenőrzését.

- **Nem**

A „nemi őrület” fel akarja oldani a férfi, nő és család kategóriáit; a „férfias” dolgok eltörlése társadalmi káoszt okoz.

- **Klíma**

A klímaváltozással kapcsolatos pánik káoszt teremt, és az uralkodó eliteket megmentőként tünteti fel, világos irányt mutatva.

Ezen álláspontok mögött meghúzódó alapgondolat az, hogy van valami „természetes” a világban, amit az összeesküvés-elmélet híveinek elitje fenyeget. Népként a „mi” feladatunk, hogy megvédjük ezt a természetes rendet: a hagyományos nemi viszonyokat és hierarchiákat, védve etnikai hovatartozásunkat és neoliberális kapitalista életmódunkat anélkül, hogy megkérdőjeleznénk a meglévő privilégiumokat, amelyek többnyire a társadalom gyengébb tagjainak kárára mennek (és a korlátlanul és megkérdőjelezhetetlenül használható környezetet).

A Facilitáció lépései

1. A tréner összegyűjti a vitatott aktuális társadalmi kérdéseket; Iránymutatásképpen bemutatható a „kiváltó okok” listája.

Természetesen más vitatott témák és/vagy a helyi közösségből származó témák is választhatók. Kérjük, ne feledje, hogy a cél egyrészt a vitatott és potenciálisan diszkriminatív kijelentések kezelése, másrészt nem a meglévő diszkrimináció reprodukciójának stabilizálása megfelelő példákkal, és így az érintettek közvetlen (ismét) kitétele ennek a diszkriminációnak.

2. Két szereplő leül egymás mellé elöl egy székre; mindegyiküknek 2 perce van beszélni a témáról. Nincs vita vagy kérdés. A többiek pozitív értékeket gyűjtenek mindkét oldalról.

3. Mindenki a két szereplő elé helyezi az összegyűjtött értékeiket, és megvitatják a közös vagy eltérő vonásokat.

4. Kis csoportokban megvitatják, hogyan döntenének a szereplők álláspontjai között. Releváns lenne ez a képzés folytatása szempontjából, és hatással lenne a képzési csoportként való közös munkára?

Reflexió

A plenáris ülésen a kiscsoportos tapasztalatokat és érzéseket vitatják meg.

Mi járult hozzá a kölcsönös megértéshez? Milyen szerepet játszottak az érvek, az érzelmek, a személyes életrajzi tapasztalatok vagy az aggodalmak? Könnyű volt-e feladni a saját meggyőződésünket, vagy az abszolútum igényét követelni, amikor a másik oldalon pozitív értékeket láttunk? Hogyan értelmezték a hasonló értékeket eltérően?

Mi teszi lehetővé a saját álláspont relativizálását, mi erősíti tovább, vagy akár „radikalizálja" azt?

Variáció 1

Az ellenvélemények kérdését előre meghatározott kijelentések nélkül is meg lehet vitatni. A résztvevők két koncentrikus körben állnak, az egyik partnerrel szemben. Minden kérdést 2-3 percig megvitatnak, mielőtt a következő partnerhez lépnének.

1. Hol találkozol (teljesen) eltérő véleményekkel (a mindennapi életben, az interneten)?
2. Mi a célod a különböző (abszolút) véleményekkel való foglalkozással?
3. Mikor tanultál valami újat a beszélgetés során?
4. Előfordult már, hogy elhittél valamit, ami hamisnak bizonyult? Mi késztetett arra, hogy meggondold magad?
5. Előfordult már, hogy megosztottál valamit online, és később megbántad? Miért?
6. Mit érzel, amikor valaki megkérdőjelezi a véleményed? Védekezően? Kíváncsian? Dühösen?
7. Ismersz valakit, aki erősen hisz egy összeesküvés-elméletben? Mit mondanál neki most?

Ezt követően kis csoportokban megvitatják az eredményeket. A reflexió középpontjában annak vizsgálata áll, hogy a résztvevők milyen mértékben kerülnek kapcsolatba másképp gondolkodó emberekkel. Ez elvezethet a csoport összetételének, valamint a saját szűrőbuboréknak a reflexiójához is. Aktívan gyűjthetők ötletek egy ilyen párbeszéd megkezdéséhez. Ezenkívül világossá válhat, milyen nehéz elengedni a saját nézőpontokat, de esetleg ezt nagyon vehemensen megkövetelni azoktól, akik másképp gondolkodnak. Ezzel világossá válik a saját abszolútumra és önigazolásra való igényünk.

Variáció 2

A gyakorlat megkezdéséhez a résztvevők kétfős csoportokat alkotnak, és a következő két kérdést vitatják meg:

- Mi lenne, ha a társadalmunkban már nem lennének véleménykülönbségek, azaz egyáltalán nem vitatkoznánk?
- Mi lenne, ha mindig ellenséges nézeteltérések lennének a társadalmunkban?

A vezetőség hangsúlyozza a demokratikus vita szükségességét, ugyanakkor a résztvevők pozitív és negatív tapasztalatait is megvitatják.

C6. Mítoszok, amikben hiszünk

A diákok kis csoportokban dolgoznak, hogy felsorolják a helyben vagy online hallott összeesküvés-elméleteket vagy álhíreket. Elemzik azok érzelmi és pszichológiai vonzerejét.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és anyag	Időtartam
• A népszerű álhírek és összeesküvés-elméletek kritikai elemzése strukturált kérdések segítségével. • Az érzelmi vonzerő, a rejtett üzenetek, a csoportdinamika és az álhírekkel kapcsolatos összeesküvés-elméletekkel kapcsolatos beavatkozások tudatosítása.	• Nyomtatott érvelési kérdéstáblázatok	• 15-20 • 15-30 résztvevő	60 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Felkészülésként a foglalkozásvezető aktuális összeesküvés-elméleteket kutat helyi vagy országos kontextusból. Alternatív megoldásként a résztvevők maguk is kutatnak egy-három témát.

A következő oldalon megtalálod az érvelési kérdések táblázatát, amely a tevékenység alapja.

Érvelési kérdések táblázata

Lépés	Irányadó kérdés	A csoport válasza
1. Igénylés	Mi a fő állítás vagy hiedelem ebben az összeesküvés-elméletben?	
2. Érzelem	Milyen érzelmeket kelt benned? (félelem, harag, büszkeség stb.)	
3. Célcsoport	Kit hibáztatnak vagy idealizálnak a csoportból?	
4. Háttér	Milyen társadalmi vagy történelmi problémák késztetik az embereket erre?	
5. Tények	Milyen tények vagy igazságok cáfolják ezt az állítást?	
6. Stratégia	Hogyan reagálnál, ha valaki megismétli ezt az állítást? (Maradj nyugodt, tegyél fel kérdéseket, ossz meg tényeket stb.)	

Co-funded by the European Union

A Facilitáció lépései

Felkészülésként a foglalkozásvezető helyi vagy országos kontextusból kutatja a jelenlegi összeesküvés-elméleteket. Alternatív megoldásként a résztvevők maguk is kutatnak egy-három példát.

1. A foglalkozásvezető öt kis csoportra osztja a résztvevőket. Minden csoport kap egy példát az álhírekre/összeesküvés-elméletekre (vagy a résztvevők maguk kutatnak egy-három példát, és választanak közülük).

2. A foglalkozásvezető minden csoporthoz egy érvelési kérdéstáblázatot rendel, amelyet a csoportok közösen töltenek ki.

3. A plenáris ülésen minden csoport bemutatja megállapításait mindenkinek.

Reflexió

A csoportvezető megvitatja a csoporttal az elemzésből és a csoport válaszaiból eredő általános kérdéseket:

- Mi történik, ha egy tekintély, például egy tanár vagy orvos nyilvánosan megoszt félretájékoztatást?
- Változtat-e a befolyás vagy a tekintély szintje az álhírekkel/összeesküvés-elméletekkel kapcsolatos etikai felelősségen? Vajon a közéleti személyiségeknek vagy influenszereknek nagyobb felelősséget kellene vállalniuk?
- Minősölhet-e egy üzenet „szólásszabadságnak", ha valakit potenciálisan káros viselkedésre késztet (például orvosi kezelésre)?
- Hol a határ az alternatív nézetek feltárása és az összeesküvés-elmélet népszerűsítése között?
- Válság idején a félretájékoztatás veszélyesnek vagy akár gyűlöletbeszédnek tekinthető?
- Hogyan befolyásolják az álhírek/összeesküvés-elméletek a társadalmi harmóniát vagy a veszélyeztetett kisebbségekkel való bánásmódot?
- Hogyan tudjuk egyensúlyba hozni a hiedelmek tiszteletben tartását a kiszolgáltatott csoportok védelmének szükségességével?

C7. Populizmus? Demokráciaellenes szlogen? Gyűlöletbeszéd?

A résztvevők olyan szlogeneket gyűjtenek, amelyeket a környezetükből és a társadalmukból ismernek. Együtt megvitatják a populizmus, a demokráciaellenes szlogenek és a gyűlöletbeszéd közötti határvonalat, amikor cenzúrára lehet szükség. Felfedezik majd, hogy nagyon más dolog általánosságban közös vonalat találni, és hogy az elvont definíciók nem igazán segítenek az emberekkel való bánásmódban.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A véleményektől az álláspontokig, a szlogenekig és a gyűlöletbeszédig terjedő skálán való eltérések elemzése • A résztvevők között lévő eltérő „vörös vonalak” felismerése • ·Az egyéni kijelentések és az általános hozzáállás közötti különbség megértése	• Ragasztószalag • Színes kártyák • Nagy filctollak	• 12-20 • 15-30 résztvevő	45-60 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A populizmus és az antidemokratikus szlogenek definíciói

A 2. kötetben – A megközelítés elmélyítése című részben számos gondolatot talál az európai populista és antidemokratikus fejlemények társadalmi-politikai hátteréről, valamint a definíciók kibővített változatát.

Jan-Werner Müller (2021) két jellemzővel kategorizálja a populizmust:

- az elit kritikája (beleértve a régi eliteket is, ha valaki az elithez tartozik)
- az igény, hogy a nép nevében beszéljen (a „más" emberek nem tartoznak a néphez)

Klaus-Peter Hufer (Hufer 2022) a szlogeneket a következőképpen határozza meg:

- Közhelyes mondások
- Agresszív dogmatizmus
- Kategorikus vagy/vagy
- Határozott önigazolás

Ez a kihívás a populista szlogenek kezelésében: ezek olyan kijelentések, amelyek bár egyoldalúak, laposak, általánosítóak és önelégültek, mégis tartalmazhatnak egy igazságmagot, vagy releváns aspektust. Ez pedig felveti a kérdést, hogy hogyan lehet valójában megkülönböztetni egy szlogent egy célzott kijelentéstől, egy egyértelmű álláspontól; vagy továbbmenve, vajon a világos álláspont nem segíti-e, vagy akár szükséges-e a politikai vitákban. Nem kínál-e lehetőséget egy élesebb provokáció egy mélyebb vitára? A populista elitkritika továbbra is kritika, és így a demokratikus kultúra része? Nem jogos-e az egyéni véleményeken túl olyan kijelentéseket keresni, amelyek azt állítják, hogy mindenki számára relevánsak? És nem akadályozza-e a saját álláspontban várható kompromisszum a nyílt vitát?

Itt is hasznos egy érték- és fejlődésnégyzet (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023): segítségével meg lehet mutatni, hogy egy célzott kijelentés létjogosultsága és a más nézőpontok és perspektívák iránti nyitottság szükségessége egyaránt érzékelhető. A két érték egyikének abszolutizálása vagy tartalmi önkényességhez, vagy az abszolútság önigazoló igényéhez, azaz egy populista szlogenhez vezetne. Ebből a szempontból nemcsak az a döntő, hogy mit mond valaki egyetlen kijelentésben, hanem az is, hogyan reagál, amikor valaki más vitába száll vele és más álláspontot képvisel,

azaz hogy van-e alapvető nyitottság más nézőpontok és perspektívák iránt. Egy absztrakt definíció nem segít az emberi interakcióban.

Az antidemokratikus szlogenekkel szemben álló általános dilemma

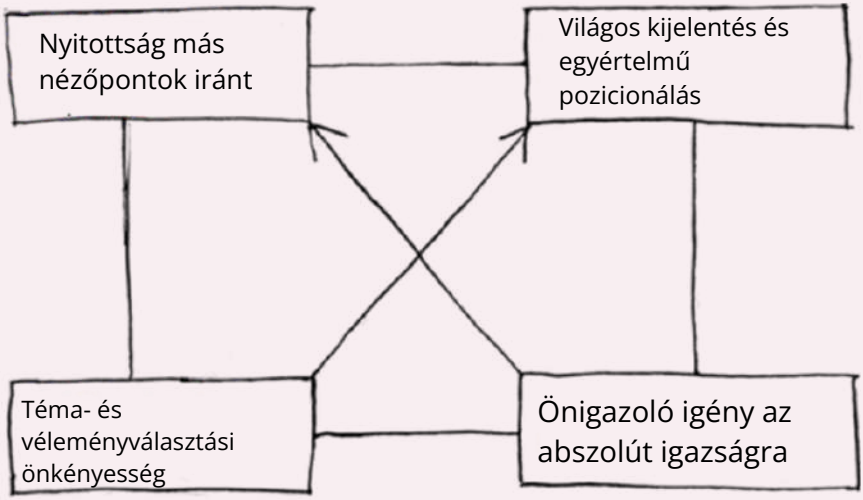

A populista és demokráciaellenes szlogenek tehát olyan kijelentésekként értelmezhetők, amelyeket nemcsak egyetlen kijelentésben tesznek, hanem önelégült és megkülönböztetés nélküli módon védenek számos demokráciaellenes szlogennel folytatott párbeszéd során. Ezek pedig azért problematikusak, mert megakadályozzák a valódi párbeszédet, és veszélyesek a politikai kultúrában, valamint a diskurzuson alapuló demokráciára nézve. Az a kérdés is releváns itt, hogy hogyan reagálunk mi magunk a szlogenekre: az abszolút igazság önelégült igényeivel, vagy a nyíltság és a világos kijelentések közötti egyensúly megteremtésével.

A Facilitáció lépései

1. Kis csoportokban a résztvevők tipikus kijelentéseket keresnek, amelyeket populista kijelentésként vagy általánosságban demokráciaellenes szlogenként írnának le, és mindegyiket felírják egy papírlapra. Az állításokat a plenáris ülésen egy táblán vizualizálják. Az állítások bemutatása után szövegértési kérdéseket tisztáznak. A csoporton belüli vitatott nézeteket („Ez tényleg egy szlogen? Ez leírja a valóságot!") egy „villám szimbólummal" lehet ábrázolni a flipcharton.

2. Ezt követően a résztvevők párokban összegyűjtik, vizualizálják és megvitatják a „szlogenek" jellemzőit, és kidolgoznak egy működő definíciót.

3. A plenáris ülésen mindenki bemutatja az eredményeit, és a tréner hozzáad egy elismert definíciót a populizmusról és a demokráciaellenes szlogenekről (lásd a háttéranyagot).

4. A tréner elmagyarázza, hogy az utóbbi időben a „közösségi" médiával kapcsolatban kevesebb szó esik a populista szlogenekről és több a „gyűlöletbeszédről". Különösen a politikusok, a kisebbségek és általában a másképp gondolkodók ellen irányuló sértő és gyűlöletkeltő megjegyzések jelentenek komoly problémát, különösen gyors terjedésükre való tekintettel.
5. A résztvevők szlogeneket és mondásokat gyűjtenek a közösségi médiával kapcsolatos személyes vagy szakmai tapasztalataik kontextusából. Minden szlogent felírnak egy kártyára, majd a résztvevőket háromfős csoportokra osztják, és minden csoport kap néhány kártyát.

6. Egy vonalat húznak a padlóra, amelynek végpontjai a „hegyes kijelentés" és a „gyűlöletbeszéd". Minden csoport eldönti, hogy az állításokat hova helyezzék a spektrumon. Egyes állításokat egyesek máshova szeretnék elhelyezni, míg mások számára ez nyilvánvalóbb.

Reflexió

Az eredményeket plenáris ülésen vitatják meg, és különösen a vitatott álláspontokat vizsgálják meg. A tréner a gyakorlat általános értéknégyzetét (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023) használja annak világossá tételére, hogy nem mindig az egyes kijelentésekről van szó, hanem a mögötte rejlő attitűdről. A közösségi hálózatokon a problémás kijelentések autonóm jellege miatt azonban gyakran már nem lehet felismerni, hogy eredetileg ki milyen attitűddel tette a kijelentést. Az ilyen kijelentések sokszorozása és ellenőrizetlen terjesztése, az egyes csoportok leértékelésével párosulva, „gyűlöletbeszédhez" vezet.

C8. Akció! Beavatkozási technikák

A résztvevők olyan mindennapi helyzeteket gyűjtenek, amelyekbe szerettek volna beavatkozni; három technikát ismernek meg a nyitottság és a pozicionálás közötti feszültség területén, és szerepjátékokban kipróbálnak különböző alternatív cselekvéseket a csoporton belül. Ezzel reflektálnak az önigazolásra való belső hajlamukra, valamint a technika és a hozzáállás közötti feszültségre.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A populizmus konkrét eseteinek kidolgozása a beavatkozás szükségességével • A különböző technikák lehetőségeinek és korlátainak felismerése • A beavatkozás szükségességének megvitatása, különösen a nyilvános terekben	• Intervenciós technikák vizualizációja • Külön helyiségek kiscsoportos szerepjátékokhoz • Papírlapok	• 16+ • 10-20 résztvevő	90-120 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A következő oldalakon három intervenciós technikát találsz példákkal illusztrálva. Ezek hasznosak lesznek a facilitációs lépések során.

1. beavatkozási technika: tisztázó kérdések és a nyitottságra való összpontosítás

Hogyan lehet kérdéseket használni egy beszélgetés megnyitásához?

Ez a beavatkozás az értéktérben helyezkedik el (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023), ami nagyon messze van a nyitottság és az új dolgok tanulására való hajlandóság irányából. Ha őszintén érdekel a beszélgetőpartnerem nézetei, és valóban tanulni akarok tőle és vele, akkor hasznos lehet az úgynevezett tisztázó kérdések használata. Ezek nem egy általános állítást kérdőjeleznek meg, hanem egy pontosabb magyarázatra törekszenek.

A tisztázó kérdések a másik személy jobb megértését szolgálják; nem lehet rájuk egyszerű „igen"-nel vagy „nem"-mel válaszolni, hanem összetettebb magyarázatot igényelnek. Íme néhány példa:

- Ez felháborító a politikusok részéről. – Pontosan mit talál felháborítónak?
- A politikusok lustasága látható az üres parlamenti plenáris ülésen. – Miért gondolja, hogy az egyik összefügg a másikkal?
- A politika itt kudarcot vallott. – Ön szerint hogyan kellett volna cselekedniük a politikusoknak?
- A politikusok alkalmatlanok. – Milyen képességekkel kell rendelkeznie egy politikusnak?
  Ez igazságtalan. – Mi lenne a tisztességes a véleményed szerint?

Természetesen problémás lehet, hogy a tisztázó kérdések használata kérdezősködésként értelmezhető, hogy a másik személy nyomás alatt érzi magát, hogy igazolja magát, és így esetleg fenyegetve is érzi magát.

Itt hasznosak lehetnek az úgynevezett „lágyító kérdések", amelyek kifejezik érdeklődésünket a másik személy gondolatai iránt:

- Kíváncsi vagyok, miért látod így.
- Nem vagyok egészen biztos benne, hogyan értsem, amikor azt mondod: Mit értesz pontosan ez alatt?
- Csak arra lennék kíváncsi, hogy mit találsz annyira rossznak a politikusok konkrét viselkedésében?

A résztvevők gyakran nehéznek vagy akár lehetetlennek találják, hogy nagyrészt érvek nélkül technikásan fogalmazzanak. Az olyan kérdések, mint a „nem gondolod, hogy...?" szépen csomagolt érvek. Itt is újra felfedezhető az a hajlam, hogy mindig a saját gondolataikat akarják előtérbe helyezni.

2. beavatkozási technika: analitikus módszer, a nyitottság és a pozicionálás egyensúlyozása

Először értsd meg a másik embert, majd kérdezz rá és irritálj – hogyan tanulnak az emberek új dolgokat

Ez a beavatkozás (Ulrich 2006 ihlette) jó egyensúlyt kínál a nyitottság és a saját álláspont között, és megpróbálja analitikusan elkülöníteni az egyetértés és a nézeteltérés területeit.

Az analitikai módszer lényege, hogy három szintet külön tartunk: a helyzetelemzést, a célt és a stratégiát. A helyzetelemzés során megkérdezem a másik személyt, hogyan látja a helyzetet, azaz mi a mögöttes probléma. Például a másik fél leírhatja, hogy miért igazságtalan az adórendszer.

I második lépésben a célra kérdezünk rá, azaz arra, hogy mi a fontos a beszélgetőpartnerünk számára, milyen személyes érdekei lehetnek itt. Ideális esetben meg tudnánk érteni az adóigazságosságról alkotott felfogását (pl. a nagyobb teljesítményigazságosság iránti igény vagy a nagyobb szükségletek szerinti igazságosság iránti igény).

A harmadik lépésben pedig megkérdezhetjük, hogyan szeretné elérni a célját, azaz melyik politikai stratégia lenne megfelelő itt, és milyen konkrét politikai döntést alkalmazna e cél eléréséhez.

Ennek az analitikus elkülönítésnek az az előnye, hogy pontosan meg tudjuk határozni, hol áll fenn az esetleges nézeteltérés: már a helyzetelemzésben, a célokban vagy csak a stratégia szintjén?

3. beavatkozási technika: Szükséges távolságtartás, a világos pozicionálásra összpontosítva

Állj! – Mikor kell távolságot tartani, és hogyan kell ezt hatékonyan csinálni

És mégis, minden megértés mellett, vannak olyan kijelentések, amelyeket nemcsak hogy ellentmondani akarsz, de kifejezetten nem akarsz teret adni nekik. A tisztázó kérdések például itt nem lennének helyénvalóak, mivel lehetővé tennék a másik fél számára, hogy kifejtse embertelen kijelentéseit. Ebben az esetben a „szükséges távolságtartás" stratégiája ajánlott. Ez különösen fontos a nyilvános helyeken, ahol diszkrimináció áldozatai vannak. A beavatkozás nemcsak egyéni védelmet nyújt, hanem nyitva tartja a nyilvános szférát, mint a sokszínűség demokratikus terét.

Például a „Minden politikusnak munkatáborba a helye" kijelentés annyira helytelen, hogy egyértelmű távolságtartásra van szükség.

A távolságtartás szükségessége három lépésből áll:

1. Saját szavaimmal megismétlem, amit a másik személy mondott nekem, így lehetőséget adok neki a tisztázásra. A fenti példára alkalmazva: „Jól értettem, politikusokat akarna bezárni? Egy munkatáborba?" A másik személy most már perspektívába helyezheti a dolgot, és egyszerűen azt mondhatja, hogy csalódott a politikusokban. Akkor ennél is maradhat, ha szükséges. De talán a másik személy megerősíti az állítását, vagy ténylegesen egyetérthetünk abban, hogy az ilyen kijelentéseket nem szabad félvállról venni. Mindkét esetben a 2. lépés következik.

2. Elmondom a másik személynek, hogy mit érzek a kijelentés miatt. Szembesítem a saját álláspontommal: „Bosszant, amikor egy embercsoportról ilyen becsmérlő módon beszélnek. És azt hiszem, a munkatáborok iránti igény teljesen indokolatlan."

3. Elhatárolódom a kijelentésektől, és azt mondom, amit ehelyett szeretnék látni: „Nem akarok többé ilyet hallani. Szívesen beszélünk politikáról és politikusokról. De soha nem fogadom el az ilyen kijelentéseket, és nem hagyom őket vitatatlanul."

A facilitáció lépései 1. rész

1. A tréner megkéri a résztvevőket, hogy egyénileg jegyezzenek fel mindennapi helyzeteket a magánéletükből vagy a szakmai életükből, amelyekbe szerettek volna beavatkozni egy kijelentés vagy megjegyzés alapján, de nem tették meg, vagy elégedetlenek voltak az eredménnyel.
Alternatív megoldásként esettanulmányként leírhatnak jövőbeli forgatókönyveket is, amelyeken szeretnének dolgozni. A trénerek hangsúlyozzák, hogy a helyzeteknek a lehető legkonkrétabbaknak és legvalósabbaknak kell lenniük, hogy esettanulmányként feldolgozhatók legyenek. Minden esetet egy flipcharton vizualizálnak az állításokkal és a főbb pontokkal.

2. Ezután a résztvevők párokban 10 percig megbeszélik, hogy mi a céljaik ezekkel a szlogenekkel. Ezeket a célokat ezután egy másik flipcharton gyűjtik össze a plenáris ülésen.

3. A tréner végigmegy a célokon, és megkérdezi, hogy azok mások megváltoztatását célozzák-e, vagy magukhoz a résztvevőhöz is kapcsolódnak. Gyakran világossá válik, hogy nagy a hajlandóság mások (jobb irányba) megváltoztatására a célok tekintetében, de a saját álláspontot vagy nézőpontot nem kérdőjelezik meg, és egyáltalán nem vitatják meg. Itt ismét arról van szó, hogy felfedezzük önmagunkban a kis populistákat: az olyan kifejezések, mint a „gondolkodásra ösztönöz", „perspektívát bővít", „elgondolkodtatóvá tesz", gyakran elég udvarias vagy pedagógiailag helyes megfogalmazásai a „Légy olyan, mint én, és akkor illik hozzád!" kijelentésnek.
A tréner emlékezteti a csoportot a nyitottság és a világos pozicionálás alapvető értékeire, és elgondolkodik azon, hogy milyen mértékben elképzelhető, hogy a leírt helyzetek egyikéből teljesen más világkép alakuljon ki.

A facilitáció lépései 2. rész

1. A trénerek a következő három intervenciós technikát mutatják be a résztvevőknek, a következő anyag alapján. Az „intervenciós technika" kifejezés azt sugallja, hogy el akarunk érni valamit. Ez jogos is, de a beszélgetési technikákat nem szabad úgy alkalmazni, hogy elfedjék azt, amit valójában el akarunk érni; az manipuláció lenne.

2. A tréner elmagyarázza, hogy ezen technikák ellenére sem magától értetődő, hogy az emberek cselekedni fognak. A konstruktív vita első lépése egyben a legnehezebb is: meg kell találni a bátorságot ahhoz, hogy egyáltalán reagáljunk, amikor egy eltérő véleménnyel szembesülünk. És ez nem magától értetődő. Manapság sokan kockázatosnak tartják a politikai állásfoglalást. Egy összetett és zavaros világban, ahol a nézeteltérések gyakran nemcsak a cél elérésének helyes módjáról, hanem már a helyzet elemzésében és még inkább a célok szintjén is felmerülnek, a politikáról szóló beszélgetések sokak számára nem kellemes érzést keltő témák, hanem messze a komfortzónán kívül esnek. Széles körben elterjedt a „nyilatkozattételtől való félelem".

Vannak, akik úgy vélik, hogy a véleménynyilvánítás csak akkor jogos, ha maximális tudáson, problémaismereten és elemzőkészségen alapul. És ennek az állításnak alig van valaki, aki megfelel – legalábbis nem minden témában. De mit lehet valójában felhozni azokra a kijelentésekre, amelyek nem mint megingathatatlan álláspontok, hanem mint érdeklődés kifejezése, a megértés keresése és arra való törekvés? Ami egyben egy megfelelő hozzáállás kifejeződése is lehet, amellyel találkozhatunk valakivel, aki populista kijelentéseket tesz. Mert az utóbbi nem fél a kijelentéstől, hanem esetleg attól, hogy ellentmondanak neki.

3. A tréner felkéri a résztvevőket, hogy kis szerepjátékok és a három technika segítségével dolgozzanak fel néhány esettanulmányt. Kezdetben egy vagy két példán dolgoznak fel plenárisan. Gyakran az esettanulmányt felvázoló személy hajlandó eljátszani az állítást vagy szlogent kimondó személy szerepét is. Mindig fontos tisztázni azt is, hogy mi lenne a beavatkozás célja. Ezt követően a résztvevők közösen megvitathatják, hogy melyik reakció és melyik technika lenne megfelelő ebben az esetben. A csoporttól függően egy tréner is vállalhat szerepet, a résztvevők is maradhatnak a helyükön – ebben a kihívásokkal teli helyzetben az a fontos, hogy mindent megtegyünk a jelentéssel teli nehézség elkerülése érdekében, és kreatívan próbálják ki, mi mehet rosszul, és mi segíthet mindkét ellenfélnek. A plenáris kis szerepjátékok legalább két különböző technikára összpontosítanak, minden esetben két körben, a cselekvési terület bővítése érdekében. Minden szerepjáték után először a szereplők mondják el a véleményüket, majd a megfigyelők. Az alternatív lehetőségek megvitatásából általában további szerepjáték-alkalom alakul ki.
Minden kör után más résztvevők is csatlakozhatnak, akik a megfigyelő szemszögéből további cselekvési lehetőségeket láttak.

4. Fontos, hogy minden szerepjáték után feloldjuk a résztvevőket a szerepükből, és különösen fontos kiemelni, hogy a résztvevők többé ne szólítsák meg egymást a szerepeikben, még informális terekben sem – ami különösen vicces játékokban és diákcsoportokban előfordulhat, de sztereotipizáláshoz vezet. Ezt követően a résztvevőket felkérik, hogy külön helyiségekben, háromfős csoportokban dolgozzanak további állításokon. Minden csoportban egy személy megfigyelőként vesz részt, és a szerepjáték után megoszthatja a véleményét az egyes stratégiák hatásáról.

A kis csoportok vizualizált munkautasítást kapnak a következő lépésekkel:
1. Melyik állítással szeretnénk dolgozni?
2. Mi a beavatkozás célja?
3. Melyik technika alkalmas erre?
4. Egy játék végrehajtása és a szereplők és a megfigyelők reflexiója: mi működött? Mi nem? Milyen érzelmek merültek fel? Milyen érvek játszottak szerepet?
5. Fontos sikertényezők összegyűjtése a folyamatból.
6. Elbocsátás a szerepből és további körök más szereposztással és technikával.
7. A rendelkezésre álló időtől függően további állítások feldolgozása lehetséges.

Reflexió

A plenáris ülésen a tréner összegyűjti a szerzett tapasztalatokat. Felkéri a résztvevőket, hogy egy összegző reflexió keretében egyénileg válaszoljanak a következő kérdésekre:

- Mi késztetett arra, hogy elgondolkodjak (min kellene még gondolkodnom)?
- Mi lepett meg (magamban, másokban, a folyamatban)?
- Mit találok figyelemre méltónak (a figyelemre méltó értelemben)?
- Melyik konkrét beavatkozást szeretném kipróbálni valamikor?

A trénerek összefoglalóként összegyűjtik a szerepjátékok folyamatában látható összes sikertényezőt, és ezeket iránymutatásként jelenítik meg a csoport számára.

További lépés

Ahhoz, hogy a képzés a foglalkozás szövegén túlmutató technikákkal is elsajátítható legyen, kérd meg a résztvevőket, hogy reflektáljanak a mindennapi életükre. A mindennapi élet információáradatnak, személyes és szakmai találkozásoknak, formális és informális beszélgetéseknek, alkalmi találkozásoknak és spontán, automatikus gondolatmeneteknek van kitéve. Különböző belső és külső párbeszédek zajlanak. A demokratikus kultúrához hozzájárul, ha tudatosítjuk ezt, és eldöntjük, hol kell képviselnünk a saját nézőpontunkat, és hol van értelme a párbeszédnek más nézőpontokkal.

Hagyjuk, hogy a résztvevők egyénileg reflektáljanak a szokásos napi rutinjukra, és a bal oldalon jegyezzék fel a találkozásokat és a párbeszéd lehetőségeit. A lap jobb oldalán ennek megfelelően leírhatják, hogy milyen ellentmondásos témák, gyümölcsöző beszélgetések és zsákutcák adódhatnak, ha aktívabban használjuk ezeket a kommunikációs találkozásokat.

Tájékoztasd őket a politikai témákkal kapcsolatos beszélgetési lehetőségekről: „Kivel találkoztál, milyen helyeken, helyzetekben lehetett volna politikai témát feszegetni? Voltak olyan helyzetek, amikor valamit magadban gondoltál, értékeltél vagy ítélkeztél, de nem mondtad ki? Hol zavart vagy lepett meg kellemesen valami a társasági életben? Kivel lehetett volna erről beszélni? Ne csak a „nagypolitikára” gondolj – az irodai, a hierarchiákkal, az óvodában és az iskolában, a tömegközlekedésen való találkozások is alkalmat adhatnak a társasági élet alakításának megismerésére. A családi és párkapcsolati találkozások is ide tartoznak.

Miután felsoroltál néhány alkalmat, gondold át, hogyan konstruktívan belekezdhettél volna egy párbeszédbe, hogy korábbi ismereteid alapján „vitass" politikai kérdésekről. Mit válaszolnál konstruktívan, mit fogalmaznál meg első mondatként? Ugyanakkor jegyezd fel, milyen zsákutcák lehetnek ebben a párbeszédben – ezek a témából, de az időből vagy a helyzetből is adódhatnak.

Most vizsgáljuk meg az alkalmakat és a lehetőségeket – látni fogjuk, hogy egy napon belül rengeteg alkalom adódik vagy adódna a politikáról szóló párbeszéd megkezdésére. Végül írjunk le egy-három lehetőséget arra, hogy a közeljövőben aktívan kihasználjuk ezeket az alkalmakat."

Ez a további lépés arra szolgál, hogy tudatosabban reflektáljunk arra, hogyan alakítja a „politika" a mindennapi életet. Ennek felismerése és aktív kihasználása fontos lépés a demokráciában való aktív részvétel és az aktív állampolgárság felé.

C9. A demokratikus döntéshozatal öt lépése

Az antidemokratikus szlogenekkel való bánásmód konfliktushelyzetekbe való belépést jelent. A résztvevők reflektálnak a konfliktusokkal való különféle kezelésükre, és bemutatják nekik a demokratikus döntéshozatal öt lépését, amelyek túlmutatnak a kompromisszumon és a többségi döntésen (Fisher/Ury 2012 és Maroshek-Klarmann 2001 ihlette). Ezeket a lépéseket alkalmazzák az általuk megtapasztalt konfliktushelyzetekre.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Különböző társadalmi konfliktustípusok felismerése életrajzi feltáráson keresztül • Gyakorlati eszköz kipróbálása a demokratikus döntéshozatalhoz konfliktusokban • A hozzáállás, a bizalom és a technika kombinálásának szükségességi felismerése konfliktusokban	Az öt lépés kinyomtatott változatai	• 16+ • 8-15 résztvevő	120 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

A demokratikus döntéshozatal öt lépése

A demokráciát általában többségi döntések meghozatalával tanuljuk meg, és arra ösztönöznek minket, hogy engedjünk, kompromisszumokat kössünk. Ezek a demokrácia funkcionális és eredményorientált mechanizmusai. De gyakran frusztrációhoz vezethetnek, különösen, ha a gyengébb pozícióban lévők azok, akik mindig „veszítenek" valamit, ami agresszívvé teheti őket és elfordulhat a demokráciától. Ezért a szükségletekre, az értékekre és a demokrácia kölcsönös folyamatára való összpontosítás fontos ellenszere az antidemokratikus szlogeneknek (a következő lépések Fisher/Ury 2012 és Maroshek-Klarmann 2001 munkáiból inspirálódtak és adaptálódtak).

1. lépés: Az igények és értékek tisztázása

Bármely döntéshozatal kezdetén ott van a saját, valamint mások igényeinek és értékeinek tudatosítása. Gyakran készülünk szavazni anélkül, hogy tudnánk, mit akarunk és mire van szükségünk valójában. Olyan folyamatokba keveredünk, amelyek során gyorsan állást foglalunk, és belépünk a győztes vagy vesztes játékba.

Az igényeket és az értékeket egzisztenciális szinten egyenlően érvényesnek kell tekinteni. Az alapvető szükségletek többek között az elismerés, a biztonság, az autonómia és a stabilitás. A technikai és tényszerű látszaton túl annak a rejtett dimenzióiba lépünk be, ami valójában mozgat és motivál minket.

A demokratikus döntéshozatalban számos konfliktus az elismerés hiányából fakad: Azt akarom, hogy elismerjenek és értékeljenek azért, aki vagyok, a világról alkotott nézetemmel. A nyilvánvaló – az alapok, az alapvető dolgok – kimondása általában nem történik meg. A nyilvánvaló nem jelent problémát, és új konfliktus születik. A demokratikus dilemmák explicitté válnak.
Ha az igények összeegyeztethetők, a konfliktus feloldódik, és konszenzus születik.

Ha az igények nem összeegyeztethetők, lépjünk tovább a második lépésre.

2. lépés: Kreatívnak lenni

Miután az ellentétes igényekről és a „győzelem vagy vereség” kockázatáról áttértünk a közösségen belüli különbségek és eltérő lehetőségek felismerésére és elfogadására, beindul a kreatív rész: Megkérdőjelezzük a keretet, a kontextust és a döntés körülményeit. Alternatív módokat találunk az igények kielégítésére, teljesen anélkül, hogy kompromisszumot kellene kötnünk.

Ha sikerrel járunk, a konfliktus feloldódik, és konszenzus születik.
Csak akkor lépjünk tovább, ha a konfliktus továbbra is fennáll.

3. lépés: Kompromisszumkötés

Ez a lépés a szükségletek kielégítésének egyenlő mértékű csökkentéséről szól.

Fontos különbség van ebben a folyamatban. Egy tisztességes kompromisszum egyenlően csökkenti mindenki igényének kielégítését. Egy rossz kompromisszum bizonyos igények kielégítését jobban csökkenti, mint másokat.

Fontos különbséget tenni a mennyiségi és a minőségi kompromisszumok között is. A cél az, hogy átgondoljuk, hogyan tudja mindenki egyenlően és tisztességesen csökkenteni a saját igényeit.

Ha lehetséges kompromisszum, a konfliktus feloldódik, és konszenzus születik.

Ha nem sikerül kompromisszumot elérni, lépjünk tovább a következő lépésre.

4. lépés: Többségi döntés

Csak most következik a döntések klasszikus lépése, ahogyan azt ismerjük: Szavazzon. Minden szavazatot egyformán számolnak, és a többség dönti el, hogy mi legyen.

Ha a többségi döntés lehetséges – mert a kisebbség elfogadja a szavazatot –, a konfliktus feloldódik, és konszenzus születik.

Ha nem sikerül többségi döntést elérni, lépjen tovább az utolsó lépésre.

5. lépés: Legitim vezetés

Valaki, akinek legitim felhatalmazása vagy hatalma van, dönt.
Fontos megérteni, hogy ez a lépés, mint minden más, alapvetően demokratikus is. Társadalmunkban mandátumokat osztunk ki, és hierarchikus hatalommal rendelkező képviselőink vannak.

Co-funded by the European Union

A facilitáció lépései

1. A konfliktusokkal és döntésekkel való munkára való felkészülésként a résztvevők a teremben állnak, és egy „nagyon”-tól „egyáltalán nem”-ig terjedő skálán helyezkednek el a következő kérdésekre válaszolva:
- Mennyire érzi magát komfortosan, amikor konfliktusok merülnek fel?
- Mennyire ért egyet azzal, hogy a konfliktusokat el kell kerülni?

Ezután állításokat tesznek álláspontjukról. A konfliktusokhoz való viszonyukat befolyásoló okokról, valamint a lehetséges személyes és kulturális hátterekről kérdezik őket. Ez a tevékenység azt mutatja, hogy a konfliktusokkal kapcsolatos érzéseinknek fontos életrajzi gyökereik vannak. Bizonyos tapasztalatok és minták befolyásolják, hogyan reagálunk a konfliktusokra és hogyan kezeljük azokat. A plenáris ülésen a résztvevők megosztják a mindennapi életükben különböző „konfliktusos szereplőkkel” való találkozások példáit, és azt, hogy mit éreztek a konfliktusokhoz való hozzáállásukról.

2. Az életrajzi reflexió elmélkedésének elmélyítése érdekében kérje meg a résztvevőket, hogy egyénileg szánjanak időt arra, hogy elgondolkodjanak a konfliktusok (pozitív vagy negatív) szerepén az életükben, és készítsenek róluk egy vázlatot. Színes tollakkal kell szimbolizálniuk, hogy az élet mely helyzetei és pontjai voltak problémásak, és melyek voltak végül produktívak. Bármilyen módon megtervezhetik – faként, vonalként, spirálként, gyökerekként, sémának, diagramnak stb. – Ezután az egyik partnerükkel cserélnek.

A célcsoporttól függően azt tanácsolhatjuk a résztvevőknek, hogy ne az életükből fakadó túl személyes konfliktusokat osszák meg, hanem a szakmai vagy közösségi hátterükből fakadó konfliktusokat. Ez fontos, amikor olyan célcsoportokkal dolgozunk, amelyek nincsenek hozzászokva a magánjellegű ügyek megosztásához egy tanulási folyamat részeként.

3. Amikor erőszakmentes döntéseket hozunk, gyakran és gyorsan arra gondolunk, hogy szavazással többséget kell találnunk. Amikor egy projekt megvalósításának különböző lehetőségeiről kell dönteni, ujjakat emelünk fel, és a „többségi projekt" megvalósul. Néha ezek a lehetőségek nem lehetségesek, és ugyanilyen gyorsan kompromisszumokat kínálunk, és elvárjuk másoktól is, hogy kössenek kompromisszumot. Így olyan megoldásokat érünk el, amelyek nem a legmagasabb minőségűek, de amelyekben mindenki egyetért. Ha ez nem működik, az emberek és az egész társadalmak gyorsan egy erős vezetőt kérnek, akinek úgy kell döntenie, hogy megkönnyíti a dolgokat.

Ennek a megközelítésnek számos problémája van:

- Hogyan bánjunk azzal a kisebbséggel, amelyik veszített egy szavazáson? Később problémákat okozhatnak.
- Honnan tudhatjuk, hogy a szavazás alapja összefügg-e a témával? Talán inkább bizonyos emberek, attitűdök vagy értékek elleni küzdelemről szól, és nem magáról a projektről.
- Hogyan lehetünk biztosak abban, hogy a kompromisszumok hosszú távon nem vezetnek középszerű demokráciaformákhoz? A folyamatos kompromisszumkötés kimerítő lehet, elvéve a motivációt és a lelkesedést.
- Honnan tudhatjuk, hogy egy tekintélyelvű vezető nem fog visszaélni a hatalmával? A tekintély gyors megoldásokat kínál, de hosszú távon a komoly részvételi formák megszüntetéséhez vezethet.

A következő alternatíva, amely a „Harvard tárgyalási koncepcióján" (Fisher et al. 2012) és a mi bővítéseinken alapul, integrálja az emberi élet rejtett dimenzióit, és lehetővé teszi az erőszakmentes konfliktusmegoldást.

4. Kérjen meg három önkéntest, hogy üljenek le középre. Helyezzen egy narancsot középre, és mondja el nekik, hogy egy szerepjátékban vesznek részt. Mindannyian pontosan ezt a narancsot akarják. A maradék diákok legyenek „tanácsadók", és gyűjtsenek ötleteket, hogyan tudnák megoldani ezt a konfliktust. Nagyon gyakran felmerül a narancs három részre vágásának kompromisszuma. Kérdezze meg őket más, kreatív és őrült lehetőségekről is.

Ezután kérdezze meg a középen ülő három önkéntest, hogy tetszenek nekik a különböző javaslatok, és kérje meg őket, hogy egymás között oldják meg a konfliktust. Mindig hivatkozzon vissza a „tanácsadóik" javaslataira.

5. Mutassa be a konfliktusmegoldás öt lépését (lásd a háttéranyagot), és mondja el nekik, hogy ezek közül melyiket tették meg a naranccsal kapcsolatos konfliktusban. Koncentrálj a 2. lépésre (kreatívvá válás), és kapcsold össze a nemzetépítés fogalmával, amely velünk és a felelősségünkkel kezdődik.

6. Kérje meg a résztvevőket, hogy írjanak le egy konfliktushelyzetet; ne legyen valami nagy vagy nyomasztó, inkább valami a mindennapi életből vett dolog. Kérje meg őket, hogy alkossanak párokat, és konzultáljanak arról, hogy mit jelentene az öt lépésben megpróbálni megoldani a konfliktust. Mutassa be az eredményeket a plenáris ülésen, és ossza meg az új nézőpontokat a konfliktusok demokratikus kezelésével kapcsolatban.

Reflexió

Vitassuk meg, hogyan nyújthat ez a megközelítés további útmutatást az antidemokratikus szlogenek szembeszállásakor:

- Követhetők-e a lépések a fent bemutatott technikákhoz hasonlóan?
- Milyen hozzáállás szükséges ehhez?
- Függünk-e a másik hajlandóságától ezen lépések elfogadására?
- Hol találhatunk példákat a társadalomban arra, hogy ezek közül a lépések közül néhányat megtettek?

Co-funded by the European Union

D megközelítés: A hatalom, a kiváltságok és a diszkrimináció kezelése

Ez a megközelítés a demokráciaellenes szlogenek kezelésénél gyakran elhanyagolt szempontokra összpontosít. Különösen a hosszabb képzéseken, ahol a résztvevők körben ülnek, úgy tűnik, hogy mindenki egyenlő. Mégis, ők és mi mindannyian a hatalom, a privilégiumok és a diszkrimináció társadalmi struktúráiba vagyunk beágyazva. Ezt a kérdést különböző megközelítésekkel fogjuk kezelni annak érdekében, hogy megértsük, az antidemokratikus szlogenek strukturális és történelmi jelenségekhez kapcsolódnak.

D1. A tolerancia és határai

Ez a tevékenység a saját toleranciahatáraink, valamint mások toleranciahatárainak megismeréséről szól. Fontos felismerni azt is, hogy a tolerancia különböző határai ellentétesek lehetnek egymással. Áttekintjük azokat az érzelmeket, amelyeket akkor éltünk át, amikor átléptük a saját toleranciahatárunkat. Kis csoportokban a résztvevők megpróbálnak közös toleranciahatárt találni az iskolai közösségük számára (Ulrich 2006 ihlette és adaptálta).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A személyes vörös vonalak felismerése másokkal való interakcióban • A résztvevők csoportján belüli eltérő vörös vonalak tiszteletben tartásának megtanulása • Mások álláspontjának elfogadására és elutasítására vantkozó érzelmi dimenziókra való reflektálás	• Ragasztószalag • Papírdarabok • Színes tollak	• 14+ • 15-30 résztvevő	45-60 perc

A facilitáció lépései

1. A résztvevők olyan helyzeteket és cselekedeteket vizsgálnak meg, amelyekben a tolerancia fogalma határt szab számukra. Fiatalabb résztvevők esetében megkérdezhetjük tőlük, hogy mit fogadnak el nehezen, és mit nem tudnak egyáltalán elviselni. Ennek vizualizálásához adjunk nekik képeket, fényképeket, vagy hagyjuk, hogy saját maguk rajzolják le a papírjaikat.

2. A padlón egy vonal lesz, amely a „tolerancia határát" jelképezi. Minden résztvevő a papírjait a vonal két oldalához közelebb vagy távolabb helyezi. Az egyik oldal a „toleráción/elfogadáson túl", a másik a „toleranciát/elfogadást" jelképezi.

3. A plenáris ülésen a papírokon a toleranciavonal mentén van hely kérdéseknek. Ki lehet mondani bizonyos kártyák helyzetének megváltoztatására vonatkozó kívánságokat, és az álláspont megváltoztatható, ha a író beleegyezik a változtatásba.

4. Csoportok alakulnak, amelyek különböző álláspontokat képviselnek a közösségük toleranciájának határával kapcsolatos hasonló kérdésekben. Feladatuk az, hogy leírják, mit nem lehet többé tolerálni vagy elfogadni a közösségben. Először is figyelmesen meghallgatják a többiek érveit, majd megpróbálják megoldani a problémákat. A plenáris ülésen a csoportok bemutatják eredményeiket, valamint a kiscsoportos megbeszélés folyamatát.

Reflexió

Itt a következő kérdésekre összpontosítunk:

- Szükséges-e egy közös vonal egy közösség számára?
- Ugyanez vonatkozik-e egy családra is?
- Mit tegyünk, ha valaki túllépi a tolerálhatóságunk határát?
- Mi a korlátlan elfogadás előnye és mi a veszélye?
- Ki profitál strukturálisan ebből a korlátból? Kit zár ki identitása szempontjából ez a korlát?

Beszéljük meg a résztvevőkkel, hogy a tolerancia határai mélyen összefüggenek a hatalmi, privilégium- és diszkriminációs struktúrákkal.

A történelemben gyakran a hatalmon lévők döntik el, hogy mi elfogadható a társadalomban, és hol éri el a határt.

Hadd találjanak példákat a társadalomból és a történelemből, amikor ez a helyzet állt fenn.

D2. Szükségünk van egyáltalán politikai pártokra?

A résztvevők először kitöltenek egy kérdőívet a gyakorlat témájában, majd kapnak egy levelet az olvasótól, akinek a nézőpontját megvitatják, majd megfogalmazzák rá a válaszukat. Ez a tevékenység arra összpontosít, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy individualizált társadalmakban élünk, mégis szükségünk van kollektívákra, amelyek képviselnek minket. Ezek a struktúrák erőteljesek, kirekesztést teremthetnek, de lehetőséget kapnak a társadalmi valóság produktív alakítására is.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A kollektív identitások szükségességének és veszélyeinek reflektálása a demokráciában • Reagálás politikusokkal és politikai pártokkal kapcsolatos populista kijelentésekre • ·Saját kollektív identitásokkal való kapcsolatunk reflektálása a mindennapi életben	• Nyomtatott reflexiós lap • Nyomtatott levélma szerkesztőnek • Flipchart papír	• 14+ • 10-20 résztvevő	60-90 perc

Háttéranyag az előkészítéshez
Reflexiós lap a „pártokról”

1. *Amikor a „párt” szót hallom, a következőkre gondolok:*

2. *Mit találok pozitívnak a pártok létezésében:*

3. *Mit találok negatívnak a pártok létezésében:*

Co-funded by the European Union

4. *Miért van szükségünk pártokra?*

5. *Ha megváltoztathatnék valamit a meglévő pártrendszerben, akkor…*

Co-funded by the European Union

Levél a szerkesztőnek

Vitassuk meg egy újság szerkesztőjének írt, „Ha én lennék az elnök” című levelet, amelyet egy 57 éves vállalkozó nő írt a következő címről:

Kedves Szerkesztő!

Első hivatalos cselekedetem a pártklikk felszámolása lenne. Az alkalmazottaim, azaz a nép összes megválasztott képviselője, pártoktól teljesen függetlenül, kizárólag a nép javára és hasznára dolgoznának. A pártokhoz vagy más egyesületekhez – beleértve a vallási közösségeket is – való tartozás nem játszana szerepet. Nem lenne baloldal vagy jobboldal, nem lenne ellenzék – mindenkinek ugyanazok a jogai és kötelességei lennének, és képesek lennének együtt kormányozni.”

Co-funded by the European Union

A facilitáció lépései

A trénerek arra kérik a résztvevőket, hogy gondolják át, milyen mértékben szükségesek a (politikai) pártok egy demokráciában. Ezután átgondolják a pártokkal szembeni kritikai pontokat és azok indoklását, valamint a lehetséges alternatívákat. A foglalkozás vezetője arra kéri a résztvevőket, hogy egyénileg válaszoljanak a reflexiós lap következő kérdéseire (lásd a háttéranyagot).

A plenáris ülésen összegyűjtik, csoportosítják és vizualizálják az álláspontokat. Ezt követően kis csoportok (4-6 résztvevő) alakulnak. A tréner kiosztja az alábbi levelet. A kis csoportoknak időt adnak az elolvasásra és feldolgozásra, majd arra kérik őket, hogy egy flipcharton vizualizálják a levélre adott differenciált választ, amelyet később az egész csoportnak be tudnak mutatni. Ha több kis csoport van, az egyik csoport megfogalmazhat egy nagyon határozott álláspontot, míg egy másik csoport egy nagyon elismerő nyitottságot fogalmazhat meg.

Variáció

A résztvevők maguk kutathatnak kis csoportokban egy aktuális közösségi médiás kommentet az internetes „pártklikkel” szemben, amire választ vagy kommentet írhatnak.

Reflexió

A résztvevők maguk kutathatnak kis csoportokban egy aktuális közösségi médiás kommentet az internetes „pártklikkel" szemben, amire választ vagy kommentet írhatnak.

Egyrészt megvitatják a szerkesztőnek írt levélben foglalt leegyszerűsítő kijelentéseket, másrészt értékelik az általuk kifejtett indokolt aggályokat.

A téma felhasználható az individualitás és a csoportokban való kollektív részvétel alapvető kérdésének megvitatására: mikor akarok magamért beszélni? Mikor függök másoktól, az érdekeimet képviselő csoportoktól? Vajon egy demokráciában mindenkinek legyen egy közvetlenül számító hangja? Mi történik a kisebbségekkel vagy azokkal, akik nem olyan jók az önkifejezésben? Mely kollektív hatalmi struktúráknak van értelme egy demokráciában, és hol nyomják el esetleg az egyének vagy a kisebbségek sokszínűségét? Milyen védelmet nyújtanak a közös egyesületek a társadalom gyengébb tagjai számára? Hány „párt" lenne hasznos?

Ez a gyakorlat alkalmas arra, hogy átvigyük a résztvevők meglévő közösségeire: kit ki képvisel? Milyen feszültségek merülnek fel a „mindenkinek mindig van beleszólása" (demokratikus folyamat) és a közös álláspontok képviseletének, valamint azok „erőteljes" érvényesítésének szükségessége (demokratikus döntés) között?

D3. Nem számít, ugye?

A résztvevők párokban eszmét cserélnek az egyéni és társadalmilag releváns különbségekről. Megvizsgálják, hogy milyen mértékben lehet igazságosságot teremteni ezekben az esetekben: egyenlő bánásmód vagy egyenlőtlen bánásmód révén? Bemutatják annak strukturális összetevőit, hogy mikor támogatjuk az egyenlőséget mindenki számára egyénként, vagy inkább az egyenlőtlenséget (pozitív diszkrimináció) a meglévő diszkrimináció felszámolása érdekében.

Célok	Beállítások és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Annak felismerése, hogy az egyéni különbségek, hogyan járhatnak együtt strukturális privilégiumokkal vagy diszkriminációval. • Közös elmélkedés a „pozitív cselekvés" (kvóták stb.) esélyeiről és veszélyeiről. • A populizmus és az antidemokratikus szlogenek strukturális dimenzióinak megvitatása.	• Nyitott tér páros cserével	• 16+ • 10-20 résztvevő	30-45 perc

A facilitáció lépései 1. rész

1. A tréner a társadalmi sokszínűség alaptémájához kapcsolódik, és ahhoz, hogyan kell kezelni a vitatott véleményeket és értékeket. Elmagyarázza, hogy a társadalmi sokszínűség gyakran nemcsak egyénileg lokalizálódik, hanem a bizonyos csoportokhoz való kollektív tartozás kérdéséhez is kapcsolódik.

2. A csoportot párokra osztják, és minden párt arra kérnek, hogy találjanak két különbséget egymás között:

- ·egy olyan különbséget, amely nem releváns egyénileg és társadalmilag (például, hogy szeretek-e vizet vagy gyógyteát inni)
-

- ·egy olyan különbséget, amely eltérést jelent a saját társadalmi helyzetünk szempontjából, és így kollektív hatással van a saját identitásra (például a férfiak és nők közötti bérszakadék)
-

3. A párok plenáris ülésen mutatják be különbségeiket. Nagyobb csoportokban célszerű különösen a társadalmilag releváns különbségeket vizualizálni, hogy meg lehessen vizsgálni a közöttük lévő kapcsolatokat.

Reflexió 1

A tréner reflektál a példákra: kinek és miért volt könnyű vagy nehéz példákat találni a társadalmilag releváns különbségekre? Mit mond ez a privilégiumokról vagy a saját aggodalmakról? Ki tanult valami újat ebben a gyakorlatban? Hogyan kapcsolódik ez a többséghez vagy kisebbséghez való saját hovatartozásunkhoz? Hogyan formálják vagy kérdőjelezik meg a témák az identitásunkat? Hogyan érzékeljük a „mi"-t és az „ők"-et a privilégiumok vagy a diszkrimináció szemszögéből?

Mi változik a csoport egészének felfogásában, amikor ezeket a kérdéseket tárgyaljuk? Ki profitál ebből, ki engedheti meg magának, hogy ne legyen tudatában a strukturális diszkriminációnak? Hogyan kapcsolódik ez a „normalitásról" alkotott elképzelésünkhöz?

A tréner elmagyarázza, hogy a hatalom és a privilégiumok egy társadalomban gyakran láthatatlanok és „normálisnak" tekinthetők; másrészt a (strukturális) diszkrimináció által érintettek identitása, szerepe és társadalmi lehetőségei gyakran megkérdőjelezhetőnek tűnnek. A „hal a vízben" képe metaforaként használható, amely könnyedén, láthatatlanul mozog a társadalmon keresztül, anélkül, hogy a víz közege különösebben feltűnő lenne. Azok az emberek, akik számára ez nem lehetséges, láthatatlan falakba ütköznek, vagy a vízben lévő akadályok aktívan megállítják őket, megakadályozzák őket abban, hogy az irányukba mozduljanak, és meg is kérdőjelezik őket.

Mindezek a tényezők fontosak, amikor antidemokratikus szlogenekkel foglalkozunk: a vita egyéni szintje mellett mindig fontos figyelembe venni a saját és a másik társadalmi „beszélői pozícióját".

A facilitáció lépései 2. rész

A tréner arra kéri a párokat, hogy ismét gyűljenek össze, és a példájuk alapján fontolják meg, hogy milyen intézkedéssel lehetne nagyobb társadalmi igazságosságot elérni a demokratikus együttélés érdekében:
1. mindenkivel szembeni egyenlő bánásmód révén, vagy
2. egyenlőtlen bánásmóddal (pozitív diszkriminációval) a meglévő diszkrimináció kiküszöbölése érdekében

Reflexió 2

A párok plenáris ülésen bemutatják döntésüket és annak társadalmi együttélésre gyakorolt következményeit. A tréner hangsúlyozza, hogy a különböző lehetőségek jogosak, és hogy itt is felmerül egy dilemma, amely egy értéknégyzetben vizualizálható (vö. Schulz von Thun 2008 és 2023): a túlzott egyenlő bánásmód az individualista liberális demokrácia értelmében nem ismeri fel a strukturális diszkrimináció következményeit, és a meglévő egyenlőtlenségek súlyosbodásához, valamint a „hatalmasok" privilégiumainak stabilizálódásához vezet.

Ugyanakkor látható, hogy a túlzott egyenlőtlen bánásmód diszkrimináció esetén egy bürokratizált, szegmentált és így potenciálisan ellenséges társadalomhoz vezethet, amely már nem ismeri el a közös keretet.

Ez azt is mutatja, hogy miért részesíti előnyben gyakran a társadalomban minden vélemény állítólagosan „semleges” képviselete azokat, akik hangosak és többségben vannak, és ki tudják fejezni magukat; itt az is fontos, hogy ismételten egyértelmű álláspontot képviseljünk azoknak a társadalmi csoportoknak a hangja és nézőpontja mellett, amelyeket nagyobb valószínűséggel érint a diszkrimináció és az ellenőrzés.

D4. Amikor a szavak valósággá válnak

Az úgynevezett „keretezés” metaforikus szavakkal egy erőteljes valóságot teremt a diskurzusokban, amelyet a hatalmi struktúrák szempontjából kell elemezni és megkérdőjelezni. A résztvevők a keretezés előnyeit és hátrányait, valamint következményeit vizsgálják jelenlegi társadalmi példák alapján (Seberich / Wenzel 2001 és Ulrich / Wenzel 2006 ihlette).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Felismerni, hogy a populizmus hogyan bújik gyakran pozitív metaforák mögé • Az abszolutista keretezés kirekesztő tendenciáinak feltárása • Új módok keresése a fontos szavak „#demokratikus keretezésére”	Flipchart papír	• 14+ • 10-20 résztvevő	30-45 perc

A facilitáció lépései

1. Vezesd be a témát: A „keretezés” leegyszerűsíti vagy szándékosan irányítja bizonyos kifejezések értelmezését. A komplexitásnak ez a csökkentése első pillantásra hasznos az információk bősége miatt, és megérthető kontextusokat kínál.
Ez azonban erőteljes értelmezési mintákat is eredményez, amelyek gyakran szándékosan vagy akaratlanul orientáló, erkölcsileg értékelő vagy kizáró funkciókat tölthetnek be. A demokratikus vitában fontos, hogy tisztában legyünk a saját és mások fogalmaival is, és önállóan dönthessünk arról, hogy ezek a konstrukciók hol hasznosak, és hol kell megkérdőjelezni őket.

Mindig arról is szó van, hogy kinek van hatalma kategorizálni egy helyzetet, és így alakítani a valóságot és a cselekvés következményeit. Jelenlegi példák: „koronadiktatúra", „hulladéktelep", „menekülthullámok", „külföldi ügynökök", „alvó birkák", „dühös polgárok", „a csúcson lévők", „tartományi politikusok", „tilalompárt", „klímakatasztrófa"...

Általános példa a félig tele pohár, amely a „kerettől" függően félig telinek vagy félig üresnek tekinthető. Például egy adott szakpolitikai területen elért eredményekről van szó, ebből le lehet következtetni, hogy az adott kormányt inkompetensnek kell-e tekinteni és eltávolítani hivatalából, vagy progresszív politikusoknak, akik foglalkoznak a problémákkal és megbízhatóak.

2. Kis csoportokban a résztvevők 2-3 tömör kifejezést gyűjtenek személyes, tanulmányi vagy társadalmi környezetükből, amelyeket erős képek vagy metaforák támasztanak alá. A trénerek olyan kifejezéseket választanak ki, amelyek lehetőség szerint nem diszkriminálnak bizonyos, és mindenekelőtt a jelenlévő csoportokat.

A plenáris ülésen a kifejezéseket egy-egy flipchart felére helyezik, és mindenkit arra kérnek, hogy körben két különböző színnel írja fel rájuk az asszociációkat:

- Melyek a kifejezés negatív konnotációi?
- Miért használják a kifejezést, és kinek hasznos ez?

3. A csoport ugyanilyen kis csoportokra oszlik, és magukkal viszik a kifejezéseket és az asszociációkat, megpróbálva új kifejezést, új „keretezést" találni, amely megfelel a demokratikus sokszínűség igényének, és segíti a további társadalmi fejlődést. Itt hasznos elképzelni egy konkrét helyzetet, amelyben valaki reagálhatna a kifejezésre.

Reflexió

A tréner felkéri a csoportot, hogy a következő kulcskérdések alapján reflektáljanak a csoportmunkájukra:

- csoportmunkájukra:
- Mi volt különösen nehéz?
- Milyen valóságot teremtenek a kifejezések az egyes esetekben?
- Kik számára jelentenek pozitív irányultságot, és kit zárnak ki esetleg?
- Milyen „hatalmat" képviselnek az egyes kifejezések, és kinek van érdeke ebben a hatalomban? Milyen cselekvési következményekkel járhat ez a valóságban?
- Miért vannak általánosítások a világban? Mindig rosszak? Létezik „jó" keretezés? Mennyire általánosnak vagy mennyire differenciálónak kellene lennie?
- Milyen lenne egy alternatív „keretezés" az egyes kifejezésekhez? Mi változna, és ki profitálna belőle?
- Lehetséges lenne „keretezés" nélkül lenni? Mennyi bonyolultságot engedhet meg magának egy demokratikus társadalom, és mikor válik ez túlterheltté?

Co-funded by the European Union

D5. Bizalom, érzelem és hovatartozás – Mentális egészség és demokrácia

A csoport a közös munka minőségét tükrözi, mint egy demokratikus társadalom modellje, amely sikeresen kezeli a sokszínűséget. A csoportot a „demokrácia laboratóriumának" tekintik. A résztvevők felismerik a csoporton belül az egyéni szinten túlmutató struktúrákat és dinamikákat. A variáció és az intenzitás növekedéseként a hatalom és a diszkrimináció kérdései is kiemelhetők.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• Az érzelmi szükségletek társas környezetben mutatott viselkedésre gyakorolt hatásának tudatosítása • Kötődési stílusok megtapasztalása interaktív, testalapú tevékenységeken keresztül • Személyes és közös stratégiák átgondolása az érzelmi ellenálló képesség és egy befogadóbb, gondoskodóbb közösség elősegítése érdekében	• Nagy, nyitott tér fizikai tevékenységekhez • Szemkötők (páronként vagy triónként egy) • Zsinórok/kötelek (kb. 1,5 méter, páronként 1) • Filctollak és öntapadós cetlik • Időzítő vagy csengő • Opcionális: Hangszóró a hangulat megteremtéséhez	• 15-18 • 8-15 résztvevő	90 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Forgatókönyvek

1. forgatókönyv – Iskolai zaklatás:

„X egy olyan diák, akit hetek óta zaklatnak az iskolában. Mások nevetnek a ruhádon vagy a kiejtéseden. Megpróbálsz magabiztosnak tűnni, de belül elszigeteltnek érzed magad. Hogyan reagálnál érzelmileg vagy társadalmilag?"

2. forgatókönyv – Testkép és közösségi média:

„X posztol egy képet az internetre, de az emberek negatívan kommentálják a testedet. Elkezded összehasonlítani magad influenszerekkel, kihagysz étkezéseket, és úgy érzed, hogy nem vagy elég. Abbahagyod a dolgok online megosztását."

3. forgatókönyv – Tanulmányi és jövőbeli szorongás:

„X stresszes a közelgő egyetemi vizsgák miatt. Ösztöndíjra jelentkeztél, de nem kaptál. A lakásod túl drága. Nyomást érzel a családod részéről, félsz a kudarctól, és gyakran elszigeteled magad."

Kötődési stílusok referencia

(A fogalmi háttérről bővebben a 2. kötet A3. szakaszában olvashatsz – A megközelítés elmélyítése).

Kötődési stílus	Énkép	Másokról alkotott kép	Intimitási kényelem	Bizalom a kapcsolatokban
Biztonságos	Pozitív	Pozitív	Magas	Magas
Szorongó (elfoglalt)	Negatív	Pozitív	Magas (de túlzottan függő)	Alacsony
Elkerülő (elutasító)	Pozitív	Negatív	Low	Alacsony
Szervezetlen	Negatív	Negatív	Alacsony (félelemteli, mégis vágyakozó)	Alacsony

Co-funded by the European Union

A facilitáció lépései 1. rész:

Bizalommal teli, bekötött szemmel séta – A bizalom és az érzékek felfedezése (20 perc)

A párok felváltva vezetik egymást, miközben az egyik félnek bekötött szemű. A bekötött szemű személy a partnere szóbeli vagy fizikai útmutatására támaszkodik. A szerepcsere után a diákok megbeszélik, hogyan érezték magukat az irányítás átadása vagy feladása során. Ez bizalmi és érzelmi biztonságérzetet épít.

A következő négy ponton kell végigmenni (20 perc):

- A résztvevők keresnek egy helyet a természetben, ahol biztonságban érzik magukat. Csukott szemmel ülnek, és figyelik az érzékszerveiket: hang, tapintás, szaglás.
- Párokban az egyik partner bekötött szemmel jár. A másik megkérdezi, hogyan szeretne útmutatást kapni, majd csendben vezet. A hangsúly a bizalomépítésen van, látás nélkül.
- A bekötött szemű partner ismeretlen tárgyakat érint meg, és tapintásból kitalálja, mik azok. Szerepek cserélődnek.
- Kis csapatokban a résztvevők természetes anyagok felhasználásával kitalálják és kipróbálják saját mozgásalapú játékukat.

Reflexió 1. rész

A facilitátor által feltett kérdések, melyeket közösen vagy egyénileg is meg lehet osztani:

- Milyen érzés volt nem látni? Sebezhetőnek, nyugodtnak vagy idegesnek érezted magad?
- Milyen érzés volt valaki mást irányítani? Felelősségteljesnek, óvatosnak, magabiztosnak érezted magad?
- Megbíztál a partneredben? Miért vagy miért nem?
- Mi okozott érzelmi biztonságérzetet – vagy bizonytalanságot – a tevékenység során?

Ezt követően a facilitátor részletesebben kifejti a tapasztalat fontos gondolatait:

Miért tettük ezt?

- Hogy megértsük, hogy a bizalom és az érzelmi biztonság nem csupán gondolatok, hanem fizikailag és érzelmileg is érezhetőek.
- Hogy tudatosítsuk, hogyan viselkedünk, amikor másokra támaszkodunk, vagy amikor arra kérnek minket, hogy gondoskodjunk másokról.
- Hogy megtapasztaljuk, milyen elveszíteni az irányítást, és mégis megpróbálni kapcsolódni vagy együttműködni – ami mind a mentális jólét, mind a társasági élet alapvető része.

Hogyan kapcsolódik ez a mentális egészséghez és a demokráciához?

- ·A való életben az emberek érzelmileg „vaknak" érzik magukat, amikor szorongnak, kirekesztettek vagy nem kapnak támogatást. Az, hogy mások hogyan bánnak velük, meghatározza, hogy bezárkóznak-e vagy megnyílnak-e.
- ·Ha nem érezzük magunkat biztonságban – otthon, az iskolában vagy a társadalomban –, elszigetelődhetünk, elveszíthetjük a bizalmunkat, vagy olyan hangos hangokat követhetünk, amelyek kontrollt vagy bizonyosságot ígérnek (még akkor is, ha azok károsak).

A biztonságos érzelmi kötődés és a kölcsönös bizalom nemcsak a személyes jóléthez elengedhetetlen, hanem egy egészséges demokráciához is, ahol az emberek meghallgatják, befogadják és támogatják egymást.

A facilitáció lépései 2. rész:
Kötéljátékok – kommunikáció, kontroll és empátia (25 perc)

1. A tevékenységnek ez a része belépési pontot jelent a kötődési stílusok és az alapvető érzelmi szükségletek feltárásához a mentális egészség és a demokrácia kontextusában.

A facilitátor visszautal a tevékenység 1. részére: „Az előző tevékenységben megtapasztalhattad, milyen érzés a bizalom – fizikailag és érzelmileg is. Most egy mélyebb mintázatot fogunk feltárni, amely abban rejlik, hogy hogyan viszonyulunk másokhoz – hogyan vezetünk, követünk, állunk ellen, vagy hogyan próbálunk irányítani. Ezek a reakciók gyakran abból fakadnak, hogy mennyire érezzük magunkat érzelmileg biztonságban vagy bizonytalannak – ezt a múltbeli tapasztalataink, kapcsolataink és a társadalmi körülmények is alakítják, amelyekben élünk."

2. A foglalkozásvezető bemutatja a négy alapvető szükségletet (Klaus Grawe), amelyek minden embernek megvannak a mentális jóléthez:

Kötődés – másokkal való kapcsolat és érzelmi biztonság érzése

Tájékozódás és kontroll – a környezet megértése és az irányítás érzése

Önbecsülés – értékesnek és magabiztosnak érezni magunkat

Öröm / Kellemetlenség elkerülése – öröm keresése, a kár elkerülése

Ezek közül a kötődés különösen erős – mert formálja, hogyan bízunk, működünk együtt és kezeljük a konfliktusokat (további információkért kérjük, olvassa el a 2. kötet A3. szakaszát – A megközelítés elmélyítése).

3. A foglalkozásvezető bemutatja a kötélgyakorlatot: „Most, hogy fizikailag is megtapasztaltuk, milyen érzés a bizalom és az útmutatás, a következő gyakorlatban a feszültséget, az irányítást és a csendes együttműködést vizsgáljuk meg. A kötél új dinamikát ad: erőt, húzást-tolást, és a kihívást, hogy erő és szavak nélkül kapcsolatban maradjunk – akárcsak a valódi kapcsolatokban és a csoportdinamikában."

A foglalkozásvezető arra kérte a résztvevőket, hogy fedezzék fel ezeket a dinamikákat:

1. rész: Játékos felfedezés

Párokban vizsgálják meg, milyen mozdulatokat vagy játékokat lehet kötéllel végezni.

Csatlakozzanak egy másik párhoz, és kombinálják az ötleteket.

2. rész: Néma kommunikáció feszültséggel

· Párban fogják meg a kötél mindkét végét, és mozogjanak együtt csendben.

· Az egyik elkezd gyengéden vezetni beszéd nélkül – a másik követi.

· Cseréljenek szerepet.

3. rész: A vadló (bizalomépítés)

·Az egyik személy a „vadló" (ellenálló, kaotikus).
·A másiknak bizalmat kell építenie, hogy lassan közelebb hozza a lovat, és a dereka köré tekerje a kötelet.

- *Miután megnyugodtak, a párok helyet cserélnek.*

Reflexió 2

A facilitátor által feltett kérdések, melyeket közösen vagy egyénileg is meg lehet osztani:

A kötődés megértése cselekvésen keresztül:

- Milyen érzés volt, amikor vezettek vagy ellenálltak?
- Nehéz volt feladni az irányítást? Miért?
- Amikor a „vadló" szerepét játszottad, mi nyugtatott meg, vagy mi segített megbízni a partneredben?

A kötődéshez való kapcsolódás kialakítása:

- A játék melyik része emlékeztetett valós kapcsolatokra – iskolában, otthon vagy online?
- Hogyan reagálsz, amikor félreértettnek vagy kontrollálatlannak érzed magad?
- Látod magad a bemutatott kötődési minták bármelyikében?
- Miért utasítják el néha az együttműködést vagy hárítják a felelősséget azok az emberek, akik elszigeteltnek vagy bizonytalannak érzik magukat?

Kapcsolódás a mentális egészséghez és a demokráciához:

- Egy olyan társadalomban, ahol az emberek érzelmileg biztonságban és kötődésben érzik magukat, hogyan viselkednek?
- Mi történik, amikor az emberek elszigeteltnek, meghallgatatlannak vagy tiszteletlennek érzik magukat?

- Társadalmunk és politikánk mely keretfeltételei és struktúrái befolyásolják mentális egészségünket?
- Hogyan segíthet az érzelmi szükségletek megértése egy demokratikusabb és gondoskodóbb közösség felépítésében?

A facilitáció lépései 3. rész:
A belső hangom (30 perc)

1. Jelöld meg a terem négy sarkát a következőképpen: Biztonságos, Szorongó, Elkerülő és Rendezetlen.

2. Olvass fel hangosan egy forgatókönyvet (kérjük, igazítsd a forgatókönyveket a saját országodhoz). A forgatókönyv meghallgatása után a tanulók menjenek ahhoz a sarokhoz, amelyik a legjobban reprezentálja, hogy szerintük hogyan reagálna egy adott kötődési mintázattal rendelkező személy.

3. Miután a sarkokban vannak, a diákok töltsenek ki egy öntapadós cetlit a következőkkel:
- Önmagukról alkotott kép: Pozitív vagy Negatív
- Másokról alkotott kép: Pozitív vagy Negatív
- Az intimitás kényelme: Magas vagy Alacsony
- A kapcsolatokba vetett bizalom: Magas vagy Alacsony

4. Kérd meg az önkénteseket, hogy osszák meg, miért választották ezt a sarkot, és milyen érzés lehet ez a minta.

5. Ismételjék meg további forgatókönyvekkel. A végén kérjék meg őket, hogy reflektáljanak arra, melyik mintával azonosulnak a legjobban, és hogy ez változhat-e az idő múlásával.

Reflexió 2. rész

A facilitátor által feltett kérdések, melyeket meg lehet osztani a plenáris ülésen vagy egyéni naplóírással:

- Melyik sarokban találtad magad a leggyakrabban?
- Meglepő vagy kellemetlen érzést keltett benned a kötődési minták bármelyike?
- Szerinted az emberek képesek áttérni egyik kötődési mintáról a másikra? Mi segít a biztonságos kötődés felé való elmozdulásban?
- Társadalmunk és politikai keretfeltételeink mely struktúrái befolyásolják mentális egészségünket?
- Hogyan befolyásolja az érzelmi biztonság és támogatás az iskolai vagy társadalmi szerepvállalásunkat?

D6. Demokráciapróba a csoportban

A csoport a közös munka minőségét tükrözi, mint egy demokratikus társadalom modellje, amely sikeresen kezeli a sokszínűséget. A csoportot a „demokrácia laboratóriumának" tekintik. A résztvevők felismerik a csoporton belül az egyéni szinten túlmutató struktúrákat és dinamikákat. A variáció és az intenzitás növekedéseként a hatalom és a diszkrimináció kérdései is kiemelhetők.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
• A demokratikus együttélés fontos kritériumainak meghatározása • A képzési csoport „demokrácia laboratóriumaként" való reflektálása • A személyes felelősség reflektálása a demokráciához mint életformához való kreatív hozzájárulásban	• Kis papírok • Tollak	• 16+ • 8-15 résztvevő	45 perc

A facilitáció lépései

1. A résztvevőket egyenként kérik fel, hogy jegyzeteljenek arról, mit valósítanának meg egy demokratikus módon, csoportként együtt. Konkrét kritériumokat és mutatókat kell leírniuk arra vonatkozóan, hogyan tudnák ezt megvalósítani.

2. Ezután 4-5 fős csoportokra oszlanak. Meghatározott időt kapnak arra, hogy eldöntsék a demokrácia öt legfontosabb

aspektusát, amelyeket papírdarabokra írnak fel. Az egyes csoportok öt kritériumát plenáris ülésen vizualizálják. Ezután a teljes csoportot felkérik, hogy döntsék el a három legfontosabb kritériumot.

3. A résztvevők kapnak egy papírdarabot, és egytől tízig terjedő osztályzatot írnak le (egy = nagyon kevés demokrácia; 10 = tökéletes demokrácia), amely a demokráciáról alkotott értékelésüket képviseli a műhelycsoporton belül. Ezután mindenki leteszi a papírját a padlóra.

További lépés

A tevékenység lehetséges bővítéseként csoportok alakíthatók, amelyek mindegyikében alacsonyabb és magasabb osztályzattal rendelkező résztvevők is részt vehetnek. Részletesebben elmagyarázhatják az osztályzatukat, és jobban megérthetik a különböző nézőpontokat.

Reflexió

Egy állításokból álló kör indul, ahol mindenki elmagyarázhatja az osztályzatát, és javaslatokat tehet a demokráciával kapcsolatos fejlesztési lehetőségekre a foglalkozáson. A tréner megkérdezi, hogy a különböző értékelések hogyan kapcsolódhatnak a csoporton belüli különböző hatalmi pozíciókhoz. Hogyan vélekednek az alacsonyabb osztályzattal rendelkezők a magasabb osztályzattal rendelkezőkről ebben a tekintetben, és fordítva? Ki a felelős a „több demokrácia" eléréséért ebben a csoportban? Azok, akik alacsonyabb osztályzattal rendelkeznek, vagy azok, akik látszólag tudják, mire van szükség? Trénerként hagyd, hogy a csoport konkrét és gyakorlati lépéseket tegyen a hatalmi, privilégium- és diszkriminációs struktúrák megváltoztatására a képzés során.

D7. Diskurzus a csoportdinamikáról

Ez a tevékenység a csoportdinamikával való produktív munka ötletét ülteti át a gyakorlatba. A csoportot mint közösséget érintő kérdésekre explicit módon fókuszál ez a tevékenység. A rejtett aspektusok, mint például az érzelmek, aggodalmak, konfliktusok és vágyak a tanulási folyamat részeként explicitté válnak. A csoporton belüli hatalmi és kirekesztő struktúrák láthatóvá válnak (Schneider-Landolf és munkatársai, 2017 és Ulrich, 2006 ihlette és adaptálta).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám:	Időtartam
·A csoportdinamika kérdéseinek explicitté tétele a csoporton belül ·A kirekesztő és populista mozdulatokra való reflektálás a csoporton belül különböző nézőpontokból ·Biztonságos és védett tér megtapasztalása az egyéni önkifejezéshez és meghallgatáshoz	·Székek nyitott köre ·Flipchart Kis labda vagy tárgy, amit a körben adhatunk tovább	• 14+ • 8 – 15 résztvevő	45-90 perc

Háttéranyag az előkészítéshez

Szabályok a biztonságos önkifejezési és meghallgatási térhez

A következő szabályokat a tevékenység során egy flipcharton kell vizualizálni. További információk a 2. kötet didaktikai hátterében találhatók – A megközelítés elmélyítése ehhez a képzési kézikönyvhöz.

·A titoktartás elve – ami elhangzik, az ebben a teremben marad
·Az én döntésem, hogy beszélek-e vagy hallgatok
·A zavaró tényezők elsőbbséget élveznek
·Mindenről beszélhetsz, de oszd meg a személyes nézőpontodat
·A legfontosabb kérdések az elsők

A facilitáció lépései / Reflexió

1. Minden résztvevő kap egy papírdarabot, és arra kérik, hogy írjon le valamit, ami a csoporttal kapcsolatban foglalkoztatja vagy irritálja. A másik oldalra egy kívánságot vagy reményt ír a csoportban való közös munkával kapcsolatban.

2. Ezután a tréner öt fontos kiegészítő szabályt mutat be a következő tevékenységhez (lásd a háttéranyagot).

3. A tréner most csak ezeket a szabályokat fogja támogatni, egyébként a tevékenység magától megy. Egy labda lesz középen, aki el akarja kezdeni, elveszi, mond valamit, és továbbadja. A labda körbejár, és aki mondani akar valamit, megteheti, miután megkapta a labdát. A tréner egyenlő alapon vesz részt a gyakorlatban.

4. Egy idő után a tréner jelzi, hogy itt az ideje áttérni a papírdarab másik oldalára, hogy jobban a jövőre orientálódjunk.

Amikor a labda teljesen körbejár anélkül, hogy bárki bármit is mondana, a tevékenység véget ért. Nincs további reflexió vagy megbeszélés, mivel a problémák maguktól megoldódnak a tevékenység során.

Co-funded by the European Union

D8. A hatalommal való produktív bánásmód

Ez a tevékenység segít tudatosítani a hatalom produktív erejét, amelyet a civil társadalomban gyakran elhanyagolnak, és amelyet a részvétel és az együttműködés „helyettesít". A hatalom pozitív és negatív aspektusainak feltárása elengedhetetlen a fenntartható társadalmi változás eléréséhez és a demokrácia nem naiv módon történő védelméhez szükséges magabiztosság megszerzéséhez (a Powercube 2009 ihlette és adaptálta).

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám:	Időtartam
·A civil társadalomban rejlő hatalom pozitív aspektusainak megismerése ·A társadalmi változást elősegítő pozitív hatalomforrások személyes leltárának elkészítése Annak felismerése, hogy a hatalom az emberek között megosztott tulajdonság	·Reflexív lap ·Flipchart	• 16+ • 15-30 participants	60 perc

Reflexív lap az aktív polgárok hatalmáról

Hatalom forrása	Támogatja a társadalmi változást (Miért? Adjon rá egy példát!)	Akadályozza a társadalmi változást (Miért? Adjon rá egy példát!)
A pozícióm		
A fővárosom		
A társadalmi osztályom		
A kultúrám		
A nemem		
A lakhelyem		
A családom		
A hálózatom		
A testiségem		
Az érzelmeim		
A tudásom		
A munka-magánélet egyensúlyom		
A(z)...		
A(z)...		

Melyik a legproduktívabb képességed?

Melyik a legmegelőzőbb képességed?

Co-funded by the European Union

A hatalom háttere

A hatalmat gyakran negatív fogalomnak tekintik, de a hatalom nem feltétlenül elnyomó, tiltó vagy kirekesztő (bár mindezek lehetnek): A hatalom pozitív is lehet. Michel Foucault francia filozófus kijelenti: „Egyszer s mindenkorra fel kell hagynunk azzal, hogy a hatalom hatásait negatív kifejezésekkel írjuk le: »kizár«, »elnyom«, »cenzúráz«, »absztraktál«, »elfed", »elrejt«. Valójában a hatalom termel; valóságot hoz létre; tárgyak birodalmát és az igazság rituáléit hozza létre. Az egyén és a róla szerezhető tudás ehhez a termeléshez tartozik" (Foucault 1997, 194). Tehát a hatalom pozitívabb értelemben is használható, utalva arra a hatalomra, amely személyes életben vagy a minket körülvevő struktúrákban kívánt változást létrehozni .

A hatalom önmagában nem pozitív vagy negatív, különböző funkciókat tölthet be:

1. Belső hatalom - egyén

A belső hatalom az a képesség, hogy valami mást képzeljünk el, és változási törekvéseket fogalmazzunk meg. Az önértékelésről és az önismeretről szól. Ez a cselekvés előfeltétele. A hatalom ezen kifejezésmódjának feltárása előfeltétele a hatalom valami felett, a hatalom valami felett és a hatalom valamivel való kifejezésének.

2. Hatalom valami felett – egyéni

Ez a hatalom alapvető kifejezésmódja, amellyel a legtöbben rendelkezünk: lehet kicsi és különféle körülmények megkerülhetik, de szinte mindig van némi képességünk arra, hogy saját akaratunk szerint cselekedjünk.

3. Hatalom valami felett – lehet nyílt, rejtett (egyéni) vagy láthatatlan (pl. strukturális)

Ez annak a lehetősége, hogy valakit akaratlanul is viselkedésének megváltoztatására kényszerítsünk. Bárki, aki ilyen hatalommal rendelkezik, nyilvánvalóan képes egy helyzetet egy bizonyos irányba átalakítani. A hatalomnak ezt a kifejezésmódját azonban óvatosan kell kezelni.

A tartós változás eléréséhez a hatalomnak valami felett legitimnek kell lennie, pl. egy választott testület által végrehajtott vagy felhatalmazott hatalomnak.

4. A hatalom – kollektív, demokratikus – „emberek között" jön létre. Ez a szinergia és a szövetségek megosztására való képesség, valamint a hatalmak egyesítésének képessége közös fellépés vagy a tudás, az erőforrások és a stratégiák kollektív összefogása révén, pl. tüntetések és a civil társadalom békés fellépései során. Csökkentheti a társadalmi konfliktusokat és kreatívan hidakat építhet a különböző érdekek között.

Folyamatvezetési lépések

1. Mutasd be a résztvevőknek a háttérinformációban szereplő különböző hatalmi funkciókat. A hatalommal való foglalkozás kulcsfontosságú, különösen a civil társadalomban, ahol gyakran nem beszélnek róla, negatívnak tartják, mégis – mint minden szervezetben – implicit módon működik. A hatalom aspektusait láthatóvá kell tenni ahhoz, hogy irányítani és produktívan használni lehessen őket.
2. Oszd a résztvevőket kisebb csoportokra, és kérd meg őket, hogy gyűjtsenek példákat a mindennapi életükből, szervezeteikből vagy közösségeikből a következőkre: „képessé tevő hatalom (power to), hatalom mások felett (power over), közös hatalom (power with), belső hatalom (power within)".
3. Plenáris megosztás: a csoportok bemutatják az eredményeiket kártyákra írva. A trénerek ezután bevezetnek egy új dimenziót, a hatalom „három arcát":
   - Nyílt – pl. amikor valaki láthatóan uralkodik másokon
   - Rejtett – pl. olyan szabályok, amelyek kizárják a nem angolul beszélőket
   - Láthatatlan – pl. mély kulturális normák, amelyek bizonyos szerepeket férfiakhoz vagy nőkhöz rendelnek
4. A csoport ezután megbeszélést folytat arról, hogy közösségükben melyik hatalmi arc jelenik meg, és hogyan lehetne a láthatatlan és rejtett formákat láthatóvá tenni és pozitív irányba alakítani.
5. A fókusz ezután arra kerül, hogyan használható a hatalom (különösen a belső hatalom) társadalmi változás létrehozására a civil társadalomban. Minden résztvevő átgondolja, milyen hatalmi erőforrásai vannak, és készít egy listát arról, hogy ezek hogyan támogathatják vagy akadályozhatják a változás elérését. Egyes esetekben ugyanaz az erőforrás egyszerre lehet támogató és gátló. Használhatják az előre elkészített lapot vagy saját gondolattérképet is készíthetnek.
6. Az egyéni reflexió után a résztvevők párokban átbeszélik, melyik számukra a két leghatékonyabb és a két leginkább akadályozó hatalmi erőforrás.

Reflexió

A záró körben a résztvevők megosztják egymással, hogy mely erőforrások bizonyultak számukra a leghatékonyabbnak, és inspirálódnak egymás tapasztalataiból.

D9. A változás járműve

Ez a tevékenység lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy kapcsolatokat teremtsenek a társadalom különböző strukturális elemei között, a demokrácia előmozdítása érdekében. A szimbolizáláson keresztül megtalálják azokat a horgonypontokat, ahol és hogyan válhatnak aktívvá egyénileg és közösségként.

Célok	Beállítás és anyag	Korosztály és csoportlétszám	Időtartam
·A demokrácia folyamatos utazásként való értelmezése ·A demokratikus változási folyamatok holisztikus megközelítése ·Motiváció keresése a demokrácia előmozdítását célzó változási folyamatok elindításához	· Flipchart Színes tollak, papír, olló és ragasztó	• 16+ • 5 – 20 résztvevő	60 perc

A facilitáció lépései

1. Alkoss 2-4 fős csoportokat. Kérd meg a csoportokat, hogy vegyenek egy darab papírt és különböző színű tollakat, és rajzolják le a következő formákat tetszőleges méretben/kialakításban.

Adj nekik 30 másodpercet a következő formák mindegyikére:
·egy háromszög, egy téglalap, egy kör, egy másik kör, egy félkör, egy hosszú téglalap

2. Most a csoportokat arra kérik, hogy ezeket a formákat felhasználva építsenek egy „innovatív” típusú járművet, amely repülhet, ugrálhat, mozoghat... Ezután találjanak ki egy kreatív nevet a járművüknek. Egy rövid körben mindenki megmutatja (anélkül, hogy elmagyarázná!) a járművét a hozzá tartozó címmel.

3. A résztvevőket arra kérik, hogy járművüket tekintsék az „úton lenni” metaforájának, az európai demokrácia előmozdítása felé vezető útnak. Egyénileg a következő kérdésekre reflektáljanak ezzel a metaforával:

·Mi hajtja a járművet? Van motor, vannak külső hatások?
·Ki ül a kormánykeréknél? Egyedül vagy másokkal vezet?
·Mi a legfontosabb alkatrész, ami nélkül a járműved már nem működne? Melyik rész lehet teher, amit talán ki kellene rúgni?
·Van-e kitűzött irány? Látható-e az út és a cél? Vannak-e buktatók?
·Honnan tudod, hogy az út sikeres volt, van-e végeredménye az átalakulásnak?

4. Ezt követően a résztvevők két másik résztvevővel eszmecserét folytatnak ezekről a pontokról, és jegyzeteket készítenek a legfontosabb meglátásokról az antidemokratikus tendenciákkal való szembeszállás, valamint az európai demokrácia előmozdításának lehetőségeivel és korlátaival kapcsolatban.

Reflexió

A plenáris ülésen minden csoport bemutatja és vizualizálja az eredményeit. A facilitátor egy beszélgetést vezet, amely arra a kérdésre összpontosít, hogy mikor és hogyan válhatnak sikeressé a közösségi szerepvállalás struktúrái, és ki mivel tud ehhez hozzájárulni.

3. Rész:
Hogyan szervezzünk egy képzést?

Tréning összeállítása téma szerint

A 40 tevékenység sorrendje az önreflexió és a másokkal való szembenézés, valamint a tudás, az értékek és a dilemmák kezelése közötti egyensúlyt követi. Amikor egy ilyen tevékenységeket alkalmazó képzésen gondolkodsz – esetleg a saját meglévő anyagaiddal kombinálva –, használhatod a következő grafikus áttekintést, amely a négy aspektus összes tevékenységét bemutatja alkategóriáikkal együtt. Ez lehetővé teszi a konkrét célok és a kívánt fókuszok megtervezését.

A megközelítés: Identitás és értékek

Alkategória: Az én identitásom, mások identitása

A1. Ki vagyok én?

A3. A nevem története

A10. Az identitásom négy aspektusa

A4. Életvonal

A9. Közösséghez tartozás

Alkategória: A demokrácia, annak minősége és értékei

A2. Gyorsrandi a demokráciáról

A8. Gyengíteni a gyengeségeket? Erősíteni az erősségeket!

A5. Közmondások, értékek és a vitorlás hajó

A6. Értéktérkép

A11. Idézetek a demokráciáról

A7. Mit ad nekem a demokrácia?

Co-funded by the European Union

B. megközelítés: Konfliktusok és dilemmák kezelése

Alkategória: Dilemmák

- B1. Az ideális aktív állampolgár és politikus
- B9. A bennem élő populista hangok
- B8. Az én értékeim, a te értékeid
- Értékaukció
- B5. Itt vagyok: a helyünk meghatározása a közösségünkben
- B11. Légy te a változás, amit a világban látni szeretnél

Alkategória: Mások nézőpontjainak feltárása

- B2. A hiányosságoktól az aktív állampolgárságig
- B3. Aktív állampolgár építése
- B10. Figyelmes meghallgatás
- B4. Az én és a mi Európa-házunk
- B6. Ütköző értékek

C. megközelítés: Szembesülés az antidemokratikus szlogenekkel

Alkategória: Mik az antidemokratikus szlogenek, álhírek stb.?

- C2. A másik helyében: a versengő beszélgetés
- C7. Antipopulizmus? Antidemokratikus szlogen? Gyűlöletbeszéd?
- C3. Két tény, egy hazugság
- C4. A véleménynyilvánítás szabadsága? Álhírek?
- C6. Hiedelmek, amelyekben hiszünk

Alkategória: Hozzáállások és technikák az aktív részvételhez

- C1. A vélemények különbségek feltérképezése
- C5. Vélemények a saját világomon túl
- C8. Cselekvés! Beavatkozási technikák
- C9. A demokratikus döntéshozatal öt lépése

D. megközelítés: A hatalom, a privilégiumok és a diszkrimináció struktúrái

Hogy konkrétabb, témánkénti példákat is említsünk, bemutatunk néhány példát az Ön által érdemes témák szerint. Ezek messze nem fedik le az összes lehetséges tevékenységet vagy témát, de iránymutatásul szolgálhatnak saját témaalapú képzésének kidolgozásához.

Konkrét példák különböző időtartamokra és célcsoportokra

Hogy még konkrétabbá tegyük, itt számos minta-foglalkozást talál európai partnerektől, amelyek inspirációt és bátorságot adhatnak ahhoz, hogy aktívvá válj a saját kontextusodban. A foglalkozások időtartama három naptól egészen egy nagyon rövid, mindössze 60 perces beavatkozásig terjedhet.
Általánosságban elmondható, hogy minden tevékenység lehetőséget ad az adaptációra és a meglévő tevékenységekkel való kombinálásra is.

Co-funded by the European Union

1. példa:
Három nap az iskolában

Cím

1. nap: Saját identitásom és értékeim

Célcsoport

Fiatalok, diákok, ifjúsági vezetők, ifjúságsegítők, ifjúsági vezetők képzői, tanárok, tanárképzők
16-30 éves fiatalok / 30 éves kortól fiatal felnőttek

Célok

·A közösség fogalmának átgondolása az egyéni identitásokból és értékekből kiindulva.

·A demokrácia csoportkoncepciójának kidolgozása idézetek és a résztvevők életéhez kapcsolódó személyes gondolatok alapján.

Beállítás és anyag

·Flipchart
·Üres papírlapok
·Öntapadós cetlik
·Tollak és színes ceruzák
·Székek nyitott köre

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
15 perc	Ki vagyok én?	Identitás és értékek
30 perc	B5. Itt vagyok: helytállás a közösségünkben	Ellentmondó értékek, közösség és aktív állampolgárság
30 perc	A11. Idézetek a demokráciáról	A demokrácia fogalmának bemutatása: mások szemszögéből a demokrácia
50 perc	B2. A hiányosságoktól az aktív állampolgárságig	Egyéni elvárások a társadalommal és a demokráciával szemben
50 perc	A7. Mit ad nekem a demokrácia?	A demokrácia előnyei: egyéni nézőpont
10 perc	Végső reflexió	Mit viszünk haza a mai tevékenységekből?

Co-funded by the European Union

Cím

2. nap: Találkozás a többiekkel: demokrácia és dilemmák

Célok

·A társadalommal szembeni ellentmondó értékekhez és egyéni elvárásokhoz kapcsolódó dilemmák tudatosítása

Beállítás és anyag

·Lego® Serious Play® kockák (ha nincs, a tevékenységek öntapadós jegyzetekkel és flipcharttal adaptálhatók)
·Üres dilemmatáblázatok
·Flipchart
·Üres papírlapok
·Öntapadós jegyzetek
·Tollak, színes ceruzák és filctollak
·Székek nyitott köre
·Egy nagy kép egy névtelen, aktív polgárról

+ *Házi feladat a következő napra:* populista és demokráciaellenes szlogenek keresése és listázása a közösségeikben, a hagyományos médiában, a közösségi médiában és a mindennapi életben.

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
20 perc	B10. Figyelmes hallgatás	Empatikus és aktív odafigyelés mások történeteire és értékeire
120 perc	B11. Légy te a változás, amit a világban látni szeretnél / variációk a Lego® kockákkal való építési dilemmákra	Ellentmondó értékek, együttműködés a dilemmák megoldására
50 perc	B3. Aktív polgár építése Lego®-val	Idealizálás, ütköző értékek, együttműködés a dilemmák megoldása érdekében, aktív állampolgárság és konkrét cselekvések
10 perc	Végső reflexió	Mit viszünk haza a mai tevékenységekből?

Co-funded by the European Union

Cím

3. nap: A viták erőszakmentes kezelése

Célok

·Az antidemokratikus szlogenek, a populista feltételezések és a gyűlöletbeszéd meghatározása, valamint azok kezelése a mindennapi beszélgetésekben.

·Speciális technikák elsajátítása az antidemokratikus szlogenek konstruktív kezeléséhez.

·Saját céljaink és prioritásaink kidolgozása az antidemokratikus és populista szlogenek kezelése során.

Beállítás és anyag

·Értéktérkép
·Flipchart
·Üres papírlapok
·Öntapadós cetlik
·Tollak és színes ceruzák
·Híres emberek képei
·Karakterkártyák
·Időzítő

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
35 perc	A6. Az Értéktérkép	Tudatában lenni a kognitív torzításoknak önmagunk és mások vizualizációjában, és megoldásokat keresni a szakadék áthidalására.
30 perc	C7. Populizmus? Demokráciaellenes szlogenek? Gyűlöletbeszéd?	A populista kijelentéseket, az antidemokratikus szlogeneket és a gyűlöletbeszédet definiáló, azonosító és megkülönböztető jegyek
30 perc	D4. Amikor a szavak valósággá válnak	Gondolkodj el a nyelv valóságra gyakorolt hatásán, és fejlessz tudatosságot a diszkrimináció ismétlődésének elkerülése érdekében.

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
60 perc	C8. Akció! Beavatkozási technikák	Érvelési technikák elsajátítása és gyakorlása mindennapi helyzetekben
20 perc	C2. A helyükben járni: a versengő párbeszéd	Tanulj meg a populisták helyébe lépni, megérteni az antidemokratikus nézetek mögött rejlő okokat, valamint empátiát és konstruktív hozzáállást kialakítani a vitákhoz.
10 perc	Végső reflexió	Mit viszünk haza a mai tevékenységekből és a foglalkozásból?

Co-funded by the European Union

2. Példa
Idősebb tanulók: Aktív állampolgárság és értékek

Célok

·A demokrácia és az aktív állampolgárság személyes szintű felismerése és megértése

·Különböző vélemények és gondolatok kifejezése és megvitatása

Beállítás és anyag

·a csoport tagjai jól ismerik egymást, mert vagy ugyanabba az órára járnak, vagy hetente találkoznak és közösséget alkotnak

·székek nyitott köre a tanteremben vagy a közösségi térben

·flipchart papírok (10 db)

·színes filctollak

Célcsoport

Általános iskolás diákok, fiatalok – 14 – 15 éves diákok

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
10 perc	Bevezetés és csoportszabályok – 5 perc Energia- Hogy érzed magad?	Miért vagyunk itt, mi a foglalkozás célja, a projektről stb.
20 perc	1. rész: A demokrácia mint életforma	A demokrácia lehorgonyzása, mint valami, ami itt és most releváns
15 perc	A2. Gyorsrandi a demokráciáról	Egymás és a téma mélyebb megismerése egy szokatlan kommunikációs környezetben
15 perc	A11. Idézetek a demokráciáról	Ismerkedés a demokráciával kapcsolatos történelmi és jelenlegi gondolkodókkal, valamint vitatott álláspontokkal
15 perc	A9. Közösséghez tartozás – a közelebb kerülés lépései	Felismerve a demokrácia közös építésének szükségességét és megvitatva az integráció témáját
15 perc	3. rész: A demokratikus értékelés integrálása	A foglalkozás hatásainak értékelése részvételen alapuló módon

2. változat Idősebb tanulók: Aktív állampolgárság és értékek

Célcsoport
Középiskolás diákok, fiatalok – 16 – 19 éves diákok

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
10 perc	Bevezetés és csoportszabályok – 5 perc Energia – Hogy érzed magad?	Miért vagyunk itt, mi a foglalkozás célja, a projektről stb.
15 perc	4. rész: Tíz tézis az aktív állampolgárságról	A különböző cselekvési területek relevanciájának megvitatása a diákok mindennapi tapasztalataival összefüggésben
20 perc	B6. Értékárverés	Annak mérlegelése, hogy az értékeknek van-e gazdasági értékük, és hogyan kezeljük a szűkösséget, amikor nem minden érték áll rendelkezésre.

Co-funded by the European Union

2. Példa
Idősebb tanulók: Aktív állampolgárság és értékek

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
15 perc	B1. Az ideális aktív állampolgár	Az aktív állampolgár ideáljainak megvitatása és példák megtalálása számukra
15 perc	B8. Az én értékeim – a te értékeid	Fontos személyes értékek életrajzi feltárása, közös vonásaik, de különösen a közöttük lévő feszültségek feltárása
15 perc	3. rész: A demokratikus értékelés integrálása	A foglalkozás hatásainak értékelése részvételen alapuló módon

Co-funded by the European Union

3. példa:
Rövid beavatkozás a nyugdíjas klubbal

Tárgy
Terjesszétek a demokrácia üzenetét a családotokban!

Célcsoport
Nyugdíjas csoport – 65 éves és idősebb

Célok
·A demokráciával kapcsolatos ismeretek bővítése
·A demokráciáról szóló beszélgetések kezdeményezése a fiatalokkal a saját családjukban és környékükön

Beállítás és anyag
·a csoport tagjai jól ismerik egymást egy nyugdíjasklub tagjaként
·közösségi kávézó asztalain
·flipchart papírok (10 db)
·színes filctoll

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
5 perc	Bemutatkozás és csoportszabályok – 5 perc	Miért vagyunk itt, mi a foglalkozás célja, a projektről stb.
15 perc	A2. Gyorsrandi a demokráciáról	Egymás és a téma mélyebb megismerése egy szokatlan kommunikációs környezetben
15 perc	A11. Idézetek a demokráciáról	Ismerkedés a demokráciával kapcsolatos történelmi és jelenlegi gondolkodókkal, valamint vitatott álláspontokkal
15 perc	3. rész: A demokratikus értékelés integrálása	A foglalkozás hatásainak értékelése részvételen alapuló módon

Co-funded by the European Union

4. példa:
Félnapos képzés fiatalokkal

Cím
Állj ki Európáért!

Célcsoport
Fiatal diákok – 14 éves kortól fiatal felnőttekig

Célok
·Az értékek és a demokrácia tudatosságának növelése
·Az európai demokratikus attitűdök megvitatása

Beállítás és anyag
·tanterem vagy oktatási intézmény
·székek nyitott köre
·flipchartok és papírok
·projektor

Co-funded by the European Union

4. példa:
Félnapos képzés fiatalokkal

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
75 perc	Köszöntés és bemutatkozás	A résztvevőket üdvözlik, az oktatók bemutatkoznak.
15 perc	A2. Gyorsrandi a demokráciáról	A résztvevők egymással párbeszédet kezdeményezve aktivizálódnak.
60 perc	B4. Az én és a mi európai házunk	A résztvevők nagy papírlapokra rajzolják le közös európai elképzeléseiket az „Én európai házam” témakörben. Megvitatják a csoportposzterek közötti hasonlóságokat és különbségeket.
30 perc	KÁVÉSZÜNET	

Co-funded by the European Union

4. példa:
Félnapos képzés fiatalokkal

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
90 perc	C7. Populizmus? Demokráciaellenes szlogen? Gyűlöletbeszéd?	A résztvevők kis csoportokban fognak dolgozni. Minden csoport egyedi feladatot kap, amely különböző formátumokat foglal magában, és a konkrét téma kihívásainak megvitatásával kontextusba helyezik termékeiket.
30 perc	Előadás	A szemináriumi terem „színházzá" alakul át, és a kis csoportok ünnepélyesen bemutatják eredményeiket.
30 perc	Értékelés, gyakorlatba való átültetés és visszajelzés	Az Európa-házat elfoglalják, és áthelyezik a praxisba.

Co-funded by the European Union

5. példa:
Délutáni edzés fiatalokkal egy futballklubban

Cím
Konfliktusok a demokráciáért!

Célcsoport
Helyi sportklub tagjai – 18 és 29 év közötti fiatal felnőttek

Célok
·A sportklubban fennálló konfliktusok átgondolása
·Az egymás közötti különbségekhez való értékalapú hozzáállás megismerése
·A futballpályán elhangzó szlogenek miatti beavatkozás technikáinak gyakorlása

Beállítás és anyag
·A sportklub tárgyalójában
·Asztalok megszokott használata elvárt környezetként a biztonságérzet szempontjából
·Projektor impulzusokhoz
·Táblák a megjelenítéshez
·A foglalkozás után közös grillezés.

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/Referencia*	*Tartalom*
30 perc	C9. A demokratikus döntéshozatal öt lépése – 1. rész	Konfliktusok és jelentőségük az együttélés szempontjából. Példák gyűjtése a sportklubból „könnyed módon”
60 perc	A9. Közösséghez tartozás – a közelebb kerülés lépései	A sportklubban való integrációval kapcsolatos mindennapi tapasztalatok összekapcsolása – ki van bent, ki nincs?
15 perc	KÁVÉSZÜNET	
45 perc	B11. Légy a változás, amit a világban látni szeretnél!	Konfliktusos helyzetek és szlogenek gyűjtése a sportklubtól. Csoportos munka velük.

Co-funded by the European Union

5. példa:
Délutáni edzés fiatalokkal egy futballklubban

Idő	Tevékenység/Referencia	Tartalom
60 perc	C8. Akció! Beavatkozási technikák	Céljaink megbeszélése, amikor szembe akarunk nézni másokkal és szlogenjeikkel. Három beavatkozási technika megismerése. Minta szerepjátékok elvégzése
30 perc	C5. Vélemények a világomon túl –2. változat	Elmélkedés arról, mi történne, ha a sportklubunkban a teljes harmónia mellett döntenénk – vagy ha úgy döntenénk, hogy mostantól nagyon egyértelműen, sőt ellenségesen fogunk viselkedni a konfliktusok során.
30 perc	D6. Demokráciapróba a csoportunkban	Személyes reflektálás arra, hogyan javíthatja a futballklub a belső demokráciáját

StandUp for Europe!
Co-funded by the European Union

6. példa:
Egynapos képzés diákokkal

Cím

Az igazság leleplezése: Álhírek és összeesküvés-elméletek a digitális korban

Célcsoport

15 és 17 év közötti középiskolás diákok

Célok

·A hamis hírek és összeesküvés-elméletek terjedésének és valós következményeinek tudatosítása.

·Az összeesküvés-elméletek vonzóvá tételét eredményező érzelmi és pszichológiai tényezők megértése.

·A fiatalok felhatalmazása arra, hogy felelősségteljesen azonosítsák, reflektáljanak rájuk és reagáljanak a környezetükben található félretájékoztatásra.

Beállítás és anyag

·Iskolai tanterem vagy szemináriumi terem, felszerelve:
·Székek nyitott köre (párbeszédhez és empátiaépítéshez)
·Flipchartok és filctollak
·Öntapadós cetlik
·Projektor és hangszórók
·Álhírek és közösségi média főcímeinek nyomtatott mintái
·Nagyméretű papírlapok közös csoportmunkához

Co-funded by the European Union

Menetrend

Idő	*Tevékenység/ Referencia*	*Tartalom*
30 perc	C3. Két tény, egy hazugság	A résztvevők két igaz és egy hamis állítást osztanak meg magukról; a többiek találgatnak, melyik a hamis. Bevezetés a hamis és a valós információkba.
60 perc	Impulzus és vita: A2. szakasz 2. kötet – A megközelítés elmélyítése	Rövid bemutatás arról, hogyan terjednek az álhírek, és miért hisznek az emberek bennük. Példák a kiváltó okokra országos kontextusból.
20 perc	KÁVÉSZÜNET	

Co-funded by the European Union

Idő	Tevékenység/Referencia	Tartalom
40 perc	C6. Mítoszok, amikben hiszünk	A diákok kis csoportokban dolgoznak, hogy felsorolják a helyben vagy online hallott összeesküvés-elméleteket vagy álhíreket. Elemzik az érzelmi/pszichológiai vonzerejüket.
60 perc	EBÉDSZÜNET	
60 perc	C4. Szólásszabadság!? Álhírek!?	Csoportok vitája: Mikor válik károssá a szólásszabadság? A közösségi média, az influenszerek és a botok szerepe.
40 perc	C5. Vélemények a világomon túl – 1. változat	A diákok megvitatják, hogyan kezeljék az alternatív véleményeket, és mikor változtatnák meg a saját véleményüket.
20 perc	Néma reflexió és bezárkózás	Benyomások köre. Mit tanultál? Mire fogsz mostantól kritikusabban figyelni? Írásbeli elmélkedés vagy megosztó kör.

Tippek trénereknek: a folyamat fontosabb az eredményeknél

A következő 15 irányelv némi eligazítást nyújthat, amikor egy facilitátor kihívást jelentő helyzetekkel szembesül. Ezeket annak a ténynek a figyelembevételével dolgozták ki, hogy alapvetően az egész képzés kihívást jelent, ha valóban egy részvételen alapuló, interaktív és nyílt folyamatban zajlik, amely lehetővé teszi a demokrácia és a demokratikus értékek feltárását magában a környezetben.

Tehát a tisztázás kedvéért: ezek az irányelvek nem „receptek" a cselekvésre vonatkozóan, és nem is lehetnek azok. Ez alapvetően ellentmondana magának a képzési kézikönyvben bemutatott megközelítésnek. Ugyanakkor orientációként, keretként a trénerek közötti megbeszélések alapjául is tekinthetők, akik aztán gyakorlati „lefordításokat" találnak a képzési tapasztalataikban.

A didaktikai háttérről, a tréner szerepéről, a csoportdinamikáról, a nyitott tanulási folyamatokról, a tanítás és tanulás elméleti aspektusairól, valamint mindezek online környezetbe való átültetéséről sokkal többet talál a 2. kötetben – A megközelítés elmélyítése, amely ehhez a képzési kézikönyvhöz tartozik.

1. A pohár félig tele van. Használd az erőforrásokat és a megbecsülést a tanulási folyamatok fontos kereteként.

2. Dolgozz a résztvevőkkel szemmagasságban, és ugyanakkor ne gondold vagy tégy úgy, mintha egyenlő hatalmi viszonyok lennének.

3. Vedd figyelembe az egyes résztvevők igényeit, és légy tudatában annak is, hogy a társadalomban többé-kevésbé hatalmi csoportokhoz tartoznak.

4. Amikor úgy gondolod, hogy tudod, mi a legjobb a résztvevők számára, itt a jó alkalom, hogy visszajelzést kérj tőlük, hogy ellenőrizd, még mindig a saját tanulási útvonalukon haladnak-e.

5. Tégy úgy, ahogy mondod. Próbálj meg a legjobb példakép lenni a részvételen alapuló megközelítésedben. Kérd meg a résztvevőket, hogy rendszeres körökben adjanak visszajelzést.

6. Teremts egyensúlyt a rugalmasság és a megbízhatóság között.

7. Légy tisztában a csoportdinamikával, és kérd meg őket, hogy dolgozzanak a részvételen alapuló megközelítéseden.

8. Teremts egyensúlyt az egyének, a csoport egészének és a téma igényei között, és biztosíts támogató tanulási környezetet.

9. Támaszkodjon a résztvevők azon képességére, hogy felelősséget vállaljanak a saját tanulási folyamatukért.
10. Légy átlátható a döntéshozataloddal kapcsolatban, és vond be a résztvevőket a folyamatba.

11. Adj lehetőséget a résztvevőknek arra, hogy tapasztalataikból tanuljanak, ne csak az új ismeretek megszerzéséből.

12. Használd a csoportot modellként a társadalom számára, és alkalmazz olyan tevékenységeket, amelyek valódi változást hoznak a csoportban (és a társadalomban).

13. Használd az irritációt a mély és átfogó tanulási folyamatok fontos részeként. Ugyanakkor ügyelj arra, hogy az irritáció ne váljon olyan fenyegetéssé, amely megakadályozza a tanulást.

14. Támaszkodj az egyes csoportok sokszínűségére, és vesd fel az egyenlőtlenség és a diszkrimináció kérdéseit; ne a (hamis) harmóniára törekedj, hanem aktívan kezeld a konfliktusokat.

15. A fű nem nő gyorsabban, ha kihúzod. Próbálj ki új módszereket, és fogadd el azt is, hogy nem erőltetheted a tanulási folyamatokat. A tanulás ismétlést és időt igényel.

A demokratikus értékelés integrálása

Az értékelés problémája

Sok képzésen gyakran használnak visszajelző lapokat vagy kis online felméréseket. Az értékelési szakértők gyakran „boldogságlapoknak" nevezik őket kissé lekicsinylő módon – és valóban, a cél gyakran az, hogy megtudják, mennyire elégedettek vagy boldogok a résztvevők egy képzés végén. Projektünk fényében a kérdés az, hogy a „boldogság" vagy az „elégedettség" (az egyetlen) releváns kategória-e a siker nyomon követéséhez. Ezenkívül a szabványosított visszajelző és értékelő kérdőíveket gyakran szakértői kör tervezte – a kérdések megfogalmazása és típusa gyakran távol áll a képzés konkrét valóságától. A mennyiségi számolás és az összehasonlíthatóság érdekében ezek absztraktak és nem gyökereznek a képzési élményben. Végül a résztvevőknek gyakran fogalmuk sincs, mi fog történni az adataikkal a kérdőívek kitöltése után – hogyan fogják azokat felhasználni vagy visszaélni velük?

Boldogság, absztrakció és átláthatatlanság – három olyan érték, amelyek nem igazán illeszkednek az európai demokrácia előmozdításáról szóló képzések demokratikus elképzeléséhez. Sőt, ha így végzünk értékelést – nem úgy működünk, mint a közösségi média platformjai? Boldoggá tenni az embereket, felhasználni az adataikat, és algoritmusokat használni a manipulációjukra (azaz célzott hirdetéseket küldeni nekik).

Az értékelés jó példa arra, hogyan válnak az oktatók jó szándékai az általuk valójában elérni kívánt célok ellentmondásává. Ezért szükség van arra, hogy magát az értékelést is demokratikus hozzájárulássá alakítsuk az átfogó tanulási folyamathoz.

Ha többet szeretne megtudni erről a megközelítésről és annak hátteréről, kérjük, lapozzon a 2. kötethez – A megközelítés elmélyítése, amely a kézikönyvtől különálló kiadvány. Itt egy gyakorlati módszert mutatunk be az értékelés demokratikus integrálására a képzési tanulási folyamat részeként.

Gyakorlati demokratikus értékelés a képzésben

Ideális esetben a demokratikus értékelés folyamatát már a képzés elején, szerves részeként kezdi az 1–3. lépésekkel. Gyakorlatilag, ha nincs elég ideje, csak a 4–6. lépésekre koncentráljon.

1. Ismertesse a résztvevőket a demokratikus értékelés négy alapvető értékével (lásd 2. kötet – A megközelítés elmélyítése). A hangsúly azon a megértésen van, hogy az értékelés az értékekről szól, és maga az értékelés bizonyos értékeket képvisel.

2. Ezután hagyja, hogy a kis csoportok kidolgozzanak „sikerszimbólumokat". Az értékelés valaminek az értékéről szól, hogyan szimbolizálná ezt a pozitív értéket és a képzés sikerét? A szimbolizáláshoz használhat színes tollakat és papírt, vagy akár néhány Lego® kockát is. Kérje meg a résztvevőket, hogy adjanak inspiráló nevet a szimbólumuknak.

3. Hagyja, hogy minden csoport bemutassa a szimbólumait, és azt, hogy mit tartanának a képzés sikerének lényegének. Itt a demokratikus impulzus azonnal világossá válik: nemcsak a trénerek, hanem a résztvevők is eldöntik, hogy mi a siker; továbbá (részben) felelőssé válnak azért, amit leírnak, és inspirációt kapnak annak elérésére.

4. Kérje meg a csoportokat, hogy gondolják át, milyen jó kérdéseket szeretnének látni egy visszajelző kérdőívben, hogy megtudják, megfeleltek-e a siker leírásának. Lehetnek szakmai, személyes, igen/nem vagy mennyiségi kérdések, illetve lehetnek életrajzi információkra vagy történetmesélésre vonatkozó kérdések.

5. A csoportok tegyék fel a kérdéseket, és közösen döntsék el, hogy melyeket építsék be egy kérdőívbe a képzés végén. A gyakorlatiasság kedvéért használjon különböző flipchartokat a kérdések leírására. Ideális esetben 5-7 kérdésből kell állnia.

6. A képzés végén kérje meg a résztvevőket, hogy egyénileg vagy párokban válaszoljanak a flipchartokon található kérdésekre. Adjon időt az összes válasz áttekintésére, majd egy utolsó körös állítások megtételére.

A képzés során végzett értékelésnek ez a módja azt mutatja, hogy a részvétel, a megbecsülés, az átláthatóság és a kreativitás hogyan válhat a visszajelzési eljárásokkal kapcsolatos új tapasztalat részévé.

4. Rész:
Útmutató az európai polgárok számára

Itt szeretnénk összefoglalni az eddig elhangzottakat. Ez a rész egy foglalkozás után összefoglalóként, valamint az érdeklődő együttműködő partnerek számára áttekintő eszközként is használható. Túlmutat egy adott képzésen, és a társadalmi-politikai hátteret és a fogalmi elméletet konkrét tippekké és lépésekké alakítja.

A beavatkozás szükségessége

Miért kellene cselekedned?

Végzetes lenne, ha az a benyomás támadna, hogy nincs is szükség valódi beavatkozásra, csak arra, hogy elfogadó módon próbáljunk megállapodni. Ez több okból is helytelen lenne. Az alapszabály az, hogy ha hallgatsz, akkor egyetértésnek tekintendő. Ez olyan helyzetet teremthet, amelyben a szélsőséges diskurzus erősebbé válik, mivel természeténél fogva hangos és érzelmes. Nyilvános helyzetekben ott vannak a „nézők", a bizonytalanok, a hallgatók is. Ők a tényleges címzettek, ők a legvalószínűbbek arra, hogy meggyőzzék, esetleg lebeszéljék őket a „hamis" állításokkal való egyetértésről. Gondosan megfigyelik majd, hogyan reagálsz az antidemokratikus szlogenekre. A beavatkozás világossá teszi, hogy a szupermarketek pénztárainál, villamosokon, vonatfülkékben, kerti kerítéseknél, menzákon, családi ünnepségeken és barátok között stb. a „légi szuverenitást" nem szabad azok kezébe adni, akik gátlástalanul hirdetik a szlogenjeiket. Fontos, hogy állást foglaljunk a demokrácia, a civilizált civil társadalom mellett, különösen egy olyan időszakban, amikor ezt kirekesztő gondolkodásmód és pártok, szélsőséges csoportok és az ezekhez kapcsolódó attitűdök terjedése fenyegeti. Egy beszélgetés nem ér véget, amikor formálisan lezárult.

A mondottaknak továbbra is van hatásuk, esetleg egy megfelelő idő elteltével újragondolják, és összekapcsolják az időközben történt tapasztalatokkal. Ekkor bontakozhat ki a hatása. Végül is az antidemokratikus szlogenek nem csak szavakban fejeződnek ki. Zökkenőmentes az átmenet a szavaktól a tettekig. Akiket szóban becsmérelnek, azok erőszakos támadások áldozataivá válhatnak. Azok, akik közbeavatkoznak a kijelentések esetén, a fenyegetett és üldözött személyeket védik.

Mit tehetsz?

Ezen alapvető felismerés ellenére sokan, akik demokráciaellenes szlogenekkel szembesülnek, kiábrándulással vagy akár beletörődéssel reagálnak. Nem lenne tehát jobb elkerülni az ilyen beszélgetéseket? Úgysem lenne esélyed, csak felidegesíted magad, sőt, az eszkalációt is kockáztatod. Ez a hozzáállásodon és a stratégiádon múlik. Természetesen attól is függ, hogy milyen kockázati szint van jelen abban a társadalomban, amelyben élsz: „Egy személy kockázati szintje az autokrácia mértékétől, valamint a személyes és kollektív tényezőktől függ.

Ilyen tényezők az állampolgárság (vízumstátusz), a családtagok kiszolgáltatottsága, a nem, a faj, az etnikai hovatartozás, a beosztás rangidőssége és egyéb olyan tulajdonságok, amelyek többé-kevésbé sebezhetővé teszik az embert az önkényes fellépéssel szemben. Szemléltetésül: egy magas rangú, fehér férfi tudós, aki állampolgár, kevésbé van kitéve a veszélynek, mint egy ideiglenes vízummal rendelkező, színes bőrű nő. Ez még a működő demokráciákon belül is így van, és sokkal inkább az autokratikus rezsimekben.” (Lewandowsky et al. 2025, 12).
Íme néhány általános tanács, amelyeket a gyakorlati részben ismertetünk, az általános kockázatértékelésen alapuló képzési tevékenységek során:

Vállald a kezdeményezést!

A tapasztalat azt mutatja, hogy akik szlogeneket mondanak, azok azonnal támadásba lendülnek. Ezért azoknak, akik nem értenek egyet, kezdeményezniük kell, és vezetniük kell a vitát. Saját álláspontodat az emberi jogokra, az alapvető jogokra, a kereszténység vagy más vallások humanitárius alapelveire, a filozófiai etikára, a politikai meggyőződésekre vagy hasonlókra hivatkozva kell indokolnod. Bemutatja, hogy mely értékeket képviseled és véded. Ez szilárd alapot nyújt a saját érveidhez is.

Alakítsd ki a beszélgetés szabályait!

Ha túl hangos lesz, és minden összekeveredik – ami ilyen helyzetekben mindig így van –, akkor fontos szabályokat felállítani, és követelni azok betartását, pl. ragaszkodni ahhoz, hogy hagyjuk egymást befejezni a beszédet. A törzsvendégek szlogenjeit nem azzal a szándékkal hirdetik, hogy valódi beszélgetéseket folytassanak. Ahhoz azonban, hogy legalább egy alapvető eszmecserét lehetővé tegyenek, az embereknek ragaszkodniuk kell ahhoz, hogy meghallgassák egymást.

Témánként egyszerre

Ne vegyen részt a szlogenek ugrálásában. A szlogenek főszereplői gyakran váltanak témáról témára, amikor szlogenjeikről beszélgetnek, divatos szavakként hozva fel a témát. Ezt lehetőség szerint meg kell állítani. Ha be akar lépni, ragaszkodjon a témához.

Figyeljen a bizonytalanokra!

Egy beszélgetés ritkán épül fel úgy, hogy csak két oldal legyen, határozottan mellette és egyértelműen felismerhető ellene. Általában vannak mások is a kettő között: közömbösek, kivárók, ülők, határozatlanok, tétovázók és halogatók. Ők – és nem azok kemény magja, akik csupán a szlogenjeiket szajkózzák – a vita valódi címzettjei. Ők azok, akik elsősorban számítanak: továbbra is nyitottak és megközelíthetőek, továbbra is lenyűgözheti őket az az elszántság, amellyel a szlogenekkel szembeni ellentmondásokat hangoztatják és érvekkel meggyőzik.

Kérdezzen konkrétan!

Azok, akik gátlástalanul hirdetik a szlogeneket, általánosságokba bocsátkoznak. Aztán meg kell kérni őket, hogy konkrétan fogalmazzák meg, mit jelentenek, azaz tegyék konkrétabbá a következő kérdések feltevésével: „Mit jelent ez pontosan és részletesen?”, „Melyik emberről beszél?”, „Milyen példákat tud mondani?”.

Oldja fel az általános „a” szót, de ne utasítsa vagy moralizáljon!

A külföldiek, a zsidók, a melegek, a politikusok… – a törzsvendégek asztali szlogenjeinek általánosítására jellemző, hogy milyen átfogóan kategorizálják az embereket. Ezért kell megkérdezni, hogy pontosan kikre gondol: például a külföldiek közé tartozik-e az olasz fogadós, a török zöldséges, a lánya spanyol osztálytársa, az osztrák, dán vagy holland határszomszéd, az iráni mérnök, a marokkói csomagküldő, az indiai informatikus, a japán menedzser, a szír szakember? Azok, akik előadást tartanak, ellenállást váltanak ki.

.Ki szereti, ha önkéntesen pedagógiai módszerekkel manipulálják? A tanítás arrogánsnak, mindentudónak tűnik, és elszigetelődéshez vezet. Akik moralizálnak, azaz felháborodottan felemelik a mutatóujjukat, azok a mélyebb, azaz jobb tudásukat akarják demonstrálni. Ez nem esik jól a szemüknek.

Érzelmek megszólítása

Az agresszió az érzelmek kifejezése; sokat elárul a velős megjegyzéseket és átgondolatlan szlogeneket tevő személy élethelyzetéről és szükségleteiről. Talán a kijelentés vehemenciája félelmet, fenyegetettség érzését, sérelmet árul el. Mindazonáltal a törzsvendégek asztala rendkívül alkalmatlan hely a terápiás kísérletekhez. Például, aki személyeskedik, és hangsúlyozottan szelíd hangon megkérdezi: „Mitől félsz?" vagy „Mi problémád van a ...-val?", az már veszített. Végül is ki akarná, hogy valaki kéretlenül belelásson a lelkébe, és akár pszichológiai problémát diagnosztizáljanak nála? Ráadásul ez lenne a rossz megközelítés: a rasszizmus például egyszerűen embertelen, és semmiképpen sem menthető kijelentés, még akkor sem, ha strukturális hiányosságok tünete. De az ilyen érzéseket mindenképpen komolyan kell venni. Talán a kissé eltérő kérdés, a „Miért lettél ennyire zaklatott?", egy teljesen új perspektívát nyit meg.

Építs hidakat, de szabj határokat!

Sok szlogen mögött egy szubjektíven megtapasztalt igazság húzódik meg. Falak építése helyett ezekben az esetekben értelmes lehet hidakat építeni. A megoldási képlet ekkor a következő lenne: „Neked is igazad van, de nézd...". Ez kapcsolatot teremt a másik személlyel, és megszakítja a merev konfrontációt. Még hidak építése esetén is határokat kell húzni. Mert nem lehet kompromisszum, ha az emberiség nyílt megvetéséről, a nyílt szélsőségességről vagy a tiszta rasszizmusról van szó.

Akkor a beszélgetést a lehető leggyorsabban be kell fejezni, ami azt jelenti: állj fel és menj el.

Válts perspektívát!

Miért van annyi védekező magatartás azokkal szemben, akik mások, másképp élnek, másképp néznek ki, más származásúak, más vallásúak? Esetleg irigység is közrejátszik? Ezt a feltételezést megválaszolhatod, de „mi" formában (mert a cél a hidak építése): „Talán csak féltékenyek vagyunk az életmódjukra és az élethez való hozzáállásukra?" Vagy rámutathatsz egy másik forgatókönyvre: „Mi lenne, ha magunknak kellene menedékjogot kérnünk?"

Maradj hiteles!

A meggyőzőképesség, a határozottság, a világosság, az egyenesség, az őszinteség és a hitelesség lenyűgöző, különösen azokra, akiknek problémájuk van a tekintéllyel (és ez gyakran a velős szlogenek mögött rejtőzik). Lenyűgözhetik őket azok az emberek, akik rendelkeznek ezzel a hatalommal.

Vigyél be szellemességet és iróniát!

Az irónia feltárja az abszurditásokat, tisztázza az ellentmondásokat és oldja a feszültséget. Egy példa: „Minden segélyezettnek van kutyája és mobiltelefonja." 1. lehetséges válasz: „Lője le a kutyáját?"; 2. lehetséges válasz: „Ez nagyszerű – mikor mész a segélyhivatalba?". Egy másik eset: „Újra szükségünk van a nemzettudatra." – Válasz: „Minden reggel zászlókat vonultatsz fel a kertedben?". A következő párbeszéd a dadaizmusra emlékeztet: „Németország a németeknek." – Válasz: „És pizza a pizzáknak." Azonban óvatosságra van szükség: itt nem cinizmusról van szó, hanem fáj, és súlyosbítja a helyzetet.

Csökkentse az állításokat!

Tudni kell, hogy a szlogenekhez vezető attitűdök egy élettörténet folytonosságának részét képezik. Ezek az emberek az évek során torz képeket szereztek. Az ellentétes állásponttal való szembesülés eleinte gyakran alig változik. Gyakran érvényes a következő: „Amit vita nélkül hiszünk, azt vitatással nem lehet cáfolni." Ennek a mondatnak van egy hihető magja. Azon a felismerésen alapul, hogy a szlogenek nemutolsósorban bizonyos pszichoszociális körülményeken és tényezőkön alapulnak. Azok, akik ellenzik őket, nem felelősek értük.

Gondolja át a hosszú távú hatást!

Egy beszélgetés nem ér véget a találkozás formális lezárásával. A mondottaknak tartós hatása van, különösen akkor, ha – lásd fentebb – az ellenfél hitelesen meggyőzte. Különböző okokból (pl. a hírnév vagy a presztízs elvesztésétől való félelem) a beszélgetés során gyakran nem tesznek engedményeket. A hallott szavak azonban hetekkel vagy hónapokkal később összekapcsolódhatnak az időközben szerzett tapasztalatokkal, és végső soron hatást gyakorolhatnak.

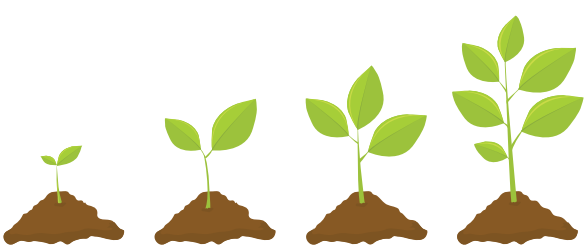

Tíz tézis az aktív állampolgárságról

Az európai értékek megerősítése a demokrácia olyan életformaként való elismerését jelenti, amelyben felelősséget kell vállalnunk. Végső soron arra a kérdésre vezethető vissza, hogy mit jelent aktív állampolgárnak lenni, hozzájárulni Európa közjójához. Egy aktív állampolgár megérti a felelősségét a demokrácia folyamatban lévő projektjében való részvételért; egy aktív állampolgár ezt a hozzáállást éli meg családjában, szomszédságában és közösségében, és másokat is kreatív együttműködésre ösztönöz. A következő tíz pont iránymutatásként értelmezhető az aktív állampolgári hozzáállás elsajátításához, és átfogó értelemben véve a „cselekvési bátorsághoz" (Hufer 2024).

1. Aktív állampolgárnak lenni több, mint választásokon részt venni

A demokrácia nemcsak intézményeken alapul, hanem személyesen mindannyiunkra kiterjed. Ne csak a „nagypolitikát" hibáztasd azért, ami nem működik körülötted. Amikor döntések születnek a családodban, a munkahelyeden vagy a környékeden, rajtunk múlik, hogy hozzájáruljunk-e nemzetünk további fejlődéséhez. A szenvedélyünk, az inspirációnk és a polgári értékeink döntik el, hogyan tudunk békésen együtt élni. A demokrácia jó példái gyakran olyan környékeken születnek, ahol az emberek élnek, és közvetlenül és érzelmileg megtapasztalják, hogy a társadalmi együttműködés és a kölcsönös felelősségvállalás, milyen erőteljes változást hozhat a jövő alakításában.

2. Az aktív állampolgárság a felelősségvállaláshoz és a sokszínűséghez mint életformához kapcsolódik.

A demokrácia nem egy egyszerűen követhető technika. Nincs abszolút iránymutatás a „jó" vagy „rossz" kérdésére. A demokrácia azt jelenti, hogy feladjuk azt az elképzelést, hogy egy központosított hatalom lesz felelős mindenki sorsáért. Inkább azt jelenti, hogy bátrak vagyunk, és szabadságunkkal reagálunk a tétben lévő kérdésekre. Ez a felelősség magában foglalja azt is, hogy vigyázunk, ne próbáljunk meg másokat uralni az elképzeléseinkkel. A demokráciának természetesen hatalomra van szüksége – de nem mások feletti hatalomra, hanem másokkal való közös hatalomra. Másokat nem ellenségnek kell tekinteni, hanem olyanoknak, akik képesek kritikusan megkérdőjelezni az elképzeléseinket, és hozzájárulni a jobb megoldásokhoz. Ez azt jelenti, hogy a lehető legnagyobb mértékben el kell fogadnunk a sokszínűséget a személyes életünkben.

3. Az aktív állampolgárság kreativitást jelent a békés együttélésben

A demokrácia nem csak alternatív irányokról szól; nem támaszkodhat csak máshonnan származó jó példákra. A demokráciának van egy kreatív összetevője, és mindenki sokszínű együttműködését igényli, beleértve a konfliktusok elfogadását és a tiszteletteljes döntések szükségességét. A részvétel történhet hivatalos állami intézményekben, helyi bizottságokban, a civil társadalom sokszínűségében és a spontán polgári cselekvési formákban. Minden esetben aktiválhatjuk a bennünk rejlő lehetőségeket, hogy kitágítsuk a kapott határokat, és meghívjunk másokat, hogy jobbá tegyék a kollektív életet mindenki számára.

4. Az aktív állampolgárság kíváncsiságot jelent

Jó, ha szakértők vagyunk a szakterületünkön. A demokrácia számára gazdagítóbb lehet, ha nyitott mások nézőpontjaira. Ez lehetőséget ad nekünk, különösen arra, hogy megértsük mások értékrendszerét és orientációját a közös világban. Tekintsünk túl az álláspontokon, érveken és tényeken, és próbáljuk megérteni azok reményeit, törekvéseit és félelmeit, akik teljesen különböznek tőlünk. Saját és mások lehetőségeinek megbecsülése fontos inspirációs forrás ahhoz, hogy a dolgokat másképp, kreatív módon tegyük.

5. Aktív állampolgárnak lenni annyit tesz, mint készen állni a vitára

A demokráciát a vita elfogadása erősíti – a kormány és az ellenzék, a civil társadalom és az állam, a különböző érdekcsoportok, a köztünk és az ellenfeleink között. A nyílt vita megakadályozza a radikalizálódást és a szélsőséges „igazságokat". Saját értékeinket csak az emberi jogok mindenki számára garantált keretrendszere alapján lehet megélni. Ezen a keretrendszeren belül mindig meg kell találnunk az egyensúlyt az álláspontjaink között, és aktívan teret kell nyitnunk mások álláspontjának. Ugyanakkor a vitára való felkészültség azt is jelenti, hogy őrizzük a vörös vonalat, amikor a szélsőségesek el akarják pusztítani a nyílt diskurzust, és erőszakos eszközöket fogadnak el érdekeik érvényesítésére.

6. Az aktív állampolgárság a dilemmák elfogadását jelenti

A demokrácia nem a nemzeti alkotmány alapvető jogainak lineáris átalakulása. Az alkotmányban és annak alapvető jogaiban számos dilemma található olyan értékek között, mint az individualizmus és a biztonság, a szólásszabadság és a méltóság, az egyenlőség és a különbözőség védelme. Ezen dilemmák elfogadása hozzájárul ahhoz, hogy a demokráciát a különböző helyzetekben ellentétes értékek egyensúlyozásának folyamataként értsük meg. El kell fogadnunk, hogy lehetetlen mindegyiket tökéletesen megvalósítani; a mi felelősségünk, hogy megkeressük, mi hasznos, vagy mi nem annyira hasznos egy adott pillanatban.

7. Az aktív polgárság a hatalom produktív felhasználását jelenti

A hatalmat gyakran negatív kategóriának tekintik, különösen a civil társadalomban és a közösségi projektekben. Ez problémás, mivel ez a hozzáállás hozzájárul a diszkrimináció és a privilégiumok láthatatlan struktúráinak kialakulásához. A privilégiumokkal rendelkező többség látszólag „természetes módon" használja hatalmát mások felett. Legyen tudatában a hatalomnak, és tegye egyértelművé, amikor az mások (főleg kisebbségek) feletti uralmat jelent. Használja a hatalmat produktívan, hogy másokkal együtt tegyünk dolgokat, és átlátható és nyílt módon egyesítse erőit.

8. Az aktív állampolgárság a hibák elismerését jelenti

A tudományban és a technológiában egyaránt fontos a hibákkal szembeni tolerancia a tökéletesség és a tökéletlenség közötti egyensúly megtalálásához. A politikai döntéseket gyakran csak azért kritizálják, mert nem valósítják meg az eredeti ötleteket és víziókat. Ez frusztrációhoz, a politikai kultúra romlásához és a demokráciában zajló politikai folyamatok kiábrándulásához vezet. A részvételi demokrácia csak a hibákat tartalmazó döntések elfogadásán alapul, és a további fejlődés forrása lehet. Értékeld a saját és mások hibáit, mint a jövő közös megtervezésére tett

9. Aktív állampolgárnak lenni azt jelenti, hogy készen állunk a hosszú távú folyamatokra

Gyakran vágyunk arra, hogy gyorsan megváltoztassuk a dolgokat, hogy azonnal mindenki érdekeit szolgáljuk. Légy tudatában annak, hogy a demokrácia egy nehéz, hosszú távú és soha véget nem érő folyamat, amely magában foglalja a történelem, a nemzetközi konfliktusok, az ellentétes csoportok, valamint a vagyoni különbségek keretfeltételeit. Nyitott szemre van szüksége a korlátozó feltételek irányába, amelyek itt és most megtehetők. Légy felkészülve arra, hogy visszalépj az azonnali sikertől és a jó ötletek gyors megvalósításától, és keresd, mi lehetséges a környezetedben rejlő erő és energia segítségével.

10. Aktív állampolgárnak lenni annyit tesz, mint a fenntartható demokráciakultúrára összpontosítani

A politikai döntések nemcsak technikai eszközök egy nemzet szolgálatára; a polgári kultúra részét képezik, amelyek megmutatják, mely értékek fontosak egy társadalom számára, és mely értékek nem válnak valóra. A „társadalmi klímát" és a közhangulatot a demokrácia, mint fenntartható projekt fontos mutatójaként kell nyilvántartanunk, és hozzá kell járulnunk a fenntarthatósághoz ökológiai, gazdasági és társadalmi értelemben. Ez a holisztikus megközelítés segít megérteni, hogy az átfogó értelemben vett kultúra a működő társadalom kötőanyaga. Az aktív állampolgároknak kell fenntartaniuk és megvédeniük a békés együttélés értékeit. Tartsuk nyitva a szemünket egy olyan holisztikus szemléletre, amely integrálja és magában foglalja az ökológia, a gazdaság és az emberi méltóság szükségességét.

5. Rész:
Az antidemokratikus szlogenek háttere

Dr. Klaus-Peter Hufer professzor megközelítése

Dr. Klaus Peter Hufer professzor az antidemokratikus szlogeneket (Stammtischparolen) eltúlzott, rasszista, populista, diszkriminatív és szexista kijelentésekként határozza meg, amelyek féligazságokon alapulnak és negatív előítéleteket terjesztenek. Ezek a szlogenek kategorizálják az embercsoportokat, a világot „ők"-re és „mi"-re osztják, és egyszerű válaszokat adnak összetett társadalmi problémákra. Gyakori példák: a külföldieket, menekülteket, zsidókat, muszlimokat, az EU-t, politikusokat stb. okolják a társadalmi problémákért. Az antidemokratikus szlogenek rasszizmust, diszkriminációt, idegengyűlöletet és tekintélyelvű nézeteket terjesztenek. Példák: a külföldieket, kisebbségeket, politikusokat stb. okolják a társadalmi problémákért.
Hufer azzal érvel, hogy bár az asztali szlogenek leegyszerűsítettek, nehéz spontán cáfolni őket, mivel kettős funkciót töltenek be – egyszerre agresszívak és önmegerősítési forrást jelentenek azok számára, akik hirdetik őket. Ezenkívül a logikus érvelés gyakran hatástalan, mivel az asztali szlogenek nem az észen, hanem alapvető értékítéleteken, hiedelmeken és elveken alapulnak. Hufer mindazonáltal ajánlásokat fogalmaz meg az asztali szlogenek cáfolatára, amelyeket „érvelési technikáknak" nevez. Klaus Peter Hufer alapvető érvelési technikája magában foglalja az eszkaláció elkerülését, a kérdezősködést, az érzelmek kezelését és a beszélgetések átirányítását a bizonytalan nézők befolyásolása érdekében. Ezek közé tartozik a szlogenvitákba való belekeveredés elkerülése, a kezdeményezés átvétele a vitában, a párbeszéd szabályainak felállítása, konkrét kérdések feltevése a részletek kiderítése érdekében, a hallgatósághoz való ragaszkodás, az etikai/ értékeken alapuló pozicionálás,

a szlogenek ellentmondásainak feltárása, a szókratészi kérdezés alkalmazása, a szlogenek mögött rejlő érzelmek kezelése, valamint a bizonytalan szemlélődőkre való összpontosítás, akiket az erős ellenérvek meggyőzhetnek. A cél nem csupán egy vita megnyerése, hanem egy szilárd, mégis megértő demokratikus hozzáállás demonstrálása. A szóbeli lefegyverzés kulcsfontosságú, mivel az asztalnál elhangzó szlogenek fizikai erőszakhoz vezethetnek. A cél az, hogy megfelelő, mégis őszinte módon szólaljunk fel, és bemutassuk, hogy a demokrácia továbbra is megengedi a másként gondolkodóknak a véleménynyilvánítást.

Klaus-Peter Hufer 2000-ben egy városi felnőttképzési központ gyakorló szakembereként és osztályvezetőjeként fejlesztette ki, valósította meg és folyamatosan fejlesztette saját tantervét. Az „Argumentationstraining gegen Stammtischparolen" (Érvelési tréning szlogenek ellen a törzsasztalnál) című programja a legismertebb állampolgári nevelési program Németországban. A mai napig képző és előadó Németország-szerte, hetente körülbelül két rendezvényt szervez. Más képzőket is képzett, akik szintén használják a programot. Számos németországi egyetem (különösen Essen/Duisburg, Köln és Augsburg) vesz részt a képzési programban, és minőségi kritériumokat és fejlesztéseket dolgoztak ki, valamint tanulmányokat végeztek. A kereslete meredeken megnőtt, különösen a 2015 utáni politikai események és a többszörös válságok miatt.

Mi is az az érvelési tréning a törzsvendégek asztali szlogenjei ellen? Klaus-Peter Hufer a következőképpen írja le: „A törzsvendégek asztali szlogenjei elleni érvelési tréning az érvelési tréning egy speciális esete, mivel politikailag robbanékony konfliktusos találkozások kezelését foglalja magában. Ebben az érvelési tréningben politikai nevelés zajlik – amelyet mindenki közösen kezdeményez és fejleszt.

A retorikai készségeket is elsajátítják és gyakorolják, de ez nem csupán üres retorikai tréning. A résztvevők önbizalma is erősödik, de ez nem egy individualizáló önismereti szeminárium." (Hufer 2022). A képzés célja, hogy elsajátítsa a provokatív, rasszista és demokráciaellenes szlogenek elleni küzdelem technikáit a személyes találkozások és konfrontációk konkrét helyzeteiben. Különböző technikákat gyakorolnak szerepjátékokban, például ellenkérdéseket vagy iróniát. Például az összeesküvés-elmélet hívők tipikus álláspontjait, a nyílt vagy burkolt rasszizmust és antiszemitizmust, a nőgyűlöletet vagy az Európa-ellenes előítéleteket vitatják meg. Az álláspontok lehetnek hangosak, provokatívak, bántóak, illegálisak és nyilvánvalóak – valamint burkoltak és akár tudattalanok is.

A spektrum az olyan kijelentésektől, mint például „Minden politikust el kellene gázosítani", egészen a meglehetősen feltűnésmentes szlogenekig és viccekig terjed, mint például „A nők nem tudnak parkolni". A kurzusok ezért azt is megtanítják a résztvevőknek, hogy elsősorban felismerjék az ilyen demokráciaellenes kijelentéseket, azonosítsák az alapul szolgáló értékeket, és szedjék össze a bátorságot, hogy érvekkel kiálljanak ellenük. Végül a résztvevőknek kritikusan kell megvizsgálniuk saját hozzáállásukat is, hogy elkerüljék az arrogancia gyanúját. A képzés elsősorban azoknak szól, akik már politikailag elkötelezettek, vagy hajlandóak erre. Nem célja a szlogenek használóinak megváltoztatása vagy egy érdektelen embercsoport motiválása. Ennek megfelelően a képzést elsősorban klubok, egyesületek, tanórán kívüli oktatási intézmények, nem kormányzati szervezetek és politikai pártok, egyházak, csoportok és hasonló civil szervezetek igénylik. Például foglalkozásokat tartanak bizonyos migráns csoportok, szakszervezetek vagy katolikus plébániák számára. A fő célcsoportok a 16 éves és idősebb fiatalok, valamint a felnőttek.

Ez a képzési kézikönyv kibővíti Hufer megközelítését, hogy erősebben integrálja az értékeket, a demokrácia dilemmáit, a kritikai önreflexiót, valamint a pszichológia és a politikaelmélet új meglátásait; fel kíván készíteni a párbeszéd fenntartására egy olyan helyzetben, amikor egyes országokban a lakosság több mint 30%-a hajlamos a populizmusra és/vagy szélsőségességre, ahogy azt a közelmúltbeli közvélemény-kutatások és választások ismételten kimutatták: kiterjeszti a megközelítést egy európai dimenzió hozzáadásával is, betekintést nyújtva számos európai ország helyzetébe.

Az európai partnerek meglátásai

Hasonlóságok és különbségek Európában

Az elemzések kimutatták, hogy vannak közös globális kihívások és közös európai társadalmi fejlemények, amelyek a populizmus és a szélsőségesség tendenciáihoz vezetnek. A pszichológiai háttér és az alapvető emberi szükségletek fenyegetése közös bennünk. A demokráciát fenyegető veszély sok országban érezhető. Ugyanakkor az antidemokratikus szlogenek megnyilvánulásai, témái és hivatkozásai nagyon eltérőek. Projektünk minden partnerországa (Németország, Magyarország, Olaszország, Szlovénia, Törökország) ennek megfelelően elemezte ezeket.

Németország

Egy tanulmány megállapította, hogy mely szlogenek és kijelentések kapnak magas vagy nagyon magas szintű elfogadottságot Németországban:

1. **„Ha új vagy valahol, először érd be kevesebbel.”**: 65,3%
2. **„A legtöbb tartósan munkanélküli embert nem igazán érdekli a munkakeresés.”**: 50,6% „A legtöbb menedékkérőt nem üldözik a hazájában.”: 44,2%
3. **„Túl sok külföldi él Németországban.”**: 35,0%
4. **„A sok muszlim miatt néha idegennek érzem magam a saját hazámban.”**: 34,9%
5. **„Undorító, amikor a homoszexuálisok nyilvánosan csókolóznak.”**: 14,8%
6. **„A nőknek újra jobban kellene foglalkozniuk a feleség és az anya szerepével.”**: 12,1%
7. **„A legtöbb hajléktalan ember munkakerülő.”**: 11,7%
8. **„A fehérek jogosan vezetők a világban.”**: 10,6%
9. **„A zsidóknak túl nagy befolyásuk van Németországban”**: 8,1% (Zick et al. 2018, 70kk.)

Ezenkívül vannak más témák is, amelyek különböző forrásokból azonosíthatók (különösen publikációk, nyilatkozatok, választási programok, valamint a kapcsolódó tanulmányok és kutatások értékelései). Különösen gyakran említik a migráció/deportálás/iszlám, a politikai szereplők, a média- és sajtószabadság, az állampolgárság/hagyomány, a klímavédelem/a tudomány hitelessége és a nemek közötti egyenlőség témáit. Feltűnő, hogy a baloldali álláspontok jelenleg jelentősen alárendelt szerepet játszanak a németországi nemzeti diskurzusban. A jobboldali populista „Alternatíva Németországért” (AfD) párt 2013-as parlamenti bekerülésével és D. Trump 2016-os amerikai elnökké választásával különösen a jobboldali populista kijelentések vannak jelen a diskurzusban (többek között Hufer 2018, Decker 2024).

Co-funded by the European Union

Azóta különböző akadémikusok, alkotmányvédők és baloldali, liberális és konzervatív pártok politikusai ismételten hangsúlyozták, hogy a demokráciára leselkedő legnagyobb veszélyt jelenleg a „jobboldal” jelenti.

Magyarország

A következő három demokráciaellenes szlogen a magyarországi populista tendenciákat jellemzi.

1. „**Egy vérből valók vagyunk” ("We are of one blood")**

Ismerős Arcok együttes Nélküled című dalából származik. A dalt gyakran játsszák nemzeti ünnepeken, sporteseményeken és más közösségi eseményeken, így szorosan kapcsolódik a társadalmi élményekhez. A dalt időről időre politikai diskurzusban is használták, ami növelte népszerűségét. A politikusok gyakran idézik a dal szövegét, hangsúlyozva a nemzeti egység fontosságát. A dal szövege erőteljesen kifejezi a magyarok identitását és a határokon átnyúló szolidaritást. Mind a Magyarországon és a diaszpórában élő magyarok, mind a szomszédos országokban élő magyarok – akik az 1920-as trianoni békeszerződés következtében kényszerültek a magyar határokon kívül élni – a dalban és a szlogenjében látják közös történelmi és kulturális örökségüket, valamint hovatartozásuk érzését tükröződni. Fontos megjegyezni azt is, hogy 2010 óta a Magyarország határain túl élő magyarok is rendelkezhetnek magyar állampolgársággal és szavazati joggal, így a határokon átnyúló nemzeti identitás és kohézió erősítése fontos alapja lehet egy demokratikus társadalom építésének.

2. **„NER lovag" ("NER knight")**

Orbán Viktor miniszterelnök és második kormánya szerint a 2010-es parlamenti választásokon új társadalmi szerződést kötöttek, amellyel egy új rendszer létrehozását döntötték el. Ennek a rendszernek a neve Nemzeti Együttműködési Rendszer (NER). Az „NER-lovag" jelzőt általában az ellenzéki érzelmű polgárok használják a kormánypárti szavazók megnevezésére. A kifejezés gyakran korrupt, a hatalmat vakon szolgáló, megvesztegetett személyekként ábrázolja a politikai ellenfeleket, ami személyes támadásnak minősül, és aláássa a demokratikus politikai kultúrát, hozzájárulva a társadalom polarizációjához. Ez a fajta gondolkodásmód korlátozza a politikai és demokratikus vitát. Egy demokratikus politikai kultúrában a politikai ellenfelekkel folytatott vitát ideális esetben érvekkel és személyes támadásokkal kell lefolytatni, és kerülni kell a becsmérlő jelzőket. Sajnos a „NER-lovag" kifejezés nem felel meg ennek az elvárásnak.

3. **„Hazaáruló dollárbaloldali" ("Traitorous dollar left")**

A „dollárbaloldal" kifejezés egyetlen negatív vonás (külföldi, főként amerikai finanszírozás) alapján azonosít egy egész politikai irányzatot és támogatóit. A kifejezés gyakran korrupt, külföldi érdekeknek kiszolgáltatott egyénekként ábrázolja a politikai ellenfeleket, ami személyes támadásnak minősül, és aláássa a demokratikus politikai kultúrát. A „dollárbaloldal" kifejezés azt a látszatot kelti, mintha csak egyetlen helyes politikai ideológia létezne, és minden más ideológia külföldi befolyás alatt állna. Ez a fajta gondolkodásmód korlátozza a politikai és demokratikus vitákat. A kifejezést a politikai ellenfelek delegitimálására és a politikai életben való részvételük megakadályozására használják.

Olaszország

A populizmus egyes politikai pártok kulcsfontosságú aspektusa: ezért a trendi populista és demokráciaellenes szlogenek listájának összeállításához az olasz politikai pártok közösségi médiában folytatott kommunikációjára összpontosítottunk, különös tekintettel a jobboldali pártokra, amelyek az országban a politikai spektrumban leginkább az ilyen jellegű érvelésre támaszkodnak a választási konszenzusuk szélesítése érdekében (Napoletano 2023). Ezeket a szlogeneket olyan tudósok és elemzők is feljegyezték, mint az Amnesty International a Gyűlöletbarométerével (Amnesty International Italia 2018).

A populista szlogenek gyorsan változhatnak. Az elmúlt években például Olaszországban néhányuk eltűnt a nyilvános vitákból a COVID-19 világjárvány vége miatt, amely megszüntette az egyik kulcsfontosságú kérdést (a világjárvány kezelését). Amikor a vészhelyzet enyhült, a korábbi évek populista és demokráciaellenes szlogenjeinek egy része ismét népszerűvé vált a felmerült konfliktusos helyzetek (bevándorlás, romaellenes diskurzusok, család és iszlamofóbia) miatt (Cataldi 2024), mások pedig tartalmukban megváltoztak (európai klímavédelmi intézkedések).

Bevándorlás és rasszizmus

„Az afrikai bevándorlás egy invázió, és célja, hogy a fehér embereket fekete és barna bőrűekre cserélje. Az olasz identitás veszélyben van."
Olaszország helyzetét tekintve a Földközi-tenger térségéből érkező bevándorlás mindig is nagyon magas volt, és a szegény országokból érkező migránsokat (még a 90-es években a Balkánról érkezőket is) a populisták mindig betolakodóknak bélyegezték, akik komoly veszélyt jelenthetnek a belső biztonságra, különösen a befogadási és menedékrendszer elégtelensége miatt (Action Aid és Openpolis 2024).

Az elmúlt évtizedekben az afrikai és muszlim országokból érkező bevándorlást a fehér „igazi keresztények és olaszok" fekete vagy barna bőrű emberekkel való helyettesítésére tett kísérletnek is tekintették. Még Giorgia Meloni olasz miniszterelnök is hisz ebben az elméletben (Vohra 2023).

Európai klímavédelmi fellépés

„A zöld politikák és ideológiák őrültek és haszontalanok, Európa az »igazi emberek és munkavállalók« ellen van."
Ahogy a klímaváltozás tagadhatatlanná vált, az emberek nemcsak a következményei miatt szenvednek, hanem az alkalmazkodási intézkedések miatt is, amelyeket logikátlan tehernek érzékelnek. A változások nehezek, időt és olyan politikákat igényelnek, amelyek képesek kezelni a komplexitást és a globális gazdasági rendszer számos hibáját. A félelem és a bizonytalanság miatt sokan a fenntarthatóságot bosszantó diktátumnak, Európát pedig a hétköznapi emberek ellenségének tartják a klímavédelmi fellépés iránti elkötelezettsége miatt (Cotugno 2024).

Szexuális irányultság és család

„Csak egy család van, az, amelyiknek van anyja és egy apja. A queer emberek nem tudnak gyerekeket nevelni, és nem tudnak családot alapítani. Fenyegetést jelentenek a hagyományos családokra."
Friss felmérések szerint az olaszok többsége úgy gondolja, hogy a család két ember közötti egyesülés, nemtől függetlenül. Azonban azoknak az aránya, akik szerint ez nem így van, továbbra is releváns (37%) (IPSOS és Area Studi Legacoop 2023), ami megakadályozza, hogy a queer embereket egyenlőnek tekintsék. A jobboldali pártok határozottan támogatják ezt a nézetet (Amnesty International Italia 2018).

Iszlamofóbia

„A muszlimok veszélyt jelentenek a biztonságra. Csak ránk akarják erőltetni a hitüket, megszabadulni keresztény szimbólumainktól, mindannyiunkat muszlimmá tenni, és eltörölni a női jogainkat."
Ez az olasz jobboldali pártok egyik trendi szlogenje az iszlámmal kapcsolatban. Minden alkalommal újra felmerül, amikor az olasz társadalom egyes szegmensei (oktatási intézmények, polgármesterek, önkormányzatok, nem kormányzati szervezetek stb.) felismerik és megválaszolják a muszlimok szükségleteit (mecsetekkel vagy közös vallási ünnepekkel). Nemrégiben visszatért, amikor egy iskola bezárt a ramadán vége miatt (Il Post 2024).

Romaellenes diszkrimináció

„A romák nem olaszok. Ők bűnözők és betörők; mindent megadunk nekik, amire szükségük van, míg a rászoruló olaszokat hátrahagyjuk."

Az olaszországi romák száma körülbelül 15 000 – sokan közülük romatáborokban élnek (UNAR 2024) –, és 10-ből 6 olasz állampolgár (Associazione 21 Luglio 2023). A cigányellenesség mindig is nagyon erős volt Olaszországban, és „folyamatosan és kritikátlanul reprodukálódik, nemcsak a józan észben és a médiában, hanem a politikai és intézményi diskurzusokban és cselekedetekben is" (Pontranfolfo 2020). A cigányellenesség diszkriminatív diskurzusként való kifejtésének hiánya megnehezíti a romák diszkriminációjának és az olasz lakosság többi részétől való további elszigetelődésnek az szembeállítását.

Szlovénia

„Szlogenjeink” kiválasztásához egy olyan mesterdolgozatra támaszkodtunk, amely az online platformokon található gyűlöletkeltő hozzászólások nyelvezetét és tartalmát vizsgálta, és jó összefoglalást nyújtott a főbb témákról. Íme néhány példa:

1. “Brezposelni posamezniki družbe ne delajo ničesar koristnega. Mnogi ljudje delajo, da preživijo, brezposelnim pa to ni potrebno.”
„A munkanélküliek semmi hasznosat nem tesznek a társadalomért. Sokan dolgoznak a megélhetésért, de a munkanélkülieknek nem kell.”
“Islam širi sovraštvo. Muslimani so teroristi in so zaslužni za povečanje kriminalitete. Pripadniki islama nam dajejo občutek strahu in negotovosti.”
„Az iszlám gyűlöletet terjeszt. A muszlimok terroristák és felelősek a bűnözés növekedéséért. Az iszlám követői félelmet és bizonytalanságot keltenek bennünk.”
2. “Treba je ukrepati proti priseljencem. Priseljenci predstavljajo nevarnost za domače prebivalstvo.”
„Fel kell lépni a bevándorlók ellen. A bevándorlók veszélyt jelentenek az őshonos lakosságra.”
“Predstavniki LGBTQ+ nimajo pravice postavljati zahtev za svoje pravice. LGBTQ+ izrabljajo javne finance za svoje namene.”
„Az LMBTQ+ egyéneknek nincs joguk követelni a jogaikat. Az LMBTQ+ közösség a közpénzeket saját céljaira használja fel.”

Fontos kiemelni, hogy a fent említett kijelentéseket semleges és hivatalos nyelvezetre adaptáltuk, miközben a kijelentések fő üzenete és tartalma változatlan maradt. Eredeti formájukban ezek a kijelentések gyakran tartalmaznak sértő nyelvezetet, sértéseket, valamint különféle szleng- és regionális nyelvjárási kifejezéseket.

Azáltal, hogy semlegesebb kifejezésekre „lefordítjuk” őket, arra törekszünk, hogy megőrizzük alapvető jelentésüket anélkül, hogy az eredeti megjegyzéseket jellemző vulgáris és köznyelvi kifejezéseket használnánk. Ez a megközelítés segít abban, hogy a hangsúly a kijelentések lényegén maradjon, ne pedig az eredetileg kifejezett hangnemen vagy stíluson.

A fent említetteken kívül a gyűlöletbeszéd más, különböző hátterű társadalmi csoportok, például a romák, a nem kormányzati szervezetek tagjai, a katolikus egyház tagjai, a fiatalok, az idősek és mások ellen is irányul.

Ezeknek az előfordulásoknak a gyakorisága attól függ, hogy melyik politikai frakció (baloldali vagy jobboldali) van éppen hatalmon, és az uralkodó körülményektől. Például 2024 őszén a romakérdés különösen hangsúlyossá vált a romák által elkövetett bűncselekmények számának jelentős növekedése miatt az ország egy régiójában, ami a sikertelen integrációs erőfeszítéseknek tulajdonítható.

Ezen gyűlöletbeszéd nagy része online bejegyzésekben fordul elő, ami a sztereotípiák széles körű jelenlétét tükrözi a nyilvános diskurzusban.

A szlovén nyelvben gyakran használnak becsmérlő és pejoratív kifejezéseket, különösen a kisebbségek képviselőire vagy a beszélőkétől eltérő politikai nézetekre/világnézetekre. Néhány konkrét elnevezés ezekre a csoportokra vagy egyénekre:

Janšist: (társítva a „fasiszta, rasszista” szavakkal): a Szlovén Demokrata Párt tagja vagy szavazója (egy szlovén politikai párt, amelyet általában jobbközép és konzervatív ideológiákkal hoznak összefüggésbe).

Komunajzer: (a kommunista szóból) baloldali pártok tagja vagy szavazója.

Katoliban (a katolikus és a talibán szavak keveréke): becsmérlő kifejezés a katolikusokra.

Peder: Becsmérlő kifejezés a meleg férfiakra, gyakran sértésre vagy megalázásra használják.

Cigani vagy cigoti: A romákra vonatkozó pejoratív kifejezés, gyakran negatív sztereotípiákkal társítva.

Rdečkar: A baloldali ideológiákkal kapcsolatos személyekre vonatkozó pejoratív kifejezés, gyakran kommunista szimpátiára utalva.
Čefurji vagy čefurčki: A volt Jugoszláviából származó emberekre vonatkozó pejoratív kifejezés, különösen Bosznia-Hercegovina, Koszovó és Szerbia régióiból származókra.

Törökország
A következő demokráciaellenes szlogenek fontos szerepet játszanak Törökországban:

1. "Tek millet, tek bayrak, tek vatan, tek devlet."
„Egy nemzet, egy zászló, egy haza, egy állam."
A törökországi nacionalista mozgalom szlogenje. Ezt a szlogent gyakran használják török politikusok és kormánytámogatók. A szlogen egy egységes török nemzeti identitást hirdet. Olyan politikák igazolására használják, amelyek korlátozzák a török identitást nem osztó etnikai kisebbségi csoportok jogait.
Az „egy nemzet" kifejezés arra az elképzelésre utal, hogy minden török népet egyetlen közös nemzetben egyesültnek kell tekinteni; az „egy zászló" hangsúlyozza, hogy a török zászlónak a török nemzetet kell képviselnie; az „egy haza" kimondja, hogy a Török Köztársaság területe minden török közös hazája; az „egy állam" pedig azt szorgalmazza, hogy a török nemzet a Török Köztársaság egysége körül egyesüljön. Általánosságban elmondható, hogy ez egy erőteljes szlogen, amely kiemeli az egység és a szolidaritás üzenetét a török nacionalizmusban, utalva annak oszthatatlan integritására. A szlogent a nemzeti egység nevében elhangzó ellenvélemények elleni érvelésre is használják.

2. "Çingene'den çoban olmaz, Yahudi'den pehlivan."
„Cigány nem lehet pásztor; zsidó nem lehet birkózó."
Egy rasszista török közmondás, amely becsmérli a cigányokat és a zsidókat. Feltételezik, hogy a cigányokról nem megfelelő a lelkiállapotuk, fizikai tulajdonságaik vagy személyiségjegyeik ahhoz, hogy pásztorok legyenek. A zsidókról pedig azt feltételezik, hogy hiányoznak belőlük a birkózáshoz szükséges tulajdonságok (Pehlivan). Mélyebbre tekintve ez a mondás a török társadalomban létező sztereotípiákat tükrözi:

A cigányokat megbízhatatlan népnek tartják, akik nem tudnak alkalmazkodni a letelepedett élethez. Ezért alkalmatlannak tartják őket egy olyan felelősségteljes munkára, mint a pásztorkodás. A zsidókat ezzel szemben ravasznak és intelligensnek tartják, de hiányzik belőlük a fizikai erő és a bátorság. Ezért nem tartják őket alkalmasnak egy erőt igénylő munkára, mint a birkózás.
Ezért ez a mondás megerősíti bizonyos etnikai csoportokkal kapcsolatos sztereotípiákat, és alkalmatlannak tartja őket bizonyos foglalkozásokra.

3. “Elinin hamuruyla erkek işine karışma.”
„Ne avatkozz bele a férfiak munkájába, amíg a kezed tésztás.”

Ez egy török kifejezés, amely a nőket a férfiakhoz képest alkalmatlannak minősíti, és a török társadalom patriarchális nemi szerepeit tükrözi. A „tésztás kezek” a nők hagyományos szerepére utal, amely főként a háztartásban tölti be feladatait, például a kenyérsütést. A kifejezés a nőket alkalmatlannak tartja a házon kívüli „férfimunkákban” való részvételre.
A törökországi hagyományos társadalmi struktúrából ered, ahol a férfi családfőt felsőbbrendűnek tekintik, míg a nők a gyermekgondozásra, a házimunkára és egyéb otthoni feladatokra korlátozódnak. A kifejezés arra utal, hogy a nőknek nincs meg a képességük vagy a képesítésük ahhoz, hogy részt vegyenek a férfiak ügyeiben vagy a képességeiken kívül eső szakmai ügyekben.

Amikor a nők megpróbálnak felszólalni a férfiakhoz tartozónak tekintett kérdésekben, ezt a kifejezést becsmérlő módon lehet használni, hogy a nőket a helyükre helyezzék, és szigorú nemi megkülönböztetést érvényesítsenek. A női otthoni és a férfias nyilvános/szakmai szféra szétválasztása elfogadhatatlanná teszi a „férfiak munkájába való beavatkozást" a hagyományos patriarchális normákon belül.
A kifejezés szűken a gyermeknevelésre és a háztartási feladatokra korlátozza a nőket, és elriasztja őket attól, hogy nyíltan részt vegyenek az otthonon kívüli ügyekben.

4. "Burası Türkiye!"
„Itt van Törökország!"
Egy névtelen kifejezés, amely általánosan ismert a török nép körében. Ez a kifejezés egy kétirányú szlogen, amelynek más és más jelentése van attól függően, hogy ki mondja, hol és mikor. Például, amikor egy világi érzékenységű személy ezt mondja egy fejkendőt viselő személynek, akkor azt értik alatta, hogy „Törökország egy világi, demokratikus köztársaság", míg amikor egy vallási érzékenységű személy ezt a kifejezést mondja egy miniszoknyát viselő személynek, akkor azt értik alatta, hogy „Törökország egy vallásos, konzervatív ország". Mindkét esetben ez egy olyan kifejezés, amelyben az egyik fél rámutat a másik oldalnak, hogy ő kisebbségben van, és azt követeli, hogy mindenki úgy öltözködjön, ahogyan a többség azt gondolja, hogy az ő stílusa.

Az antidemokratikus szlogenek közös vonásai

A fentiekben látottak szerint az antidemokratikus szlogenek megosztóak és negatív előítéleteket közvetítenek. Embercsoportokat általánosítanak és kategóriákba sorolnak, a világot rossz „őkre" osztják, szemben jó „mi"-vel. Egyszerű válaszokat adnak az individualizált és globalizált világunk által felvetett összetett kérdésekre és kihívásokra.

A differenciált megfontolásokat és megoldásokat igénylő problémákat releváns és általánosított üzenetekre redukálják. Nem mérlegelik alaposan, hanem egyszerűen kijelentik. Az antidemokratikus szlogen egyértelmű ideológiai, lehetőleg politikai üzenetek helyettesítője. Az alulreprezentált társadalmi csoportokat átfogó támadásokkal veszik célba. A tirádák a menekültpolitika, a menedékpolitika, a fejlesztéspolitika, a szociálpolitika és számos más politikai terület ellen irányulnak.

Ezen szlogenek szinte mindegyikének közös vonása továbbá, hogy „hangosak": hegyes követeléseket tartalmaznak, drasztikus szavakat használnak; nagyon gyakran nem reflektívek, hanem egyértelmű cselekvésre való felhívással bírnak. Ebben nagyon érzelmesek is – nem józan érvek vagy kijelentések, hanem azt mutatják, hogy valami mélyen megmozdul azokban, akik kimondják őket; valami olyasmit tapasztalt, ami szubjektíve nincs rendben.

Először is, ez egyáltalán nem rossz dolog: az érzelmek összekapcsolnak minket azzal, hogy mit jelent embernek lenni; a cselekvésre való felhívások kézzelfoghatóvá teszik azt, ami hiányzik. Így az antidemokratikus szlogenekben az embert egészében találjuk meg. Az állampolgári nevelést gyakran kritizálják, amiért nem érinti az emberi „szív és kéz" ezen dimenzióit. Bizonyos értelemben az antidemokratikus szlogenekkel való munka arra kényszerít minket, hogy integráljuk ezeket a dimenziókat.

A probléma azonban az, hogy az érzelmek gyakran rendkívül rossz érzések formájában jelennek meg az antidemokratikus szlogenekben, amelyek akadályt jelenthetnek a további párbeszéd számára a szemmagasságban. Mivel az (elképzelt) igazságtalanság-tapasztalatból fakadnak, nem lehet róluk beszélni, mivel ez az igazságtalanság ezen tapasztalatának elhanyagolását jelentené. Az önigazolás, az önérvényesítés és az önigazultság, amelyek szubjektíven fontosak a szlogen kimondói számára, megsemmisülnének.

Melléklet

Európai partnerek

Akademie Klausenhof gGmbH (Koordinátor, Németország)
https://www.akademie-klausenhof.de/

A Klausenhof Akadémia egy nemzetközi oktatási és képzési központ fiatalok és felnőttek számára Hamminkelnben és Rhedében. A Klausenhof Akadémia (rehabilitáció-specifikus) alapképzési tanfolyamokat kínál fogyatékkal élő és munkanélküli felnőttek számára, nyelvi tanfolyamokat és továbbképzéseket, integrációs tanfolyamokat fiatal migránsok számára, német mint idegen nyelv tanfolyamokat, szemináriumokat és foglalkozásokat (fókuszban: politikai nevelés, ifjúsági munka, szakmai képzés, menedzsment), valamint nemzetközi, európai és regionális projekteket. Projektjei révén helyi és regionális, valamint országos és nemzetközi szinten is működik, és kínál szolgáltatásokat.
Elismert ifjúsági jóléti szolgáltató (fekvő- és járóbeteg-ellátás). Naponta körülbelül 600-1000 ember látogatja a ház különböző kínálatát. Ezeknek körülbelül a fele fiatal és fiatal felnőtt. A Klausenhof Akadémiának 600 bentlakásos iskolai helye és 350 alkalmazottja van. Egy katolikus alapítvány támogatásával működő nonprofit GmbH, amely a DIN EN ISO 9001:2015 szabvány szerint tanúsított.

Katolikus Ifjúsági Alapítvány - Catholic Youth Foundation (Hungary)
https://katolikusifjusagialapitvany.hu/

A Katolikus Ifjúsági Alapítványt (CYF) 1991-ben alapították Szegeden, hogy támogassa a dél-magyarországi katolikus fiatalok oktatását és közösségi tevékenységeit. Az Alapítvány széles körű tevékenységeket folytat a régióban a keresztény értékek előmozdítása és egy élénk és hiteles fiatal felnőttekből álló közösség kialakítása érdekében. Az Alapítvány a következő fő feladatokra összpontosítja tevékenységét: Ifjúsági munka – Az ifjúsági munka mindig is küldetésünk középpontjában állt. A következő fő eszközöket használtuk az innovatív és széles körű ifjúsági munka megvalósításához a dél-magyarországi régióban: Kulturális programok szervezése – Az Alapítvány küldetése a keresztény és magyar értékek előmozdítása és megőrzése a dél-magyarországi régióban. Ezt a célt szolgálja a belvárosban található „Millenniumi" Kávézó. 20 éves működése alatt 3000 programot és rendezvényt szerveztek 150 000 résztvevővel.
Társadalmi tevékenységek és önkéntes munka – A Katolikus Ifjúsági Alapítvány működésének kezdete óta küldetésének tekinti a társadalom fejlesztését, a hátrányos helyzetű csoportok támogatását és az önkéntes tevékenységek előmozdítását. Az elmúlt 20 évben a CYF felügyelete alatt működő Millenniumi Kávézó Szeged kulturális terjesztés fő bázisa volt. A CYF évek óta szervez nyári zenei fesztiválokat (Millennium Jazz Napok, Millennium Blues Session 2014 óta, Dugonics Téri Nyári Fesztivál 2006 óta, részvétel a Szeged Napi ünnepségeken).

Augsburgi Egyetem (Németország)
www.uni-augsburg.de

Az Augsburgi Egyetemet 1970-ben alapította Bajorország reformegyetemként. Kezdetben a jogra, a közgazdaságtanra, a társadalomtudományokra és a humán tudományokra összpontosítva az Augsburgi Egyetem folyamatosan terjeszkedett olyan ígéretes területekre, mint a természettudományok, a műszaki tudományok és az orvostudomány. 20 000 hallgatója körülbelül 40 alap- és állami vizsgakurzuson, valamint 50 felsőfokú mesterképzésen vesz részt. Számos partnerségi és együttműködési megállapodással több mint 80 egyetemmel világszerte, valamint mintegy 320 Erasmus cseremegállapodással az Augsburgi Egyetem erős nemzetközi hálózattal rendelkezik mind a kutatás, mind az oktatás területén. Az egyetemen jelenleg létrejövő központok közé tartozik az „Európai tanulmányok" és a „Tanítás/Tanulás Kutatás" fókuszterület.
A „Scientia et Conscientia" mottójával összhangban az Augsburgi Egyetem a tudás lelkiismeretes és társadalmilag felelős módon történő bővítésére, megszerzésére és megőrzésére törekszik, és elkötelezett a kutatás és az oktatás korlátlan szabadsága mellett. Oktatásának célja a tudományos tanulás és a tudományos módszerek és ismeretek önálló elsajátításának képessége. Ösztönzi és megköveteli a hallgatóktól az önálló tanulást és cselekvést. A kurzus hozzájárul az érett, kritikus, felelősségteljes, a demokratikus értékek iránt elkötelezett állampolgárok fejlődéséhez.

Doğa iskolák (Törökország)
https://www.dogakoleji.k12.tr

A Doğa Schools egy magániskola-lánc, amely 90 törökországi és egy ciprusi kampuszt működtet, és 7500 alkalmazottja 80 000 diákot oktat. Ezen adatok és kiterjedt hálózata alapján a Doğa Schools páratlan potenciállal rendelkezik a diákok, szülők, oktatók, köztisztviselők és az oktatás területén érdekelt felek eléréséhez, valamint széles körű terjesztésre. A Doğa Schools különösen szoros kapcsolatot ápol Törökország különböző regionális oktatási osztályaival, így az állami iskolákat is be tudják vonni a projektekbe.
A Doğa Schools célja, hogy olyan kompetenciákat biztosítson a tanulóknak, amelyek révén a jövő többirányú, résztvevő, kreatív és érzékeny egyéniségeivé válhatnak. A tanári és vezetői személyzet aktívan részt vesz az innovatív oktatási koncepciók, például a tizenéveseknek szóló MBA (t-MBA), a projekt alapú középiskolai oktatás és a természetes tanulási koncepció (NLC) fejlesztésében és megvalósításában. A Doğa Iskolák az óvodától a középiskoláig (3-18 éves korig) nyújtanak iskolai oktatást, követik a tantervi változásokat, fejlesztik a tanárképzési programokat, tanulási anyagokat és online oktatási eszközöket fejlesztenek a nemzeti érdekelt felekkel (tartományi igazgatóságok, önkormányzatok, egyetemek és nem kormányzati szervezetek) és nemzetközi partnerekkel és érdekelt felekkel (egyetemek, nem kormányzati szervezetek és iskolák) együttműködve, valamint aktívan részt vesznek az innovatív tanítási koncepciók kidolgozásában és megvalósításában.

Szociális Akadémia (Szlovénia)
https://socialna-akademija.si/

A Socialna Akademija (Szociális Akadémia) egy nonprofit intézmény, amely 2004 óta működik, és az oktatás, a kutatás és a kultúra területén tevékenykedik. A Szociális Akadémia küldetése, hogy oktatás, képzés, kutatás és promóció révén előmozdítsa a közös értékeken, mint például az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szolidaritás, az igazságosság és a közjón alapuló kultúrát, hozzájárulva a fiatalok és fiatal felnőttek aktív állampolgárságához és társadalmi felelősségvállalásához.
Az ifjúsági munka területén a Szociális Akadémia előmozdítja az aktív állampolgárságot és a médiatudatosságot, fejleszti az ifjúsági vezetők és munkatársak nem formális képzését, saját multimédiás központjában multimédiás produkciós tevékenységeket kínál, és elősegíti a generációk közötti együttműködést. Néhány közelmúltbeli nemzetközi projekt: az ifjúsági munka ABC stratégiai partnersége (pályázó), az ifjúsági munka európai hálózata, TeacHear, ILEAC, Young Faces of Europe, Enjoy Your Rights, Ifjúságmunkás és MotivAction.

InEuropa SRL (Olaszország)
www.progettareineuropa.com

Az InEuropa SRL egy olasz vállalat, amelyet 2006-ban alapítottak olyan szakértők, akik több mint 20 éve dolgoznak EU-s projekteken, azzal a céllal, hogy segítsék a köz- és magánszervezeteket az európai innovációs intézkedésekhez való hozzáférésben. Az InEuropa tájékoztatást, képzést és tanácsadást nyújt az EU politikáival és programjaival kapcsolatban, elősegíti az európai lehetőségek iránti ismereteket és érdeklődést, valamint segíti a transznacionális projektek kidolgozását azáltal, hogy technikai támogatást nyújt mind a tervezési, mind az irányítási szakaszban.

Az információs és tanácsadási szolgáltatások mellett az InEuropa partnerként vagy koordinátorként részt vesz saját európai projektjeiben. Az oktatás, a képzés, az ifjúság, a kultúra, a környezetvédelem, a szociális, az egészségügy, a kutatás és az innováció a munka fő területei. Ebben a keretben különféle projektek célja a környezeti kihívásokkal és a viselkedésváltozással kapcsolatos ismeretek és tudatosság növelése, valamint kísérleti, nem formális képzési utak kidolgozása iskolák, fiatalok és felnőttek számára.

Az InEuropa széles körű tapasztalattal rendelkezik projektek irányításában és képzési módszerek fejlesztésében az oktatás és képzés, a viselkedésváltozás, a kultúra és az integráció területén. Az InEuropa különböző nem formális képzési módszereket tesztel fiatalokkal és felnőttekkel, hogy elősegítse személyes és szakmai fejlődésüket, segítsen nekik céljaik meghatározásában és életmódjuk világra gyakorolt hatásának elgondolásában.

Co-funded by the European Union

StandUp for Europe!

Az Európai Unió finanszírozásával készült. A közölt nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerző(k) álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül esnek egybe az Európai Unió vagy az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) álláspontjával. Az Európai Unió és az EACEA nem vonható felelősségre ezekért.

AKADEMIE KLAUSENHOF regional national international

KATOLIKUS IFJÚSÁGI ALAPÍTVÁNY

doga KOLEJI

Socialna akademija

UNA Universität Augsburg University

InEuropa